

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

P) **UNDERVISNINGSVÄSENDET. 6.**

BERÄTTELSE

OM

FOLKSKOLORNA FÖR ÅR 1882

UTARBETAD I KUNGL. ECKLESIASTIK-DEPARTEMENTET.

(JEMTE ÖFVERSIGT AF FOLKSKOLEVÄSENDETS UTVECKLING TILL ÅR 1842
SAMT AF DESS TILLSTÅND UNDER ÅREN 1876—1881.)

STOCKHOLM

TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET

1887.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. P. Undervisningsväsendet. – Stockholm : Centraltryckeriet, 1870-1910.

Täckningsår: 1868-1912.

Innehåll: Folkundervisningen den 31 december 1868 ; Berättelse om statens elementarläroverk för gossar läsåren 1876-77 – 1909-1910 ; Berättelse om statens allmänna läroverk läsåret 1910-1911 ; Berättelsen om folkskolorna för åren 1882-1910. Berättelserna är utarbetade av Ecklesiastikdepartementet.

I Berättelsen om folkskolorna för år 1882 ingår:

Kort öfversigt öfver det svenska folkskoleväsendets utveckling till år 1842, s. 2-8.

Primiäruppgifter och berättelser om folkskoleväsendet från och med år 1842, s. 8-10 och

Öfversigt af folkskoleväsendet under åren 1876-1881, s. 10-14.

Föregångare:

Kungl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... - Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

I femårsberättelserna finns länsvisa statistiska uppgifter om undervisning.

Efterföljare:

Folkskolorna / av Kungl. Ecklesiastikdepartementet. - Stockholm : Centraltryckeriet, 1914-1932. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1920/21, 1929/30.

Lärarytbildningen / av Kungl. Ecklesiastikdepartementet. - Stockholm : Centraltryckeriet, 1919-1940. (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: Läsåret 1916/17 – 1921/22, 1927/28 ; läsåren 1928/29 t.o.m. 1938/39

Statens allmänna läroverk / av Kungl. Ecklesiastikdepartementet. – Stockholm : Centraltryckeriet, 1915-1921. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: Läsåret 1911/12 – 1919/20.

Översiktspublikationer:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.

S. 1887-204: Undervisning (Tab. 192-211).

Elever i icke-obligatoriska skolor 1864-1970 / [Statistiska centralbyrån ; utarb. av Margit Vinge]. - Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1977. - (Promemorior från SCB, ISSN 0347-3201 ; 1977:11).

Elever i obligatoriska skolor 1847-1962. - Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1974. – (Promemorior från SCB, ISSN 0347-3201 ; 1974:5).

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

P) **UNDERVISNINGSVÄSENDET. 6.**

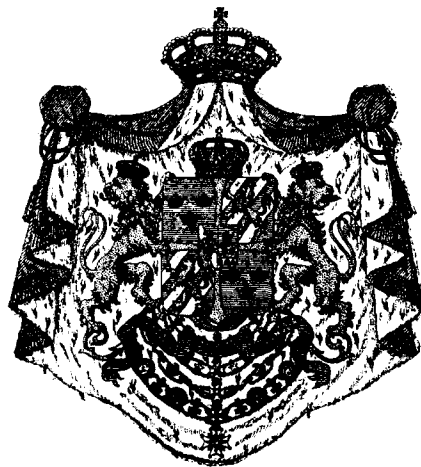
BERÄTTELSE

OM

FOLKSKOLORNA FÖR ÅR 1882

UTARBETAD I KUNGL. ECKLESIASTIK-DEPARTEMENTET.

(JEMTE ÖFVERSIGT AF FOLKSKOLEVÄSENDETS UTVECKLING TILL ÅR 1842
SAMT AF DESS TILLSTÅND UNDER ÅREN 1876—1881.)

STOCKHOLM

TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET

1887.

Innehållsförteckning.

Text (sid. 1—41).

	Sid.
Inledning.	1
Kap.	
1. Kort öfversigt öfver det svenska folkskoleväsendets utveckling till år 1842.	2
2. Primäruppgifter och berättelser om folkskoleväsendet från och med år 1842.	8
3. Öfversigt af folkskoleväsendet under åren 1876—1881. (Tab. 1)...	10
4. Högre folkskolor 1882. (Tab. 2)	15
5. Allmänna folkskolorna 1882: inledande anmärkningar. (Tab. 3—11) 16	
6. Allmänna folkskolorna 1882: deras arter och antal, m. m. (Tab. 3, 6 o. 9).....	18
7. Allmänna folkskolorna 1882: lärare. (Tab. 3, 6 o. 9)	23
8. Allmänna folkskolorna 1882: lärjungar. (Tab. 4, 7 o. 10)	24
9. Allmänna folkskolorna 1882: ekonomiska förhållanden. (Tab. 5, 8 o. 11)	31
Slutaumärkningar.	40

Tabell-bilagor (sid. 1*—31*).

Tab.		
1.	Öfversigt af folkskoleväsendet under åren 1876—1881.	2*
2.	Högre folkskolor.	6*
3.	Folkskoleväsendet år 1882 stifts- och läns-vis: skolor och lärare m. m. 8*	
4.	Folkskoleväsendet år 1882 stifts- och läns-vis: lärjungar.	10*
5.	Folkskoleväsendet år 1882 stifts- och läns-vis: ekonomiska förhållanden.....	12*
6.	Folkskoleväsendet år 1882 länsvis med fördelning efter landsbygd och städer: skolor och lärare m. m.	14*
7.	Folkskoleväsendet år 1882 länsvis med fördelning efter landsbygd och städer: lärjungar.	16*
8.	Folkskoleväsendet år 1882 länsvis med fördelning efter landsbygd och städer: ekonomiska förhållanden.	18*
9.	Folkskoleväsendet år 1882 i rikets särskilda städer: skolor och lärare m. m.	20*
10.	Folkskoleväsendet år 1882 i rikets särskilda städer: lärjungar.....	24*
11.	Folkskoleväsendet år 1882 i rikets särskilda städer: ekonomiska förhållanden.	28*

Table des matières.

Texte (p. 1—41).

	Page.
Introduction.	1
Chap.	
1. Aperçu succinct de l'Enseignement primaire en Suède jusqu'en 1842. 2	
2. Données primaires et rapports sur l'Enseignement primaire depuis 1842. 8	
3. Aperçu général du mouvement de l'Enseignement primaire pendant la période de 1876—1881. (Tabl. 1).....	10
4. Écoles primaires supérieures en 1882. (Tabl. 2)	15
5. Écoles primaires ordinaires en 1882: remarques préliminaires. (Tabl. 3—11)	16
6. Écoles primaires ordinaires en 1882: catégories, nombre, etc. (Tabl. 3, 6 et 9).....	18
7. Écoles primaires ordinaires en 1882: personnel enseignant. (Tabl. 3, 6 et 9).....	23
8. Écoles primaires ordinaires en 1882: élèves. (Tabl. 4, 7 et 10) ...	24
9. Écoles primaires ordinaires en 1882: économie. (Tabl. 5, 8 et 11) 31	
Remarques diverses.....	40

Tableaux annexés (p. 1*—31*).

Tabl.		
1.	Aperçu général du mouvement de l'Enseignement primaire pendant la période de 1876—1881.	2*
2.	Écoles primaires supérieures.	6*
3.	État de l'Enseignement primaire en 1882, par diocèse et par département: écoles et personnel enseignant, etc.....	8*
4.	État de l'Enseignement primaire en 1882, par diocèse et par département: élèves.	10*
5.	État de l'Enseignement primaire en 1882, par diocèse et par département: économie.....	12*
6.	État de l'Enseignement primaire en 1882, par département et avec répartition d'après les campagnes et les villes: écoles et corps enseignant, etc.	14*
7.	État de l'Enseignement primaire en 1882, par département et avec répartition d'après les campagnes et les villes: élèves.....	16*
8.	État de l'Enseignement primaire en 1882, par département et avec répartition d'après les campagnes et les villes: économie.	18*
9.	État de l'Enseignement primaire en 1882, dans les différentes villes du pays: écoles, corps enseignant, etc.	20*
10.	État de l'Enseignement primaire en 1882, dans les différentes villes du pays: élèves.....	24*
11.	État de l'Enseignement primaire en 1882, dans les différentes villes du pays: économie.	28*

TILL KONUNGEN.

Härmed öfverlemnas en inom E. K. M:ts Ecklesiastik-departement utarbetad berättelse om folkskolorna för år 1882.

Stockholm den 29 Mars 1887.

Underdånigst
C. G. HAMMARSKJÖLD.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Ecklesiastik-departementet.

Den berättelse, som nu framlägges om folkskolorna, är icke den första rörande detta ämne, hvilken blifvit offentliggjord bland »Bidrag till Sveriges officiella statistik». Då likväl den förut offentliggjorda berättelsen — »Folkundervisningen den 31 December 1868» — ej innehåller någon historisk öfversigt af denna gren af undervisningsväsendet, vore det utan tvifvel önskligt att här meddela en utförligare sådan jemte en bearbetning af tillgängliga äldre statistiska uppgifter. Men redan med afseende på en af de så till sägandes mest primära frågor i dessa hänseenden, nemligen den om folkskolornas antal på olika tider, äro materialierna mycket bristfälliga, till dess man närmar sig till den tidpunkt, då genom 1842 års stadga grunden lades till rikets nuvarande folkskoleväsende. Utan tvifvel skulle man väl vinna ganska rika bidrag till kännedomen om detta ämne genom att fullständigt tillgodogöra sig dels de källor och förarbeten, som i Kap. I komma att omnämnas, dels de strödda uppgifter, som i Sveriges topografiska litteratur finnas om folkskolors tillvaro och inrättande inom särskilda städer och socknar; men ehuru ett

fullständigt bearbetande af detta material skulle kräfva en högst betydlig tid, blefve likväl resultatet icke desto mindre säkerligen så till vida ofullständigt, att man visst icke om alla kommuner finge veta, när folkskolor — fasta eller flyttande — der först inrättats. I sjelfva verket torde det endast på *en* väg vara möjligt att härom vinna något så när tillfredsställande kännedom, nemligen på sådant sätt att Ecklesiastik-departementet från hvarje kommun förskaffade sig hithörande primäruppgifter, förutsatt att allestädes funnes någon person med tillräckligt intresse och insigt att anställa behöfliga forskningar i kommunens gamla räkenskaper och andra handlingar. Skulle de primäruppgifter, som under år 1839 inkommo till Kungl. Maj:t, återfinnas (jfr sid. 8), blefve likväl ofvannämnda åtgärd måhända alldeles icke eller endast undantagsvis behöflig. — Ehuru således någon utförlig historisk-statistisk framställning ej kan här komma i fråga, synes det likväl vara lämpligt att i dess hufvuddrag skildra det svenska folkskoleväsendets utveckling före den epokgörande förändring, som deri inträdde genom 1842 års lagstiftning.

Kap. 1. Kort öfversigt öfver det svenska folkskoleväsendets utveckling till år 1842.

De läroverk, som utgöra föremål för denna berättelse, äro de, som afse att åt hela landets uppväxande ungdom meddela skolbildningens första grunder. Dessa läroverk, eller m. a. o. de s. k. folkskolorna (i vidsträckt mening), tillhöra således den s. k. primära undervisningen och motsvaras i Tyskland af *volks-* eller *elementar-schulen*, i Frankrike af *écoles primaires* och i England af *common schools*.

Under den katolska tiden funnos i Sverige — likasom i utlandet — skolor, hörande till 3 olika grupper. Den äldsta gruppen omfattade skolor, som voro förlagda i klostren, och i hvilka undervisning meddelades af munkarne. Den andra omfattade skolor, som voro fästa vid domkyrkorna (katedralerna), och i hvilka undervisning ursprungligen meddelades af de vid domkyrkorna anställda presterna, eller de s. k. kanikerna (domkapitelsledamöterna). Slutligen uppkom längre fram under medeltiden en tredje grupp af skolor, hvilka icke, såsom de två föregående grupperna, anlades af kyrkan, utan af städernas borgerskap. Vid reformationens införande i Sverige bibehöllos de forna domkyrko- och stads-skolorna; klosterskolorna deremot hade redan tidigt börjat förfalla, och de vid denna tid möjligen ännu befintliga upphörde naturligtvis vid klostrens upphäfvande. Alla dessa skolor äro likväl att räkna till den s. k. sekundära undervisningen. Detsamma är förhållandet med de läroverk, som äro föremål för den i 1571 års kyrkoordning intagna »Ordning huru läsas skal i scholerna». Men från slutet af 1500- och början af 1600-talet förskrifver sig likväl upprättandet af sådana skolor, som nu benämnas folkskolor. Den då merendels — måhända alltid — begagnade benämningen på dessa skolor var barnskolor. Vid slutet af 1600-talet egde det egentliga Sverige — så vidt hittills känt är — 40 till 50 sådana barnskolor¹⁾, af hvilka somliga funnos i städerna, men de flesta på landsbyggden. Några voro grundade på donationer, andra underhöllos af krono- eller kyrko-tionde. Möjligt är likväl å ena sidan, att det

¹⁾ Detaljerade uppgifter om dessa skolor finner man i »Tidning för Folkskolan», årg. 1877, i en med J. J. H. [J. J. Holmberg] undertecknad uppsats: »Bokläsningens införande bland folket». De i denna uppsats (sid. 144—147) uppräknade hithörande skolorna uppgå till 44. — Sveriges äldsta folkskola torde vara den vid kyrkan i Stora Tuna församling i Dalarne. Under de sista åren af Gustaf 1:s regering gjordes Stora Tuna till säte för en biskop eller — såsom han benämndes — »ordinarius» öfver Dalarne (eller största delen deraf). Detta förhållande, som började 1559 eller möjligen ett par år förut (jfr »Muncktell, J. F.: Westerås stifts herdaminne»), upphörde 1571. Under denna tid fanns i Stora Tuna en skola, hvilken utan tvifvel var af samma art, som andra den tidens vid biskopssäten belägna skolor, och således är att räkna till den sekundära undervisningen. Å ett »Förlänings-Register» af år 1561 (se »[Thyselius, P. E.:] Handlingar till Sveriges Reformation- och Kyrkohistoria under Konung Gustaf I», del. 2, sid. 414) finnes äfven skolemästaren i Tuna upptagen, medan alla andra der upptagna skolemästare äro i städer. Skolan fortfor äfven efter 1571, men förändrades antagligen då eller kort derefter till hvad man nu för tiden kallar folkskola.

nyss angifna antalet skulle vid en fullständig kännedom om förhållandena vinna någon tillökning, likasom å andra sidan, att en eller annan af de inräknade skolorna — särskildt de i städerna belägna — rätteligen bör föras till den sekundära undervisningen. Benämningen *barnskolor*, som i sig sjelf är något obestämd, visar sig nemligen hafva under 1600-talet tagits i en dubbel eller omfattande betydelse. I 1649 års skolordning, hvilken endast afser den sekundära undervisningen, delas läroverken i trivialskolor, lägre och högre, och gymnasier. De lägre trivialskolorna, hvilka motsvarade 1:a klassen i de högre och likaledes meddelade undervisning i latinska språket, kallas i denna skolordning äfven barnskolor, hvilken benämning likväl ej förekommer i 1693 års förordning om skolväsendet, som för öfrigt ej vidtog någon förändring med de nyss angifna läroverksbenämningarna.

Trots det ringa antalet af folkskolor, började likväl redan under förra hälften af 1600-talet inom åtskilliga delar af riket läskunnigheten blifva temligen spridd äfven bland allmogen. Att meddela undervisning i bokläsning började betraktas såsom en skyldighet för kyrkoherdar och kaplaner, hvarjemte man äfven började ställa det anspråket på församlingarnes klockare, att de skulle kunna läsa i bok samt att de skulle biträda vid undervisningen¹⁾. Ett sådant beslut fattades för Strengnäs stift redan på ett prestmöte 1618. Vidare blefvo inom Strengnäs och Uppsala stift uti kyrkostadgar, som antogos på prestmöten för stiftet — i Strengnäs mellan 1627 och 1630, i Uppsala 1637 — införda vissa (nästan ordagrannat lika) föreskrifter rörande undervisningen af allmogens barn i kristendomskunskap och bokläsning. Denna undervisning skulle åligga kaplanerna (i de latinska originalhandlingarna kallade både »*diaconis*» och »*sacellanis*»). I församling, som ej hade råd att underhålla kaplan, skulle undervisningen åligga kyrkoherden eller klockaren. För att betrygga efterlefnaden af dessa föreskrifter stadgades att två gånger om året skulle läraren till sin kyrkoherde och denne till prosten afgifva skriftlig berättelse om lärjungarnes antal och framsteg; prostens skulle sedan redogöra inför biskopen eller stiftsstyrelsen. I Vesterås stift var förhållandet åtminstone så till vida

¹⁾ Med afseende på prestmötesbeslutet i Strengnäs 1618 och Kungl. förordningen af d. 4 Juli 1644 se »Svenska kyrkans historia ifrån . . . år 1593. Af L. A. Anjou», sid. 315. — De kyrkostadgar, som antogos i Strengnäs stift under tiden 1627—1630, finnas tryckta i »Ecclesiastique Samlingar. [Af O. Wallquist.] Femte flocken», sid. 49 o. följ. — De kyrkostadgar, som antogos i Uppsala stift år 1637, finnas tryckta såsom bihang till »L. Paulini Gothi Oratio introductoria ad Archiepiscopatum Upsaliensem . . . 1637». — Med afseende på prestmötet i Vesterås 1621 se en uppsats af Th. Norlin om »Johannes Rudbeckius», intagen i »Nordisk Tidskrift», årg. 1869 (se sid. 166) samt i »Theologisk Tidskrift», årg. 1870 (se sid. 228).

likartadt, att på prestmötet 1621 uppmanades kyrkoherdarne att bortskaffa de okunniga klockarne samt i deras ställe antaga djeknar [här påtagligen = kaplaner — jfr straxt ofvan], som kunde såväl uppfylla klockarnes åligganden, som undervisa församlingens barn. Föreskrifterna om klockarnes undervisningsskyldighet erhöles till en del en allmännare giltighet — om också icke allmännare tillämpning — genom en Kungl. förordning af den 4 Juli 1644, hvori stadgades att i församlingarna borde tillsättas klockare, som kunde lära barnen ABC och katekesen.

Vid 1682 års riksdag anhöll allmogen, »att K. M:t täcktes på några orter förordna små barnskolor och till deras præceptorer något underhåll förordnas låta». I resolutionen förklarade K. M:t sig vilja remittera ärendet till sina guvernörer och landshöfdingar att med biskoparna och konsistorierna derom korrespondera och sedan till K. M:t med sin berättelse inkomma, hvarefter K. M:t ville sig deröfver vidare förklara¹⁾. Om i enlighet med detta löfte ärendet verkligen remitterats och de äskade berättelserna inkommit, skulle man antagligen deri ega en dyrbar källa för kännedomen om folkundervisningens tillstånd på sagde tid. Men några sådana handlingar äro ej kända i Riksarkivet, och det är så mycket antagligare, att den utlovade åtgärden uteblef, som allmogen i Vesterbotten, hvilken redan vid 1680 års riksdag utan framgång gjort framställning i ärendet, i en förnyad ansökning vid 1686 års riksdag, under åberopande af nyssnämnda resolution, yttrar²⁾: »alltså göres derom ännu en underdånig ansökning och påminnelse, att ett så kristligt verk kunde nå sin effect och fullbordan».

Läskunnighetens allmännare spridning blef dock vid denna tid ytterligare främjad derigenom att i 1686 års kyrkolag intogos åtskilliga dit syftande föreskrifter, som visserligen till en del ej voro nya, men härigenom erhöles större helgd samt således väl äfven allmännare efterlefnad. Der föreskrefs bland annat, att ingen skulle trolovas, som icke kunde Luthers katekes och hade begått nattvarden³⁾; att kyrkoherden skulle låta sig angeläget vara, att ungdomen i hans socken lärde läsa i bok och förstode sina kristendomsstycken; att föräldrarne skulle förmanas att låta sina barn i deras kristendomsstycken väl och flitligen undervisas och att de, som den omsorgen i församlingen ålåg, vare sig kapellan eller klockare, skulle tillhållas att flitigt drifva barnaläran och undervisa barnen att läsa i bok; att i kyrkorna skulle hvarje söndag eller helgdag hållas katekesförhör, till hvilka församlingens ledamöter voro skyldiga att rotvis sig infinna. I stället för de i denna sista punkt föreskrifna rotförhören i kyrkorna trädde sedermera de s. k. husförhören, först såsom allmänt gällande föreskrifna genom K. M:ts plakat af den 12 Jan. 1726, ehuru de inom flera stift utan tvifvel torde gå vida längre tillbaka i tiden. Dessa medverkade naturligtvis äfven betydligt till läskunnighetens spridning. Detsamma var förhållandet med den

undervisning, som föregick ungdomens första nattvardsgång. Redan i 1686 års kyrkolag föreskrefs, att de, som ej kunde göra reda för sig i sina kristendomsstycken, ej skulle tillåtas begå nattvarden. Genom Kungl. bref af den 18 Dec. 1695 förbjöds att låta de unga begå nattvarden, förrän de väl lärt hela katekesen. Ur dessa stadganden samt ur utlandets föredömmen utvecklade sig efterhand konfirmationsundervisningen, hvilken efter midten af 1700-talet här vann allmännare utbredning och större omfattning.

Emedan det var svårt eller omöjligt för presterna att behörigen sköta konfirmationsundervisningen, om barnen ej förut hade någon skolbildning, blef det äfven af denna anledning ett kännbart behof att allmännare inrätta barnskolor. — Sedan K. M:t genom skrivelse af den 13 Nov. 1741 befallt de särskilda stiftens konsistorier att inkomma med förslag till nästa riksdag, »på hvad sätt undervisningsverket med ungdomen i gemen må bättre och uppbyggeligare kunna inrättas och befordras, än hittills skett⁴⁾», androg presterskapet vid riksdagen 1760—62 i sina »Besvär» till K. M:t, att till följd af nyssnämnda skrivelse, och konsistoriernas deruppå grundade åtgärder hade i flera församlingar barnalärare blifvit antagne med församlingarnas frivilliga bifall, men att »några församlingar icke velat beqväma sig dertill⁵⁾». I K. M:ts resolution af den 10 Aug. 1762 på presterskapets nyssnämnda »Besvär» förordnades⁶⁾, »att på de orter, hvarest församlingarnas vidsträckta belägenhet sådant fordrar och klockarne icke kunna, enligt kyrkolagen, vederbörligen sköta undervisningen för socknarnes barn, församlingarna böra vara omtänkte att besörja om sådane barnalärare. Men hvad tiden angår om året, då en sådan barnalärare beqvämligast kan nyttjas, hvad han skall hafva i lön, hvarest han skall uppehålla sig och göra tjänst, med flere sådane omständigheter, det må komma an uppå öfverenskommelse vid allmän socknestämman, lämpad efter hvarje ords beskaffenhet; hvarvid kyrkoherden med socknemännen så måste afgöra saken, att det påsyftade ändamålet vinnes, som är ungdomens grundeliga undervisning i kristendomen, uppå verkställigheten af hvilket allt sedermera kyrkoherden och kontraktsprosten komma att hafva uppsigt och vid strängaste ansvar tillse, att allt ordentligen tillgår och efterlefves, som i socknestämman varder afslutadt.» Det kan förtjena nämnas, att presterskapet i sina »Besvär» hade anhållit, »att hvarje församling förbindes antaga barnalärare på de ställen, hvarest klockarena icke kunna o. s. v.», men att det starkare uttrycket »förbindes» blef i K. M:ts resolution ersatt genom det ofvan anförda »böra vara omtänkte att o. s. v.»

Någon synnerlig verkan torde bemälda förordning⁴⁾ ej hafva medfört, ty redan efter några få år blef folkundervisningens befrämjande åter föremål för regeringens åtgö-

¹⁾ Skrifvelsen finnes ej i riksregistraturet, men de anförda orden äro hemtade ur det i Riksarkivet förvarade »Betänkande», som konsistorium i Lund såsom svar insände jemte skrivelse till K. M:t af den 5 Aug. 1742.

²⁾ Se handlingen i Riksarkivet.

³⁾ *Modées* »Utdrag utur publique handlingar», del. 7, sid. 5,296.

⁴⁾ Man har ansett denna resolution särskildt afse inrättandet af ambulatoriska skolor, men att så skulle hafva varit förhållandet framgår ingalunda af de använda ordalagen.

¹⁾ *Stiermans* »Riksdagars och mötenes beslut», del. 3, sid. 1953.

²⁾ Om ansökningarna 1680 och 1686 se handlingarna i Riksarkivet.

³⁾ Förhör i kristendoms-kunskap, dels före nattvardsgång, dels före ingående af äktenskap, hade åtminstone inom vissa stift långt förut varit vedertagna.

randen. Närmaste anledningen var då en från landshöfdingen i Malmö till ett af riksråden aflåten skrivelse om den bristfälliga barnundervisningen och dermed sammanhörande angelägenheter. Sedan denna skrivelse blifvit anmäld för regeringen och några förberedande åtgärder vidtagits, utfärdades under den 19 Febr. 1768 ett Kungl. cirkulär till landshöfdingarne, hvori infordrades »underdånigt betänkande och förslag, huru skole- och undervisningsverket för allmogens barn på landet framdeles må ännu tillräckeligare och bättre samt till ändamålet mera svarende kunna inrättas, än hittills skett, hvad utvägar gifvas kunna att uppbygga särskilde skolehus, huruvida och till huru mycket allmogen sjelfve skulle kunna förmås att en fond sammanskjuta så väl dertill som till ett någorlunda tillräckeligt arvode åt skolemästaren, med hvad fördelar tillräckeligen skickelige ämnen måtte uppmuntras att sig en sådan syssla antaga, samt huru en nyttig skoleordning för sådan landsskolemästare författas må.» Under samma dag utfärdades jemväl ett för öfrigt lika lydande Kungl. cirkulär till konsistorierna¹⁾, hvori dock följande var tillagdt: »Och torde äfven lända till uppbyggelse och allmän nytta, om den utväg, hvilken utomlands på flere orter uti de kristna lutherska församlingar är vidtagen, här i riket komme i bruk, att alle, högre eller lägre, innan de första gången admitteras till Herrans nattvard, uti kyrkan och inför hela församlingen undergå examen och göra besked uti de hufvudsakeligaste delar af vår kristeliga läros och tros artiklar; hvarom I likaledes hafven att yttra Eder underdåniga tanka.»

I ett å Riksarkivet befintligt och förut preteståndets arkiv tillhörigt samlingsband med ryggttitel »Om Undervisningsvärk m. m. 1725—1809» finner man jemte handlingar af annan art en stor mängd utlåtanden med dithörande bilagor, som till åtlydnad af förenämnda båda cirkulär insändts från läns- och stifts-styrelserna. Om man bortser från Finland och endast fäster afseende vid det egentliga Sverige, så finner man i nämnda band skrivelser från 13 af de 21 länsstyrelser, under hvilka Sverige — förutom Stockholms stad — då var fördeladt, samt från alla stiftens styrelser utom från Vesterås (och Stockholms stads konsistorium). Således saknas icke få utlåtanden, hvilka synas hafva gått förlorade (ehuruval konsepten möjligen finnas i vederbörande myndigheters arkiv). Åtskilliga af de bevarade handlingarna lemna mycket utförliga upplysningar om folkundervisningens dåvarande ståndpunkt; i främsta rummet torde detta gälla om de från landshöfdingen i Malmö insända. Att fullständigt bearbeta allt detta material och här redogöra för resultatet skulle taga aldeles för mycken tid i anspråk och komma denna del af nu pågående korta öfersigt att opropotionerligt svälla ut. — Med afseende på ärendets fortsatta behandling är kortligen följande att nämna. De inkomna handlingarna blefvo enligt beslut af den 20 Nov. 1771²⁾ öfverlemnade till den år

¹⁾ De båda cirkulären finnas i det s. k. Årstrycket och äro äfven intagna i *Modées* anf. arb., del. 9, sid. 12—14, ehuru det särskilda tillägget till det sednare cirkuläret der orätt förts äfven till det förra.

²⁾ *Protokollutdrag derom finnes i ofrännämnda »samlingsband».*

1770 nedsatta (återupplifvade) Uppfostringskommissionen, som skulle deröfver afgifva betänkande. Huruvida denna kommission, som redan förut hade till hufvudsakligt uppdrag att yttra sig om undervisningen vid universiteten, gymnasierna och trivialskolorna, någonsin afgaf det infordrade betänkandet om folkundervisningen, måste lemnas derhän, men torde knappast hafva varit fallet.

Vid riksdagen 1778—79 upptogs frågan af preteståndet, som till Kungl. Maj:t öfverlemnade dels ett förslag till ordnande af folkundervisningen, dels ett förslag till ordnande af konfirmationen. Men genom ett beslut af K. M:t af den 16 Juni 1779 blefvo båda frågorna undanskjutna och tills vidare begrafna¹⁾. Likväl blefvo förhandlingarna vid sistnämnda och föregående riksdagar ej utan frukt, ty de cirkulär, som preteståndet vid dem utfärdade, hade utan tvifvel en betydelsefull inverkan på båda de omförmälda frågorna, i det att derigenom dels framhölls vigten af att inrätta nya »barnskolor», hvilka enligt preteståndets cirkulär af den 26 Jan. 1779 »mångenstädes» ännu saknades²⁾, dels konfirmationsundervisningen blef utan regeringens åtgärd antagligen allestädes införd.

Under 1700-talet inrättades i det egentliga Sverige — så vidt hittills känt är — omkring 150 fasta folkskolor³⁾, hvaraf de flesta på enskilda personers bekostnad. Otvifvelaktigt är, att dessutom funnos på ett ganska stort antal ställen flyttande skolor.

Till folkskoleväsendets utbredning och förbättrande samt till lärarebildningens höjande medverkade kraftigt några föreningar, som bildades under 1700-talets sista och 1800-talets första fjerdedel, nemligen »Samfundet pro fide et christianismo», »Sällskapet för allmänne medborgerlige kunskaper» samt två »Sällskap för vexelundervisningens befrämjande» (ett för hela riket och ett för Göteborgs stift).

Det år 1801 inrättade Kanslersgillet skulle utöfva inseedet och styrelsen af hela uppfostringsverket och egde — jemlikt sin instruktion, utfärdad d. 27 Okt. 1801 — »att från samtelige landshöfdingarne och konsistorierne undfå fullständige uppgifter på alla sådane stiftelser och inrättningar, som i större eller mindre vidd äro för barns eller ungdoms undervisning bestämde, tillika med de ordningar och föreskrifter, hvilka till hvarje slik undervisningsanstalts underhållande och utöfning hör». Straxt i början af sin tillvaro infordrade Kanslersgillet i öfverensstämmelse med bemälda föreskrift sådana uppgifter, men hade för öfrigt,

¹⁾ Med afseende såväl på de under sednare delen af 1700-talet pågående sträfvandena att befrämja folkundervisningen, som på den dermed nära sammanhängande frågan om konfirmationsundervisningen, må hänvisas till två på källstudier grundade monografier öfver dessa ämnen, nemligen:

Leinberg, K. G.: Märkliga skeden i vår folkundervisnings äldre historia. Helsingfors 1885. (Särtryck från Pedagogiska föreningens tidskrift.)

Staaff, A. W.: Om konfirmationens uppkomst och antagande i Sverige. Akademisk afhandling. Stockholm 1871.

Båda dessa arbeten hafva bland annat tillgodogjort sig delar af det material, som innehålles i det här ofvan omnämnda samlingsbandet å Riksarkivet; det första af dem likväl naturligtvis med hänsyn till förhållandena i Finland och det sednare med hänsyn till konfirmationen.

²⁾ *Wilskmans »Ecclesiastique Werk», del. 2, sid. 802.*

³⁾ Detaljerade uppgifter om dessa skolor finner man å sid. 128—173 i *Paulsson, P.*: Historik öfver folkundervisningen i Sverige från äldsta till närvarande tid. Stockholm 1866.

då det år 1809 upplöstes, ej utvecklat någon synnerlig verksamhet till förmån för folkskoleväsendet¹⁾. De inkomna uppgifterna, hvilka för vissa orter äro särdeles innehållsrika, förvaras å Riksarkivet.

Det dröjde ej länge, innan ytterligare uppgifter insamlades angående folkskoleväsendet. Den år 1812 tillsatta och 1825 upplösta »Uppfostrings-kommittén» hade nemligen äfven befattning med denna del af undervisningsväsendet. Med afseende på denna sida af dess verksamhet, äfvensom på den motsvarande af den år 1825 tillsatta »Kommittén till öfverseende af rikets allmänna undervisningsverk», är det här tillräckligt att anföra ett yttrande derom i sistnämnda kommittés den 20 Dec. 1828 afgifna »Betänkande» (sid. 21 o. följ.). »Redan under f. d. Uppfostrings-kommitténs sammanträden fastades en särskild uppmärksamhet på folkundervisningen i allmänhet, och vidlyftiga uppgifter om de i sådant afseende befutliga läroanstalter inkommo från stiftet. Sedan bemälde kommitté i anledning deraf till Eders Maj:t, under den 11 Mars 1825, ingifvit ett underdånigt betänkande om grunderna för allmänna folkundervisningen, och konsistorierna inkommit med deras underdåniga utlåtanden deröfver, behagade Eders Maj:t i nåder öfverlemna begge delarne till denna kommitté, hvilken borde i ett sammanhang granska rikets uppfostringsverk. Då kommittén deruti saknade uppgifter för den sednare tiden om folkskolornas antal och beskaffenhet samt beloppet och arten af deras tillgångar, så infordrades och erhöles genom Eders Maj:ts Ecklesiastik-expedition uppgifter derom från konsistorierna. Kommittén hade äfven trott sig böra för Eders Maj:t i underdånighet framlägga innehållet deraf genom ett i tabellarisk form författadt sammandrag, men då dels konsistorierna, dels ock presterskapet olika fattat meningen med frågorna, hafva äfven upplysningarna, som de lemnat, varit olika både till beskaffenhet och fullständighet; och då derjemte allt bemödande att genom jmförelse med äldre inberättelser eller andra offentliga handlingar söka närmare utröna verkliga förhållandet, der det befunnits tvifvelaktigt, hade varit fruktlöst; så har äfven kommittén ansett föga ändamålsenligt att för närvarande i underdånighet framlägga ifrågasvarande sammandrag i tabellarisk form, då tiden icke tillåter nya upplysningars inhemtande.»

Med afseende på öfriga regeringsåtgärder under denna tid rörande folkundervisningen äro för öfrigt här endast att nämna två Kungl. cirkulär²⁾ till konsistorierna. I det ena, som utfärdades den 14 Juni 1820, omförmåles, hurusom till K. Maj:ts kunskap kommit, »att personer kringrest och i socknarne på landsbygden befattat sig med barnaundervisningen, hvilka ej allenast varit dertill oskicklige,

¹⁾ En samtida författare, som sjelf biträdt vid embetsverkets arbeten, skriver härom: »Kanslersgillet hade väl itrån de flesta stift erhållit speciella uppgifter om barnaundervisningens tillstånd i de särskilda socknarne; men det hann dock aldrig begagna dessa uppgifter och å denna sida utsträcka sin åtgärd. Allt hvad det i detta afseende uträttade, var att hos Konungen anmäla till stadfästelse de insända instruktionerna för några få sådana sockneskolor» (Magasin för föräldrar och lärare, utg. af C. U. Broocman, årg. 1810, sid. 138 o. följ.).

²⁾ De båda cirkulären finnas tryckta å sid. 485 och 486 af den s. k. *Mittagska* uppl. af Kyrkolagen (Uppsala 1845).

utan äfven brottslige och till straff blifvit dömd», och anbefalles konsistorierna bland annat att »med omsorg tillse, att till skolmästare, vare sig för sockneskolor vid vissa byar eller någon särskild skolinrättning, icke andre antagas än de, som dertill äro tjenlige och skicklige samt för god fräjd kände, hvarjemte pastorerna och presterskapet i församlingarne icke böra underlåta att på dessa lärares och skolmästares uppförande fästa en fortsatt uppmärksamhet.» — I det andra cirkuläret, utfärdadt den 4 Febr. 1824, omförmåles hurusom Rikets ständer i skrifvelse af den 12 sistlidne November »anhållit om nödige åtgärders vidtagande till förbättring af undervisningsanstalterna för barn inom landsförsamlingarne», och anbefallas konsistorierna bland annat »att verksamt befrämja vexelundervisningens införande på landsbygden öfverallt, der lokalförhållanden sådant medgifva», hvarjemte föreskrefs, att »vid förslag till klockarelägenheter särskildt afseende bör hafvas på sådane sökande, hvilka om denna lärometod inhemtat kunskap», samt att konsistorierna skulle sorgfälligt öfvervaka, »att klockare fullgöra den dem i kyrkoordningen och flera författningar ålagde barnaundervisning, derest ej andra anstalter i sådant afseende förefinnas.»

Det förut (sid. 4) omnämnda allmänna »Sällskapet för vexelundervisningens befrämjande» inrättade 1830 i Stockholm en »Normalskola», hvilken är att anse såsom Sveriges första folkskolelärare-seminarium. Det andra är det »Seminarium», som år 1838 inrättades i Lund på initiativ af domkapitlet och bekostades af donationsmedel.

Frågan om folkundervisningens förbättrande hade sålunda under omkring ett århundrade gång efter annan varit föremål för behandling, ehuru resultatet, hvad statens åtgörande beträffar, ej blifvit annat, än några få och otillräckliga föreskrifter samt insamlandet i förnyade omgångar af en mängd statistiska uppgifter, som dock blifvit föga begagnade och ännu mindre bearbetade. Men den tidpunkt kom slutligen, då ett afgörande steg blef taget. Sedan vid riksdagen 1834—35 motioner i ämnet blifvit väckta i alla fyra stånden (se Stats- samt Allmänna besvär- och Ekonomieutskottens Betänkanden N:o 34 och 49), afläts till Kungl. Maj:t en skrifvelse (N:o 299), hvari Rikets ständer med uttalande af sin »öfvertygelse om nyttan och behovet af folkskolors inrättande i alla de församlingar, der sådana ännu saknas», framhöllo vissa allmänna synpunkter och utvägar med afseende på vinnandet af sagde mål. I denna skrifvelse yttras visserligen, »att besörjandet af sådana undervisningsanstalter ovillkorligen bör tillkomma kommunerna, såsom ett både kristligt och medborgerligt åliggande, hvarifrån ingen må undandraga sig», men derjemte, att det icke är lämpligt, att kommunerna genom en ordentlig lag tillförbindas att uppfylla denna skyldighet.» — Ehuru i denna skrifvelse ej ifrågasattes andra regeringsåtgärder, än sådana som kunde verkställas genom cirkulär till landshöfdingar och domkapitel, afläts likväl vid nästföljande riksdag — 1840—41 — under d. 1 Febr. 1840 en Kungl. proposition (N:o 7) rörande allmänna stadganden och anslag af all-

männa medel till folkundervisningens befrämjande». Enligt denna proposition skulle i hvarje stiftsstad finnas ett folkskolelärare-seminarium och i hvarje socken minst en skol-lärare, »smärre socknar dock obetaget att om en folkskola sig förena». Viss minimilön för läraren bestämdes, och skulle församling, som af fattigdom var urständsat till sjelf till fullo aflöna läraren, kunna erhålla bidrag dertill af stats-

medel. Propositionen är åtföljd af en tabell, grundad på uppgifter, som infordrats från samtliga konsistorierna genom Kungl. cirkulär af den 5 Febr. 1839. Denna tabell, som utan tvifvel är i Sverige den första officiella öfver folkskoleväsendet, är här nedan intagen i sin helhet, ehuru med några smärre redaktionsförändringar, rörande hvilka endast behöfver nämnas att originalet har summor endast i kol. 3, 21 o. 27.

1 Stift.	2 Församlingar.	3 Fasta skolor.	4 Egna skolhus.	5 Barn, som besöka dessa skolor.	6 7 Undervisnings-sätt.		8 Aflönde ständige lärare.	9 10 11 12 13 14 15 Lärarnes lönevillkor i R.d.r Banko.						
					Vexel-undervisning.	Gamla metoden.		Under 50.	50 till 100.	100 till 150.	150 till 200.	200 till 250.	250 till 300.	300—700.
Stockholms stad	16	40	17	3,410	17	—	49	1	8	11	—	5	3	23
Uppsala stift	245	146	145	5,367	89	57	146	47	31	24	16	12	4	12
Linköpings »	214	41	37	2,024	33	11	47	10	10	11	6	4	2	4
Skara »	236	69	69	2,715	47	22	69	21	19	7	12	8	—	—
Strengnäs »	170	93	86	2,817	80	13	93	23	26	21	6	4	3	5
Vesterås »	103	44	44	1,993	31	13	45	11	10	3	10	3	1	7
Vexjö »	187	21	20	1,007	14	7	21	11	3	2	2	2	—	1
Lunds »	433	473	452	20,295	87	336	479	387	62	18	5	3	—	4
Göteborgs »	259	22	19	1,130	14	8	22	1	6	8	2	3	1	1
Kalmar »	60	8	7	350	7	1	8	6	—	2	—	—	—	—
Karlstads »	132	28	23	1,633	26	2	28	5	7	1	3	8	2	2
Hernösands »	161	9	8	250	7	2	9	2	2	2	2	1	—	—
Visby »	92	12	11	286	10	2	14	6	4	2	1	1	—	—
Summa	2,308	1,009	938	43,277	462	524	1,030	535	188	112	65	54	16	59

1,030

1 Stift.	16 17 18 19 20 Skolor, hvarest löner och underhållskostnader utgå af					21 Församlingar, som hafva ambulatoiska skolor.	22 Lärare vid de ambulatoiska skolorna.	23 24 25 26 Lärarnes lönevillkor i R.dr B.ko.				27 Församlingar, som sakna både fasta och ambulatoiska skolor.	
	Statsmedel.	Enskilda gifvome-del.	Testamentariska donationer.	Församlingarnas bidrag.	Afgifter af skolbarnen.			Under 50.	50 till 100.	100 till 150.	150—200.		
Stockholms stad	8	19	12	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala stift	10	75	36	87	45	18	51	49	—	1	1	—	102
Linköpings »	2	19	24	25	17	10	14	9	5	—	—	—	162
Skara »	5	23	27	43	34	34	22	21	1	—	—	—	208
Strengnäs »	8	47	33	57	22	30	39	24	14	—	1	—	51
Vesterås »	11	15	9	33	10	9	9	8	—	—	1	—	28
Vexjö »	4	6	10	8	12	61	62	59	1	2	—	—	103
Lunds »	46	86	30	409	393	102	174	171	3	—	—	—	38
Göteborgs »	2	10	15	13	10	25	31	29	2	—	—	—	210
Kalmar »	1	2	2	6	4	8	12	10	1	1	—	—	47
Karlstads »	1	14	10	12	6	52	64	42	11	5	6	—	67
Hernösands »	—	2	5	5	6	17	19	19	—	—	—	—	134
Visby »	—	4	5	11	9	11	10	10	—	—	—	—	61
Summa	98	322	218	729	568	377	507	451	38	9	9	—	1,211

507

Man torde kunna antaga, att denna tabell i vissa hufvuddrag ungefärligen uttrycker folkskoleväsendets tillstånd år 1839. Resultatet visar sig vara ganska otillfredsställande, i det att t. ex. mer än halfva antalet församlingar saknade både fasta och flyttande skolor. Dock förete sig högst betydande skiljaktigheter mellan de särskilda områdena. Såsom för denna tid ganska godt torde man böra beteckna förhållandet i Stockholms stad och i Lunds stift. Redan i Uppsala stift, som kommer närmast, är förhållandet vida sämre; i de öfriga kan man anse förhållandet vara mycket dåligt. — Beklagligen måste likväl nämnas, att tabellen i flera afseenden är opålitlig eller bestämdt oriktig. Så t. ex. uppgifves, att i Skara stift 208 församlingar saknade både fasta och flyttande skolor samt att 34 församlingar hade flyttande skolor. Redan dessa två kategorier göra tillsammans 242, medan hela antalet församlingar (kol. 2) uppgifves vara 236, hvaraf följer att de tre uppgifna talen omöjligen kunna alla vara riktiga. — För Uppsala stift uppgifves antalet församlingar med flyttande skolor till 18 och antalet lärare vid dessa skolor till 51. Således skulle hvar och en af dessa församlingar haft i medeltal 3 ambulera lärore, hvilket är föga troligt. Antagligen är talet 18 för lågt och möjligen tillkommet på sådant sätt, att dit räknats blott de församlingar, som *endast* hade flyttande skolor. — I Stockholm angifves de fasta skolornas antal till 40, hvilket troligen beror på en förblandning af skolor och afdelningar. Rättas antalet skolor till 17, får man för hela riket 986 fasta skolor¹⁾, hvilket tal fullkomligt öfverensstämmer med motsvarande tal i kol. 6 och 7 (462 + 524).

Uppgifterna å lärareantalen (kol. 8 och 22) torde kunna anses såsom ganska tillförlitliga och noggranna, då dels faran för missförstånd vid primäruppgifternas upprättande bör i denna punkt vara ringa eller ingen, dels de uppgifna talen kunna anses vara kontrollerade genom den i kol. 9—15 och 23—26 lemnade fördelningen efter lönevillkor²⁾. Hela antalet folkskolelärare uppgår således till 1,537. — Huru stort antalet af de i skolorna undervisade barnen varit, kan ej bestämdt angifvas, då ingen uppgift finnes om antalet i de flyttande skolorna. Men följande beräkning torde dock kunna anses såsom temligen approximativ. För de fasta skolorna komma i medeltal 42 barn på hvarje lärare. Om man för de flyttande skolorna antar motsvarande medeltal hafva varit en femtedel större (i ungefärlig enlighet med nuvarande förhållanden) och således räknar 50 barn på hvarje lärare, så uppgår för dessa skolor lärjungeantalet till 25,350. Om detta antal lägges till lärjungeantalet vid de fasta skolorna (43,277), så uppgår summan till 68,627. — I sammanhang med föregående uppgifter om lärare och lärjungar

¹⁾ I Paulssons förut (sid. 4, spalt 2) anförda arbete finner man å sid. 217—306 detaljerade uppgifter om de af författaren kända fasta folkskolor, som inrättades åren 1800—1842. Dersammastädes finner man äfven å sid. 331—349 en tabellarisk förteckning öfver kända fasta folkskolor (och uppfostringsanstalter, hvari folkundervisning meddelades), stiftade före slutet af år 1842. Hela antalet uppgår enligt denna förteckning till 786, hvaraf 596 tillkommit på 1800-talet och 66 särskildt under åren 1840—42.

²⁾ Dock må nämnas, att om man för Stockholms stad och Skara stift jemför talet i kol. 8 med summan af talen i kol. 9—15, så befinnes det vara 2 enheter för lågt på det förre stället och 2 enheter för högt på det sednare.

kan nämnas, att hela rikets folkmängd vid slutet af 1839 uppskattas till 3,106,459. Det kan vara af intresse att äfven bestämma, huru många befunno sig i den egentliga skolåldern. Härvid är dock till en början att märka, att begreppet skolålder denna tid ej hade någon bestämd årsbegränsning. Men man kan för jemförelses skull välja de gränser, som äro bestämda i nu gällande folkskolestadga, enligt hvilken »Barns skolålder räknas från och med det år, under hvilket barnet fyller sju, till och med det år, under hvilket barnet fyller fjorton år.» Men vidare möter den svårigheten, att direkta uppgifter saknas om de särskilda årsklassernas styrka år 1839. Med ganska hög grad af approximation kan man likväl beräkna¹⁾, att ifrågavarande 8 årsklasser (7—14 år) år 1839 omfattade 16 % (egentligen någon del af en procent deröfver) af hela befolkningen, således 497,033 barn. Nyss beräknades, att antalet skolbarn utgjorde 68,627. Således skulle enligt dessa grunder år 1839 af barnen i skolåldern hvar 7:e hafva åtnjutit undervisning i folkskolorna.

Om man på grund af talen i kol. 5 och 8 beräknar, huru många skolbarn i de fasta skolorna i medeltal kommo på hvarje lärare, så erhåller man följande öfversigt.

Stockholms stad	.....	70
Uppsala stift	.....	37
Linköpings »	.....	43
Skara »	.....	45
Strengnäs »	.....	30
Vesterås »	.....	44
Vexjö »	.....	48
Lunds »	.....	42
Göteborgs »	.....	51
Kalmar »	.....	44
Karlstads »	.....	58
Hernösands »	.....	28
Visby »	.....	20

Hela riket 42.

Dessa tal kunna förtjena att sammanhållas med uppgifterna (kol. 6 och 7) om det i dessa skolor använda undervisningssättet. Man ser, att vaxelundervisningsmetoden varit inom alla stift använd vid det långt största antalet skolor, med undantag endast för Lunds stift, hvilket dock ensamt egde inemot hälften af hela skolantalet. Men om också denna metod, hvars egentliga — att icke säga enda — fördel väl skulle vara, att den möjliggjorde för en lärare att leda undervisningen af ett större antal lärjungar än eljest, var behöfzig inom flera områden, t. ex. Stockholms stad samt Karlstads och Göteborgs stift, har man likväl svårt att förstå, att den ens kunde komma till någon allmännare användning inom vissa stift, der antalet lärjungar på hvarje lärare enligt ofvanstående öfversigt visar sig hafva varit ganska lågt. Då härtill kommer att man väl äfven på den tiden i en mängd fall användt den utvägen att vid högt lärjungeantal dela lärjungarne i afdelningar, som undervisades på skilda tider, får man ytterligare anledning

¹⁾ På grund af tabellariska uppgifter i Statistiska Centralbyråns Befolkningsstatistik för åren 1851—1855, 3:e afdelningen, sid. 15 och XXIX.

att anse uppgiften om det stora antalet skolor, der vaxelundervisningsmetoden användts, vara öfverdrifven¹⁾.

Af uppgifterna om lärarnes lönevillkor (kol. 9—15 och 23—26) framgår bland annat, att vid de fasta skolorna 52 % och vid de flyttande ända till 89 % äro upptagna såsom aflönade med mindre än 50 rdr b:ko. Dock är härvid att märka, att man ej har någon uppgift om de åtföljande natura-förmånerna, hvilka svårigen kunna vara inräknade i de lägre lönegrupperna, men möjligen äro det i de högre. För öfrigt är det antagligt, att skolbarnens afgifter, hvilka enligt tabellen (kol. 20) förekommit vid mer än halfva antalet fasta skolor, mångenstädes utgått såsom tilllägg till den af församlingen anslagna lönen, och att dessa lönetillägg ej äro tagna i betraktande vid uppgifterna om lönevillkoren. Måhända har ett dylikt förhållande egt rum äfven med en del af de medel, som äro innefattade under rubrikerna »Enskilda gåfvomedel» och »Testamentariska donationer» (kol. 17 och 18).

Det må slutligen tilläggas, dels att bland de infortrade primäruppgifterna, hvilka skulle aflemnas särskildt för hvarje församling, funnos åtskilliga utom de i tabellen bearbetade (så t. ex. skulle för hvarje fast skola uppgifvas året, då skolan bildades), dels att de inkomna handlingarna ej finnas å Riksarkivet.

Kap. 2. Primäruppgifter och berättelser om folkskoleväsendet från och med år 1842.

I 1842 års folkskolestadga (§ 13, mom. 2) föreskrefs: »Hvarje skolstyrelse ingifve årligen till domkapitlet berättelse om förhållandet med folkundervisnings-anstalterna inom skoldistriktet; och åligge det domkapitlet att, med ledning af dessa berättelser, hvar tredje år till Kungl. Maj:t insända underdånigt utlåtande öfver folkundervisningens tillstånd inom stiftet, med alla till upplysning derom lämdande uppgifter.»

Genom Kungl. cirkulär af den 9 April 1847 till samtliga konsistorier föreskrefs, att ofvannämnda utlåtanden skulle ingifvas till Kungl. Maj:t hvar tredje år innan den 15 Sept. och upptaga förhållandet sådant det varit den 1 nästföregående Juli, samt att de uppgifter, som skulle åtfölja utlåtandena, skulle vara affattade i enlighet med ett cirkuläret åtföljande formulär. Detta formulär ersattes sedan genom ett nytt, påbudet genom Kungl. cirkulär af den 4 Juli 1860.

Med upphäfvande af de i dessa två cirkulär gifna föreskrifter fastställdes nya grunder och nya formulär genom

¹⁾ Till samma åsigt kommer man äfven, om man jemför uppgifterna i kol. 6 af tabellen å sidan 6, med uppgifterna i »Redovisning och berättelser, aflemnade vid Allmänna Års-Sammankomsten i Sällskapet för Vaxelundervisningens befrämjande den 1 Juni 1840». För hela riket uppgifves der antalet vaxelundervisningsskolor hafva vid slutet af år 1839 uppgått till 466, hvilket tyckes mycket nära öfverensstämma med antalet i anförda tabell (462); men det är att märka, att äfven ambulatoriska skolor äro inräknade och att talen för de särskilda stifteten äro betydligt afvikande.

I anledning af förberörda Kungl. proposition afläto Rikets ständer under den 14 Juni 1841 en skrivelse (N:o 412) »örörande allmänna stadganden och anslag till folkundervisningens befrämjande». Denna skrivelse är åtföljd af »Förslag till lag om folkundervisningen i riket», hvarur förtjenar framhållas grundsatsen, att skolgången skulle vara obligatorisk (med undantag för de barn, som i hemmen erhöles motsvarande undervisning). Denna grundsats, som ej fanns i propositionen, upptogs sedan i Kungl. Maj:ts under den 18 Juni 1842 utfärdade »Stadga angående folkundervisningen i riket», hvilken för öfrigt är byggd på följande hufvudgrunder: i hvarje församling eller — under vissa undantagsförhållanden — åtminstone i hvarje pastorat bör finnas minst en, helst fast, skola med vederbörligen godkänd lärare; lärares anskaffande och folkskolors inrättande bör sättas i verket inom 5 år från stadgans utfärdande; skolläraren skall åtnjuta en viss angifven minimi-lön jemte bostad och andra natura-förmåner; för utbildande af skollärare inrättas folkskolelärare-seminarier; skolbarnen böra, innan de lemnå skolan, hafva inhemtat åtminstone en viss angifven minimi-kunskap; omkostnaderna bestridas af församlingarna, men medellös församling kan erhålla understöd af statsmedel för lärarens aflöning.

Kungl. cirkulär af den 24 Febr. 1865. Deri stadgades bland annat, att skolrådets¹⁾ berättelser skulle årligen afgifvas i två afdelningar — en i pedagogiskt och en i ekonomiskt hänseende — samt afse kalenderår; att den förra afdelningen skulle insändas till vederbörande folkskoleinspektör [se nedan], hvilken skulle till domkapitlet insända sammandrag deraf; att den sednare afdelningen skulle upprättas i två exemplar, hvaraf det ena skulle insändas till domkapitlet och det andra till folkskoleinspektören; att äfven rörande sådana högre folkskolor, som blifvit inrättade jemlikt 3:e mom. i Nåd. kungörelsen af den 23 April 1858, skulle skolrådet i vederbörande skoldistrikt enligt bifogadt formulär afgifva berättelse för föregående kalenderår, hvilken skulle insändas till folkskoleinspektören, som egde att öfver de inom hans inspektionsdistrikt belägna högre folkskolor afgifva utlåtande till domkapitlet; samt att domkapitlens utlåtanden till Kungl. Maj:t skulle insändas hvar tredje år före slutet af April månad och upptaga förhållandet inom stiftets folkskolor, sådant det varit den 31 nästföregående December. Formuläret för uppgifterna angående folkundervisningen i ekonomiskt hänse-

¹⁾ Genom Kungl. förordningen af den 21 Mars 1862 om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd hade åt de sålunda bildade skolråden uppdragits den vård om och befattning med folkskolan, som dittills, enligt gällande stadga, varit särskild skolstyrelse uppdragen.

ende ersattes sedan genom ett nytt, påbudet genom Kungl. cirkulär af den 17 Maj 1872¹⁾.

Nya föreskrifter i berörda hänseenden lemnades genom Kungl. cirkuläret till domkapitlen och Stockholms stads konsistorium af den 31 Dec. 1875 angående meddelande af uppgifter rörande folkundervisningen²⁾. Deri förordnades bland annat,

att för hvarje särskild folkskola, mindre skola och småskola skulle skolans lärare eller lärarinna årligen till skolrådets ordförande lemna uppgifter enligt formulär Litt. A rörande förhållandet i skolan nästföregående år;

att den berättelse, som skolrådet skulle årligen afgifva, skulle affattas enligt formulär Litt. B och jemte ofvan nämnda uppgifter för hvarje skola insändas till folkskoleinspektören;

att folkskoleinspektören skulle upprätta sammandrag af skolrådets berättelser, särskildt i pedagogiskt och särskildt i ekonomiskt hänseende, enligt formulär Litt. C och D samt insända dessa sammandrag jemte skolrådets berättelser och lärarnes uppgifter till domkapitlet;

att domkapitlet skulle sammanföra inspektörernas sammandrag till sammandrag för hela stiftet samt insända dessa jemte alla förenämnda handlingar hvarje år till Ecklesiastik-departementet;

att för högre folkskola skulle skolans lärare årligen enligt formulär Litt. E afgifva berättelse till skolans styrelse, som egde öfversända berättelsen jemte eget utlåtande till folkskoleinspektören för att jemte öfriga handlingar angående skolväsendet insändas till domkapitlet och derifrån till Ecklesiastik-departementet; samt

att domkapitlet skulle hvar tredje år afgifva sitt i § 13 af 1842 års folkskolestadga föreskrifna utlåtande.

Ehuru detta cirkulär sedermera blifvit ersatt dels genom §§ 66—68 i folkskolestadgan af den 20 Jan. 1882, dels genom Kungl. cirkulär till domkapitlen och Stockholms stads konsistorium af den 24 Nov. 1882 angående formulär för uppgifter m. m. rörande folkundervisningen³⁾, har likväl i de här ofvan intagna föreskrifterna ur 1875 års cirkulär ingen annan förändring inträdt, än att dels folkskoleinspektören ålagts att »efter granskning af skolrådets berättelser» upprätta sammandrag deraf, dels att de af domkapitlet insända handlingarna böra hvarje år [i stället för hvar tredje] vara åtföljda af domkapitlets eget utlåtande.

I Kungl. proposition (N:o 34, sid. 11) vid riksdagen 1859—60 framhölls behöfligheten deraf, att sakkunnige personer förordnades för att i egenskap af skolinspektörer, hvar och en inom ett bestämdt distrikt, besöka derstädes

¹⁾ De ofvannämnda cirkulären af den 9 April 1847, den 4 Juli 1860, den 24 Febr. 1865 och den 17 Maj 1872 finnas jemte de dithörande formulären intagna i »Svensk Författnings-samling».

²⁾ Cirkuläret finnes jemte de dithörande formulären intaget i »Författning rörande folkundervisningen. Femte omarbetade och tillökta upplagan. [Utgifven af A. Th. Bruhn.] Stockholm, 1878».

³⁾ Folkskolestadgan och cirkuläret jemte dithörande formulär finnas intagna i »Författningar rörande folkskolelärare-seminarier och folkskolor m. m. Sjette, omarbetade och tillökta upplagan. Utgifven af A. Th. Bruhn. Stockholm, 1883».

befintliga folkskolor samt öfver deras tillstånd och behof afgifva berättelse, såväl vid hvarje års slut till vederbörande domkapitel beträffande de skolor, hvilka under årets lopp blifvit besökta, som ock i ett sammanhang efter två års förlopp till Ecklesiastik-departementet. Det för ändamålet begärda anslaget blef af riksdagen beviljadt och uppfördt på ordinarie stat. — Med afseende på den sålunda grundade folkskoleinspektionen må erinras derom, att allt ifrån början hafva folkskoleinspektörerna förordnats af Chefen för Ecklesiastik-departementet, hvilken äfven vid begynnelsen af hvarje inspektionsperiod dels för dem utfärdat instruktion, innehållande bland annat vissa bestämmelser rörande den berättelse, som skulle vid inspektionsperiodens slut ingifvas till Ecklesiastik-departementet, dels utfärdat ett cirkulär rörande denna angelägenhet till domkapitlen.

De första inspektörerna — till antalet 20 — förordnades den 15 Juni 1861 och af samma dag äro äfven den för dem utfärdade instruktionen och cirkuläret till domkapitlen. Inspektionsperioden bestämdes till två år räknadt från medlet af Juli 1861 till samma tid 1863. — För åren 1864—66 förordnades 38 inspektörer. Instruktionen och cirkuläret äro utfärdade den 30 Dec. 1863; dessutom utfärdades den 29 Juni 1866 till folkskoleinspektörerna ett cirkulär, hvari bland annat med afseende på den berättelse, som vid inspektionsperiodens slut skulle ingifvas till Ecklesiastik-departementet, föreskrefs, att för den del af berättelsen, som kunde affattas i tabellarisk form, borde, så vidt möjligt, följas ett bifogadt formulär. — För åren 1867—68 förordnades 39 inspektörer. Instruktionen (åtföljd af ett formulär för den del af berättelsen till Ecklesiastik-departementet, som kunde affattas i tabellarisk form) och cirkuläret äro utfärdade den 31 Jan. 1867. — För åren 1869—71 förordnades 44 inspektörer. Instruktionen (åtföljd af ett formulär) och cirkuläret äro utfärdade den 31 Dec. 1868. — För åren 1872—76 förordnades 49 inspektörer. Instruktionen (åtföljd af ett formulär) och cirkuläret äro utfärdade den 5 Jan. 1872. — För åren 1877—81 förordnades 41 inspektörer. Instruktionen (åtföljd af ett formulär) och cirkuläret äro utfärdade den 24 Nov. 1876. — För åren 1882—86 förordnades 44 inspektörer. Instruktionen (åtföljd af ett formulär) och cirkuläret äro utfärdade den 8 Dec. 1881¹⁾.

För hvar och en af inspektionsperioderna 1861—63, 1864—66, 1867—68, 1869—71, 1872—76 samt 1877—81 äro folkskoleinspektörernas till Ecklesiastik-departementet afgifna »Berättelser om folkskolorna i riket» genom departementets försorg utgifna af trycket²⁾. — På grund af dessa berättelser hafva för 3 perioder, nemligen 1867—68, 1872—76 och 1877—81, genom Ecklesiastik-departementets försorg

¹⁾ De finnas intagna i förut anförda 6:e upplaga af »Författningar rörande folkskolelärare-seminarier och folkskolor m. m.». I de äldre upplagorna (1:a uppl. 1865) af denna författningssamling finnas intagna instruktionen och cirkuläret af den 30 Dec. 1863 samt instruktionerna (jemte formulär) och cirkulären af den 31 Dec. 1868, den 5 Jan. 1872 och den 24 Nov. 1876.

²⁾ De utgöra för hvarje period två delar i stor oktav. För hvardera perioden 1864—66 och 1867—68 äro de åtföljda af en volym »Tabeller» i 4:o.

särskildt utgifvits af trycket kortare öfversigter af folkskoleväsendets tillstånd och utveckling¹⁾. För 2 andra perioder, nemligen 1861—63 och 1864—66, hafva dylika öfversigter,

likaledes genom departementets försorg, införts i »Post- och Inrikes Tidningar» för åren 1864 (N:o 122) och 1867 (N:o 133 o. 134).

Kap. 3. Öfversigt af folkskoleväsendet under åren 1876—1881.

Tab. 1.

I den »Berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista riksdags sammanträde sig tilldragit», som af Kungl. Maj:t vid början af hvarje riksdag afgifves, hafva från och med 1865 års riksdag intagits vissa summariska uppgifter om folkskoleväsendet såsom antal skolor m. m. I de äldre berättelserna — då såsom den sista af dessa räknas den, som afgafs vid 1877 års riksdag och med afseende på sagde ämne afser förhållandena 1875 — äro de meddelade uppgifterna grundade dels på de utlåtanden, som domkapitlen voro skyldiga att hvar tredje år insända till Kungl. Maj:t (jfr Kap. 2), och på de berättelser, som folkskoleinspektörerna hade att vid hvarje inspektionsperiods slut insända till Ecklesiastik-departementet (jfr Kap. 2), dels — för de år, som sammanfölo hvarken med det ena eller det andra slaget af förenämnda tidpunkter — på summariska uppgifter, som särskildt infordrats från domkapitlen, hvarjemte från och med 1870 års riksdag särskildt nämnes och användes berättelse från öfverstyrelsen för Stockholms folkskolor.

De i dessa äldre berättelser meddelade uppgifterna äro mera knapphändiga och lämpa sig ej väl för en sammanställande bearbetning. Utförligare äro de uppgifter, som meddelats i berättelserna från och med 1878 års riksdag. I den första af dessa berättelser afse de ifrågavarande uppgifterna år 1876, således det första år, rörande hvilket primäruppgifter afgåfvos i enlighet med Kungl. cirkuläret af den 31 Dec. 1875. På dessa primäruppgifter — ehuru efter en inom Ecklesiastik-departementet verkställd genomgående granskning och korrigerering — äro de för hela riket (således äfven Stockholms stad) gällande statistiska data grundade, som meddelats i berättelserna vid riksdagarna 1878—1883 och således afse åren 1876—1881, efter hvilken tid primäruppgifterna hafva afgifvits i enlighet med föreskrifterna i folkskolestadgan af den 20 Jan. 1882 och Kungl. cirkuläret af den 24 Nov. samma år.

Det har under dessa förhållanden ansetts vara lämpligt att i en gemensam öfversigt sammanställa uppgifterna i Kungl. Maj:ts berättelser vid riksdagarna 1878—1883, och har för detta ändamål Tab. 1 blifvit upprättad. Dock har tabellen ej begränsats till sagda uppgifter, utan hafva

icke få andra medtagits, dels ur de inom departementet utarbetade tabellariska rikssammandragen, dels ur andra källor. I detta hänseende må följande nämnas. Ur de tabellariska rikssammandragen hafva tillagts inom 1:a afdelningen af Tab. 1 (sid. 2*: »Skolor») uppgifterna å rad. 13—17, inom 2:a afdelningen (sid. 3*: »Lärare») uppgifterna å rad. 13—18 samt inom 4:e afdelningen (sid. 5*: »Ekonomiska förhållanden») uppgifterna å rad. 12, 13, 15—18. Härigenom hafva i sjelfva verket tillgodogjorts alla 33 sifferkolumnerna i de pedagogiska sammandragstabellerna (enligt formulär Litt. C; jfr ofvan sid. 9) med undantag endast af en för folkmängden och två för fördelning efter kön af »Summa barn om 7—14 år». Beträffande deremot de ekonomiska sammandragstabellerna (enligt formulär Litt. D) hafva af deras 19 sifferkolumner tillgodogjorts endast de, som i 4:e afdelningen af Tab. 1 motsvaras af rad. 1—5, 12—18, emedan primäruppgifterna i de andra kolumnerna ej kunna anses tillräckligt användbara. De öfriga uppgifterna i 4:de afdelningen af Tab. 1 hafva erhållits på följande sätt. Uppgifterna om lönetillskott af statsmedel åt lärare och lärarinnor (rad. 6) hafva erhållits af de redogörelser derom, som till Ecklesiastik-departementet årligen insändas från Statskontoret (för Stockholms stad) och från länens landtränier. Såsom statsbidrag till understöd åt medellösa församlingar (rad. 7) har uppförts det för hvarje särskildt år anslagna beloppet, hvilket i sjelfva verket städse blifvit till fullo utdeladt. Såsom lönetillskott för den fortsatta undervisningen (rad. 8) och såsom bidrag till aflöning åt lärare i slöjd (rad. 9) hafva uppförts de belopp, som för sagda ändamål blifvit genom Kungl. cirkulär och bref utdelade. Sedan sålunda alla andra titlar (rad. 6—9, 12 och 13), hvarifrån medel utgått till bestridande af utgiftssumman (rad. 5), blifvit bestämda, hafva skoldistriktens bidrag (rad. 11) blifvit beräknade såsom fyllnadsbelopp för att få summan (rad. 14) af inkomsttitlarna lika med utgiftssumman.

Efter denna redogörelse för de källor, hvarur uppgifterna i Tab. 1 hemtats, följer i ordningen att öfvergå till sjelfva innehållet af tabellen, ehuru den visserligen sjelf lemnar en beqväm öfverblick öfver förhållandena och förändringarna under de ifrågavarande åren. Ett och annat ur tabellens fyra afdelningar förtjenar dock att dels särskildt framhållas, dels belysas genom procentberäkningar och dylikt. Derjemte bör den anmärkningen förutskickas, att de s. k. högre folkskolorna ej ingå i tabellen.

¹⁾ 1:o. Uppgifter om folkskoleväsendets tillstånd åren 1867 och 1868 ur folkskoleinspektörernas berättelser sammandragna och utgifna af Ecklesiastik-departementet. Stockholm 1870. — Stor 8:o, 49 sidor.

2:o. Öfversigt af folkskoleväsendets utveckling under åren 1872—76. Stockholm 1878. — Stor 8:o, 19 sidor.

3:o. Öfversigt af folkskoleväsendets utveckling under åren 1877—1881. Stockholm 1884. — Stor 8:o, 34 sidor.

1:o. Skolor.

Framstegen i folkskoleväsendet under de 6 åren visa sig, då man fäster afseende på skolornas antal och arter, företrädesvis genom tillväxten af antalet samtliga fasta skolor och minskningen i antalet af de *folkskolor*, som flyttat på 3 eller flera stationer.

Antalet samtliga fasta skolor utgjorde 5,298 under 1876 och 6,115 under 1881. Om antalet under det första året sattes lika med 100, blir således antalet under det sista året lika med 115. Samtidigt har antalet samtliga flyttande skolor aftagit med 1 %.

Om man inom *folkskolornas* grupp sammanlägger antalet af de skolor, som flyttat på 3 stationer, och antalet af dem, som flyttat på flera än 3, så får man 433 för 1876 och 282 för 1881, eller vid dylik reduktion som nyss respektive 100 och 65.

2:o. Lärare.

Då afseende endast fästes vid undervisningen i läseämnena, uppgår hela lärarepersonalen år 1876 till 9,299 och 1881 till 10,588, hvilka tal förhålla sig till hvarandra som 100 till 114. Tillökningen i personalen, som i absolut tal utgör 1,289, faller helt och hållet på lärarinnorna.

Om man i procent uttrycker förhållandet mellan antalen lärare och lärarinnor i läseämnena åren 1876 och 1881, så erhåller man följande tabell.

	1876.	1881.
Folkskolor:		
Lärare	86 ^o	81 ^s
Lärarinnor.....	14 ^o	18 ^s
Mindre skolor:		
Lärare	40 ^s	30 ¹
Lärarinnor.....	59 ^s	69 ⁹
Småskolor:		
Lärare	20 ¹	12 ⁷
Lärarinnor.....	79 ⁹	87 ³
Samtliga skolor:		
Lärare	51 ⁸	45 ⁵
Lärarinnor.....	48 ²	54 ⁵

Då man tager i betraktande dem, som undervisat endast i öfningsämnena eller handaslöjder, finner man den största tillökningen bland lärarne, hvilka utgjorde 94 år 1876 och 216 år 1881 samt således ökades med 130 %, medan lärarinnornas antal under samma tid ökades från 222 till 300 och således med 35 %. Hela antalet af både lärare och lärarinnor ökades från 316 till 516, således med 63 %.

3:o. Lärjungar.

Med afseende på denna afdelning af Tab. 1 bör framhållas, att der ej angifves hela antalet i folkskolor, mindre skolor och småskolor under året undervisade barn, ty det

å raden 1 angifna antalet är i två hänseenden trängre begränsadt. Uteslutna äro nemligen der *dels* de barn inom den der förekommande åldersgruppen (»mellan 7—14 år»), hvilka undervisats i folkskolor, mindre skolor och småskolor utom deras egna distrikt, *dels* de barn i folkskolor, mindre skolor och småskolor, hvilka voro yngre eller äldre än nyssnämnda åldersgrupp. Det förra tilläggstalet kan ej omedelbarligen erhållas ur tabellen, emedan det derstädes (å rad. 2 af 3:e afdelningen) är — likasom å motsvarande ställen af primäruppgifterna enligt formulären Litt. B och C — sammanslaget med barn af samma ålder i andra icke enskilda skolor. Det andra tilläggstalet ingår alldeles icke i tabellen — likasom ej heller i primäruppgifterna enligt formulären Litt. B och C. Men båda tilläggstalen kunna — ehuru endast approximativt — erhållas på följande sätt.

I de nya formulär, som den 24 November 1882 föreskrefvos för primäruppgifterna, är den uppgift, som enligt det äldre formuläret Litt. C lemnades samfärdt angående de barn i ofvannämnda åldersgrupp, hvilka undervisades »i allmänna läroverk [= elementarläroverk och specialskolor] eller i folkundervisningsanstalter utom distriktet», fördelad i 3 särskilda uppgifter, nemligen med hänsyn till de ifrågasvarande barnens undervisning i »folkskolor, mindre folkskolor och småskolor utom distriktet», i »högre folkskolor» och i »allmänna läroverk och specialskolor». Samma fördelning är således äfven iakttagen i den del af denna berättelse, som afser år 1882, t. ex. å Tab. 4, kol. 10, 12 och 13. Om man förutsätter, att de tal, som nu äro intagna å rad. 2 af 3:e afdelningen af Tab. 1, äro sammansatta enligt samma proportion som under år 1882, och man således delar hvar och ett af talen å sagde rad i 2 delar, som förhålla sig till hvarandra, såsom i Tab. 4 å rad. 14 talet i kol. 10 förhåller sig till summan af talen i kol. 12 och 13 (d. v. s. såsom 8,776 förhåller sig till 11,753), så erhåller man det — approximativa — resultat, att af barn mellan 7—14 år undervisades i folkskolor, mindre skolor och småskolor utom deras egna distrikt

år 1876	5,935,
» 1877	6,453,
» 1878	7,050,
» 1879	7,550,
» 1880	7,800,
» 1881	8,225.

Det andra af de två ifrågasvarande tilläggstalen kan approximativt beräknas på dylikt sätt. Men då detta tilläggstal ej är i sig sjelft behöfligt, kan man i stället direkte beräkna hela antalet i folkskolor, mindre skolor och småskolor undervisade barn, hvilket kan approximativt ske på följande sätt. I de nya formulären och således äfven å motsvarande tabeller i denna berättelse, t. ex. å Tab. 4, kol. 26, finner man uppgift om ifrågasvarande hela antal. Om man nu förutsätter, att för hvar och ett af åren 1876—1881 summan af det tal, som i 3:e afdelningen af Tab. 1 finnes å rad. 1, och det här ofvan angifna tilläggstalet (5,935 o. s. v.) förhåller sig till det sökta hela antalet

i folkskolor, mindre skolor och småskolor undervisade barn, såsom i Tab. 4 å rad. 14 talet i kol. 11 förhåller sig till talet i kol. 26 (d. v. s. såsom 587,084 förhåller sig till 643,844), så erhåller man utan svårighet approximativa värden på de sökta talen.

Med tillhjälp af nu angifna beräkningar och med anlåtande af vissa uppgifter i allmänna befolkningsstatistiken erhåller man följande tabellariska öfversigt, rörande hvilken må förutskickas den anmärkningen, att der — likasom i hela denna berättelse — t. ex. åldern 7 år motsvarar den ålder, som i den allmänna befolkningsstatistiken betecknas med »7—8 år» o. s. v.

År.	Rikets folkmängd vid årets slut.		I folkskolor, mindre skolor och småskolor under året undervisade barn.	
	Hela.	I ålder af 7—14 år.	Hela antalet.	Mellan 7—14 år.
1876.....	4,429,713	739,636	634,052	578,155
1877.....	4,484,542	735,057	632,330	576,585
1878.....	4,531,863	734,409	641,165	584,641
1879.....	4,578,901	729,858	635,219	579,219
1880.....	4,565,668	726,402	637,970	581,728
1881.....	4,572,245	719,098	629,725	574,210

Redan om man å hithörande afdelning af Tab. 1 följer talet å raden 1 genom de 6 åren, möter man det egendomliga förhållandet, att det efter att hafva vexelvis af- och till-tagit slutar med att vara lägre 1881 än 1876. Att samma egendomlighet äfven förekommer i de två sista kolumnerna af ofvanstående tabell är — på grund af det sätt, hvarpå de erhållits — en följd af det förra förhållandet. Då deremot rikets hela folkmängd ökats med 3·2 % från 1876 till 1881¹⁾, kunde man vara frestad att tro, att antalet af dem, som verkligen bevistade skolorna, beräknadt i förhållande till dem, som borde bevista desamma, aftagit och att således folkskoleväsendet i detta hänseende försämrats från 1876 till 1881. Men att detta ej är förhållandet, finner man redan genom att granska uppgifterna å rad. 2—4, 6 och 7 af ifrågavarande tabellsida. Vidare finner man af rad. 8, att »Summa barn mellan 7—14 år» företer samma af- och till-tagande samt likaledes slutar med att vara lägre 1881 än 1876. Men under det att minskningen å rad. 1 är endast 1·1 % af 1876 års tal, uppgår den motsvarande minskningen å rad. 8 till 2·2 %. Således måste skolfrekvensen, så till vida som den bestämmes genom förhållandet mellan talen å rad. 1 och motsvarande tal å rad. 8, vara bättre 1881 än 1876. I sjelfva verket är äfven detta förhållande år 1876 uttryckt genom procenttalet 81·8 och år 1881 genom 82·7.

Till dylikt resultat — d. v. s. till att skolfrekvensen förbättrats — kommer man äfven, om man för jämförelsen

¹⁾ Minskningen år 1880 är mera skenbar än verklig och beror utan tvifvel hufvudsakligen eller uteslutande derpå, att till följd af den detta år verkställda folkräkning blifvit ur längderna affördt ett större antal s. k. kvarstående obefintliga. (Jfr Statistiska Centralbyråns »Befolkningsstatistik» för 1880, 1:a afdelningen, sid. IV.)

mellan åren använder talen i föregående texttabell. Men innan man öfvergår till denna undersökning, torde den skiljaktighet böra uppmärksammas, som eger rum mellan talen å oftanämnda rad. 8 (»Summa barn mellan 7—14 år») å ena sidan och talen i anförda texttabells 3:e kolumn (»Rikets folkmängd vid årets slut i ålder af 7—14 år») å andra sidan, i det att de sednare talen allt igenom äro större. Denna skiljaktighet, hvilken för 1876 uppgår till 40,012 och för 1881 till 34,964, beror utan tvifvel till största delen på brister i de primäruppgifter, som ligga till grund för Tab. 1. Dessa brister åter torde för det mesta bestå deri, att icke få skolrådsordförande, på grund af ofullständig kännedom om förhållandena, lemnat för låga tal vid flere eller färre af de uppgifter, som motsvara rad. 2—4, 6 och 7. Möjligen kan skiljaktigheten till någon del bero derpå, att uttrycket »mellan 7—14 år», hvilket är använt å formulären Litt. B och C af den 31 Dec. 1875, blifvit vid utarbetandet af en del primäruppgifter fattadt på sådant sätt, att den ena eller andra gränsen uteslutits, ehuru väl ett sådant missförstånd ej gerna bör förekomma vid aktgifvande å den hänvisning, som å formuläret Litt. B lemnats till motsvarande ställe å formuläret Litt. A. Det må tilläggas, att vid riktiga primäruppgifter skulle snarare talen i texttabellens 3:e kolumn hafva varit lägre än talen å rad. 8, emedan å förra stället endast de vid årets slut kvarlevande äro inräknade, hvaremot å sednare stället äfven under året affidna barn kunna vara inräknade. Men ehuru denna olikhet i beräkningssätten väl nu något verkat till minskning af den påpekade skiljaktigheten, är den likväl af ringa betydighet, ty hela antalet af dem, som afledo inom de ifrågavarande 8 åldersklasserna, uppgick endast till 4,445 år 1876 och till 3,916 år 1881, således hvardera året till omkring 1/2 % af hela antalet vid årets slut. Om man nu utgår från de i texttabellens 3:e kolumn intagna uppgifterna om rikets folkmängd vid årets slut i ålder af 7—14 år, så finner man, att å rad. 8 äro — då afseende ej fästes vid de få der inräknade under året affidna — redovisade 94·6 % år 1876, 94·3 % år 1877, 94·8 % år 1878, 94·5 % år 1879, 95 % år 1880 och 95·1 % år 1881. Då man betänker att de med hvarandra jämförda talföljderna erhållits på helt olika vägar, torde denna höga grad af öfverensstämmelse böra anses såsom särdeles tillfredsställande¹⁾.

Det har redan anmärkts, att skolfrekvensen visar sig hafva varit bättre 1881 än 1876, äfven då man för jämförelsen använder talen i föregående texttabell. Visserligen är antalet i sista (5:e) kolumnen mindre år 1881, än år 1876; men de motsvarande talen i 3:e kolumnen förete en vida starkare minskning. Denna kolumn visar dessutom det anmärkningsvärda, att minskningen fortgår utan af-

¹⁾ Vid utarbetandet af den första egentliga folkskolestatistiken för Österrike (skolåret 1870—71) fann man en sådan stridighet mellan antalen barn i skolåldern enligt den allmänna befolkningsstatistiken (direkt folkräkning) och enligt de från skolinspektörerna inkomna uppgifterna, att antalen enligt den sednare källan måste förkastas såsom alldeles oanvändbara. Jämförelsen visade nemligen, att af totalsumman voro i de sednare uppgifterna endast 65·9 % redovisade. (Se »Statistik der öffentlichen und Privat-Volkschulen in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern... für das Schuljahr 1870—1871... Wien 1873», sid. X.)

brott år efter år, hvilket har sin förklaring deri, att för hvar och ett af åren 1877—1881 den ingående åldersklassen ursprungligen tillhörde ett år med svagare nativitet än den utgående. Om man nu beräknar den 5:e kolumnens tal i procent af motsvarande tal i 3:e kolumnen, får man för de 6 åren respektive 78·2, 78·4, 79·6, 79·4, 80·1 och 79·9 %. Om »hela antalet» skolbarn befunnit sig i 7—14 års ålder, eller m. a. o. om man för dylik beräkning använder den 4:e kolumnens tal i st. för den 5:e kolumnens, hade procenttalen i stället blifvit respektive 85·7, 86·0, 87·3, 87·0, 87·8 och 87·6.

Om man för åren 1876 och 1881 till procenttal förvandlar de absoluta talen å rad. 9—13 i 3:e afdelningen af Tab. 1, så får man följande fördelning af de barn mellan 7—14 år, som undervisats i sina egna distrikts skolor:

	1876.	1881.
	%	%
I fasta folkskolor.....	41·7	44·1
» flyttande »	19·1	14·2
» mindre skolor.....	6·8	7·6
» småskolor	32·4	34·1
Summa	100	100

Då de barn, som tillhöra fasta skolor, åtnjuta undervisning under en vida större del af året, än de, som tillhöra flyttande, så utvisar denna fördelning en betydande förbättring med afseende på *folkskolorna*. Huru förhållandena ändrats med afseende på fasta och flyttande mindre skolor eller småskolor, kan icke till siffran bestämmas, emedan någon sådan fördelning icke finnes i de sammandragstabeller, som ligga till grund för Tab. 1; men af motsvarande uppgifter i 1:a afdelningen af Tab. 1 framgår, att äfven inom dessa grupper en likartad förändring måste hafva försiggått i lärjungarnes fördelning mellan de fasta och de flyttande skolorna.

Med afseende på öfriga uppgifter å ifrågavarande tabellsida — alla afseende barn mellan 7—14 år. — är hufsakligen följande att nämna. — Antalet af dem, som undervisats »i allmänna läroverk eller i folkundervisningsanstalter utom distriktet» (rad. 2), visar en betydlig tillökning. Denna faller utan tvifvel vid absoluta tal till större delen på allmänna läroverk (här: elementarläroverk och specialskolor). — Antalet af dem, som undervisats »i enskilda skolor» och »i hemmet» (rad. 3 och 4), visar en icke obetydlig minskning. Detta torde i det hela taget böra anses såsom ett godt tecken. Dels visar det nemligen ett stigande förtroende för folkskolorna; dels torde väl förändringen i undervisningen hafva i en mängd fall äfven varit en förbättring, trots de föreskrifter, hvarigenom folkskolestadgan sökt förebygga att undervisningen i enskilda skolor eller i hemmet skulle blifva af allt för otillfredsställande beskaffenhet. — Antalet af dem, som »under året ej deltagit i undervisningen» (rad. 6), har något minskats, hvaremot antalet af dem, som »vistos utom skoldistriktet och om hvilka uppgifter saknas»

(rad. 7), jemförelsevis starkt ökats. Dock bör märkas, att de absoluta talen i sistnämnda grupp äro mycket små och ej uppgå till 1 % af »Summa barn mellan 7—14 år.»

Den särskilda fördelningen (å rad. 14—16) af den förra bland de två sistnämnda grupperna upptager först de dithörande barn, som aflagt examen från folkskolan. Härvid torde böra särskildt framhållas, att de å rad. 14 stående talen alldeles icke angifva summan af dem, som aflagt examen från folkskolan, utan endast afse dem, som, ehuru ännu kvarstående i den angifva skolåldern (7—14 år), likväl icke under året deltagit i undervisningen, emedan de redan — antingen före eller i början af året — aflagt berörda examen. Ovisst är, om hit räknats endast de barn, som nöjaktigt genomgått folkskolans hela lärokurs, eller måhända äfven de, som endast inhemtat den s. k. minimi-kursen. Sedan dessa två kategorier blifvit skilda i 1882 års formulär (jfr Tab. 4, kol. 17 och 18), uppgick antalet i den förra kategorien till 10,560 och i den sednare till 5,551. Vid jemförelse mellan dessa två tal och de ifrågavarande talen å rad. 14 synes det vara sannolikt, att i talet för år 1876 inräknats barn från båda kategorierna, men att talen för de följande åren allt mer begränsats till att endast omfatta den förra.

Antalet af de barn i skolåldern, hvilka under året ej deltagit i undervisningen till följd af sjukdom eller naturfel (rad 15), företer en anseelig stigning under denna 6-årsperiod, nemligen från 2,707 till 3,418; men det har år 1882 minskats till 3,227 (se Tab. 4, kol. 19).

Slutligen bör en särskild uppmärksamhet egnas åt antalet af de barn i skolåldern, hvilka »af annan anledning» (rad. 16) under året ej deltagit i undervisningen. Om man till detta antal lägger dels de å rad. 7 upptagna (»som vistos utom skoldistriktet och om hvilka uppgifter saknas»), dels de »icke redovisade» (se ofvan sid. 12), så bör den erhållna summan vara en maximi-gräns för antalet barn i skolåldern, hvilkas undervisning under året varit försummad. Dock är det möjligt, att ganska många under de två sista kategorierna (de å rad. 7 upptagna och de icke redovisade) i sjelfva verket under året åtnjutit undervisning. Om man likväl för åren 1876 och 1881 utför den antydda räkningen, får man till resultat respektive 57,666 (=12,464 + 5,190 + 40,012) och 54,107 (=12,872 + 6,271 + 34,964). Dessa summor kunna synas vara höga, men de utgöra dock endast respektive 7·8 och 7·5 % af hela antalet barn i ålder af 7—14 år (se tabellen å sid. 12). Vidare bör anmärkas, att begreppet skolålder då ej hade samma lagbestämda natur som nu. Visserligen var det genom 1875 års formulär för primäruppgifterna antydt, att 7—14 år borde anses såsom den egentliga skolåldern, men i sjelfva folkskolestadgan fanns härom endast följande, sedan 1842 oförändrade föreskrift (§ 8, mom. 1): »Hvarje församling ege att i samråd med skolstyrelsen bestämma den ålder, vid hvilken barnens skolgång bör taga sin början; dock bör denna ej uppskjutas längre än till slutet af det nionde året, men öppet lemnas hvarje barn, hvars föräldrar eller målsmän det åstunda, att före denna ålder sig af skolundervisningen begagna.» I 1882 års folkskolestadga (§ 35, mom. 1 och 2)

är deremot skolåldern uttryckligen bestämd att omfatta 7—14 år, dock med rätt för skolrådet att under vissa villkor uppskjuta tiden, då barns skolgång skall begynda, ett eller två år.

4:o. Ekonomiska förhållanden.

Utgifterna för folkskoleväsendet uppgingo 1876 till 7,662,158 kronor och 1881 till 9,458,431 samt hade således ökat med 23 %. Fördelas utgifterna på rikets hela befolkning vid de båda årens slut (se tabellen å sid. 12), får man på hvarje person respektive 1 kr. 74 öre och 2 kr. 7 öre. Fördelas de åter på hela antalet i dessa skolor undervisade barn (se samma tabell), så befinnes hvarje barn hafva kostat respektive 12 kr. 8 öre och 15 kr. 2 öre.

Tillökningen i utgifterna beror till största delen på tillökningen i den post, som afser aflöning. Denna post har vuxit från 5,097,231 kr. till 6,436,743 och således med 26 %. Tillökningen beror utan tvifvel hufvudsakligen på tillväxten af antalet lärare och lärarinnor samt derpå, att allt flera kommit i åtnjutande af de enligt Kungl. kungörelserna af d. 29 Maj 1874, d. 16 Juni 1875, d. 11 Januari 1878 och d. 21 Mars 1881 inträdda löneförhöjningar. Tillökningen i de af statsmedel utgående lönetillskott åt lärare och lärarinnor (rad. 6), hvilken tillökning uppgår till 21 %, har naturligtvis sin förklaring i samma anledningar.

Med år 1879 upphörde det då till 10,000 kr. från 20,000 nedsatta anslaget till medellösa församlingar. Antalen församlingar, till hvilka understöd af detta anslag (rad. 7) utdelats, hafva under åren 1876—1879 uppgått till respektive 387, 292, 286 och 179. Lönetillskott för den »fortsatta undervisningen» (rad. 8) utgingo af statsmedel år 1878 till 135 skoldistrikt för 247 s. k. »fortsättningskolor»; för år 1879 uppgingo de motsvarande talen till 221 och 365, för år 1880 till 247 och 399 samt för 1881 till 275 och 435. Bidrag till aflöning af lärare i slöjd (rad. 9) utgingo af statsmedel år 1878 till 66 skoldistrikt för 103 skolor; för år 1879 uppgingo de motsvarande talen till 110 och 161, för 1880 till 164 och 234 samt för 1881 till 210 och 300.

Skoldistriktens bidrag uppgingo 1876 och 1881 till respektive 69 och 70 % af inkomsttittlarnes summa, men hade ökat med 1,284,344 kr. eller 24 %.

Bland de medel, som till bestridande af utgifterna utgått af skoldistriktet (rad. 11), är en post inbegripen, som förtjenar särskildt omnämnande, nemligen afgifterna för skolbarnen. Ehuru skolgången enligt 1842 års folkskolestadga var (på sedvanliga och själfklara undantag när) obligatorisk, var den likväl icke fullt kostnadsfri. Der föreskrefs nemligen (§ 4, mom. 4): »För att bereda tillgång till lärarnes sålunda bestämda aflöning bör, der ej andra medel härtill finnas, dels — — —, dels en afgift erläggas för hvarje barn, som begagnar folkskolan, med undantag af

dem, som åtnjuta understöd af fattigvården, eller hvilkas föräldrar för medellöshet erhålla afkortning å de årliga kronoutskylderna; dock vare det åt församlingarna sjelfva öfverlemnadt att närmare bestämma nämnde bidrag och afgifter.» Således var ursprungligen ingen maximi-gräns bestämd för denna skolafgift. Detta skedde först genom Kungl. kungörelsen af den 30 November 1876, i hvilken på riksdagens förslag (Underd. skrifvelsen N:o 32) föreskrefs bland annat, att bemälda afgift skulle utgöra högst 50 öre årligen.¹⁾ Nedanstående efter skolrådets primärutgifter (formuläret Litt. B) utarbetade tabellariska öfversigt utvisar, till hvilken utsträckning den sålunda befintliga rättigheten att uppbära skolafgift blifvit af skoldistriktet inom de särskilda stiftet begagnad år 1879.

Stift.	Hela antalet distrikt.	Distrikt, der skolafgift utgått.
Stockholms stad (i konsistorielt hänseende)...	2	—
Uppsala stift	240	102
Linköpings »	208	89
Skara »	290	146
Strengnäs »	160	57
Vesterås »	121	68
Vexjö »	179	126
Lunds »	431	167
Göteborgs »	256	146
Kalmar »	67	37
Karlstads »	137	72
Hernösands »	165	33
Visby »	79	69
Summa	2,335	1,112

De medel, som utgått af landsting eller hushållnings-sällskap (rad. 12), hafva till aldra största delen — om icke uteslutande — afsett befrämjande af slöjdundervisningen.

Antalen skolhus ökades med 1,191 stycken. Denna tillökning faller till aldra största delen på distriktens egna, hvilka ökades med 1,108 eller med 20 %.

Slutligen finner man af rad. 18, att antalen skolhus, vid hvilka funnos särskildt för undervisningen ordnad planteringsland, ökades från 1,602 till 1,980 samt således med 378 stycken eller med 24 %. Om man antager, att alla dessa skolhus tillhörde fasta folkskolor, så följer af rad. 1 å 1:a afdelningen af Tab. 1, att 57 % af de fasta folkskolorna voro år 1876 försedda med särskildt för undervisningen ordnad planteringsland och 63 % år 1881.

¹⁾ Denna afgift kvarstod till oförändradt belopp i 1882 års folkskolestadga, men blef, i öfverensstämmelse med riksdagens, med anledning af en af Kungl. Maj:t 1883 gjord framställning (Nåd. proposition N:o 13), i ämnet afgifna förslag, upphäfd genom Kungl. kungörelsen af den 1 Juni 1883, hvilken skulle lända till efterrättelse från och med år 1884.

Kap. 4. Högre folkskolor 1882.

Tab. 2.

De s. k. högre folkskolorna hafva tillkommit på grund af motioner vid 1856—58 års riksdag, hvilken beviljade ett anslag till understöd för sådana skolor. Enligt Kungl. kungörelsen af d. 16 Juni 1875 angående anslag till högre folkskolor förstås med högre folkskola »en sådan skola, som för en eller gemensamt för flere församlingar på landet inrättas i ändamål att bereda de arbetande klassernas barn tillfälle att inhemta ett högre mått af bildning, utan att barnen dragas från sina vanliga lefnadsförhållanden eller nödig öfning för duglighet och hårdighet vid kroppsarbete.» Enligt nämnda kungörelse kan en sådan skola erhålla understöd af statsmedel till högst dubbla beloppet af hvad till skolan i distriktet sammanskjutes, dock så att statsunderstödet för hvarje skola ej öfverstiger 1,200 kr. årligen. Till lärjungar må ej andra mottagas än de, som visat sig redan innehafva de kunskaper, som meddelas i den egentliga folkskolan. Undervisningen bör i allmänhet fortgå högst 24 veckor hvarje år. För att kunna antagas till lärare erfordras att vara väl vitsordad för studier idkade vid universitet och att hafva med godt vitsord genomgått den praktiska öfningskursen vid ett folkskolelärare-seminarium.

Under det läseår, som slutade 1882, funnos 13 högre folkskolor med tillsammans 23 lärare, hvaraf 8¹⁾ endast undervisade i öfningsämnen, samt 322 lärjungar, hvaraf vid fördelning efter ålder 237 voro under 15 år och 85 voro 15 år eller deröfver samt vid fördelning efter kön 273 voro gossar och 49 voro flickor. Dessa sistnämnda förekommo dock endast vid 5 skolor. — Omkostnaderna — ehuru de på några ställen synas vara ofullständigt uppgifna — stego enligt Tab. 2 under kalenderåret 1882 till 31,465 kr. 1 öre. Om detta belopp fördelas på ofvannämnda antal lärjungar under det läseår, som slutade 1882, så utgör omkostnaden för hvarje lärjunge 97 kr. 72 öre. — För öfrigt må utöfver de upplysningar, som inhemtas af Tab. 2, följande meddelas ur de enligt formuläret af den 24 November 1882 (Litt. E) inkomna primäruppgifterna.

Att två eller flera församlingar gemensamt uppehållit någon högre folkskola, har enligt de nu ifrågavarande uppgifterna icke förekommit, så vida man ej dit räknar skolan i Bollnäs, hvilken uppehålls af Gefleborgs läns landsting.

Lärokursens längd uppgifves vid 1 skola till 1 år, vid 10 till 2 år och vid 1 till 2 $\frac{1}{2}$ år. Läseveckornas antal under året har varit 22 vid 1 skola, 23 vid 1, 24 vid 9 och 32 vid 2. Läsedagarnes antal i veckan har varit 5 vid 3 skolor och 6 vid 10. Läsetimmarnes antal i veckan har

varit 25 vid 1 skola (med 24 veckor), 26 vid 1 (med d:o), 28 vid 1 (med d:o), 30 vid 6 (hvaraf 5 med 24 veckor och 1 med 32), 32 vid 2 (hvaraf 1 med 23 veckor och 1 med 24), 36 vid 1 (med 22 veckor) samt har slutligen vid 1 skola varit 37 under vårterminens 16 veckor och 34 under höstterminens 16 d:o.

Läseåret har vid 8 skolor omfattat en höst- och en vårtermin, vid 4 tvärtom samt har vid 1 skola varit förlagdt endast till kalenderårets första hälft. Af de 12 skolor, som haft både höst- och vårtermin (vare sig under 2 kalenderår eller under samma), hafva 2 börjat sin hösttermin den 17 eller 23 Augusti, 8 under den 1—10 Oktober och 2 den 1 November samt hafva 4 slutat sin vårtermin under den 14—29 April, 6 under den 5—31 Maj och 2 den 16 eller 21 Juni.

Undervisningen har vid alla skolorna omfattat kristendoms-kunskap, modersmålet, skrifning, räkning, geometri, geografi, historia (vid 4 nämnas särskildt både svensk och allmän), naturkunnighet (derjemte nämnas vid 1 fysik och sundhetslära och vid 1 hellsolära) och teckning (vid 1 nämnas särskildt både linear- och frihands-teckning). Bland undervisningsämnena uppräknas vid 1 skola statsförfattning, vid 1 grund- och kommunal-lagar, vid 1 lagfarenhet, vid 1 lag och rätt och vid 1 statskunskap. Vid 1 skola har undervisats i tyska språket samt vid 1 både i tyska och engelska. Bokföring har förekommit vid 4 skolor, sång vid 8, gymnastik vid 6 (vid 1 i förening med vapenöfningar) samt slöjd vid 2 (eller 3). Slutligen nämnes vid 1 skola, att utom den ordinarie undervisningstiden några extra timmar, till ett antal af 7 à 9 i veckan, då det stått lärjungarne fritt att i undervisningen deltaga, hafva användts för undervisning i statshushållning, geologi och kemi samt för låtsade stämmor, samtalsöfningar och föreläsning af poesi och annan bildande lektyr.

Angående lärarne (respektive: hufvudlärarne) i läseämnen är, då afseende ej fästes vid aflagda undervisningsprof, endast att nämna, att bland dem voro 2 prester, 1 filosofiekandidat och 1 underlöjtnant samt att vidare 1 hade aflagt prestexamen, 1 student- och folkskolelärare-examen, 5 studentexamen samt 1 folkskolelärare-examen; om 1 saknas hithörande uppgift. Af de 2 biträdande lärarne i läseämnena hade 1 aflagt folkskolelärare-examen och 1 afgångsexamen från Ultuna landtbruksinstitut.

Bland de 13 högre folkskolorna trädde 1 (i Fässberg) i verksamhet med 1882 års början och upphörde 1 (i Karl-skoga) med samma års slut.

¹⁾ Å Tab. 2, rad. 14, står 7, hvilket fel härmed rättats.

Kap. 5. Allmänna folkskolorna 1882: inledande anmärkningar.

Tab. 3—11.

Ofvannämnda 9 tabeller fördela sig efter de der förekommande områdena (ingress-raderna i kol. 1) i 3 grupper, inom hvilka de behandlade ämnena återkomma i ständigt lika följd. I den 1:a gruppen, omfattande Tab. 3—5, utgöras områdena af de särskilda stiftet och länen. I den 2:a gruppen, omfattande Tab. 6—8, utgöras områdena af landsbygden inom hvarje särskildt län samt af städerna, såsom ett helt betraktade, likaledes inom hvarje län. I den 3:e gruppen, omfattande Tab. 9—11, utgöras områdena af de särskilda städerna. — De behandlade ämnena (kol. 2 och följ.) äro desamma, som förekomma i folkskoleinspektörernas sammandragstabeller (formulären Litt. C och D af den 24 November 1882), dock med tillägg af åtskilliga summationskolumner. De äro äfven ordnade på samma sätt som i nämnda sammandragstabeller, endast med det undantag att uppgifterna om skolhus och planteringsland måst af typografiska skäl skiljas från de ekonomiska uppgifterna och föras till uppgifterna om skolorna, hvilket likväl ej kan anses medföra någon olägenhet. Enligt den sålunda vidtagna anordningen redogöres å den 1:a tabellen inom hvarje grupp, således å Tab. 3, 6 och 9, för skolor och lärare m. m., å den 2:a tabellen inom hvarje grupp, således å Tab. 4, 7 och 10, för lärjungar samt å den 3:e tabellen inom hvarje grupp, således å Tab. 5, 8 och 11, för ekonomiska förhållanden.

Med afseende på fördelningen mellan landsbygd och städer äro följande afvikelser från den allmänna befolkningsstatistiken att anmärka. Af rikets 92 städer äro 5 mindre sådana, nemligen Sigtuna, Mariefred, Torshälla, Säter och Skellefteå med tillsammans 3,865 invånare räknade till landsbygden, emedan hvar och en af dem gemensamt med respektive landsförsamlingar bildade ett enda skoldistrikt. Derjemte hafva af dylikt skäl delar af städerna Kristianstad och Sala med tillsammans 1,062 invånare räknats till landsbygden. Deremot hafva en sockendel och 4 mindre landsförsamlingar med tillsammans 2,348 invånare af dylikt skäl räknats på städerna Vaxholm, Vadstena, Visby, Skara och Falköping. Om man till den för städerna å Tab. 6 angifna folkmängden 727,877 lägger summan af de två förstnämnda talen, således 4,927, och deremot frånräknar det tredje talet, 2,348, så får man till resultat 730,456. Att detta tal fullkomligt öfverensstämmer med det i allmänna befolkningsstatistiken angifna talet beror likväl i sjelfva verket derpå, att för utarbetandet af kol. 3 i Tab. 9 användts de af Statistiska Centralbyrån fastställda befolkningsciffrorna, hvarefter de på grund häraf erhållna summorna för de särskilda länens städer införts i Tab. 6. — Om nyss angifna korrektion, ehuru naturligtvis i motsatt led, tillämpas på den för landsbygden å Tab. 6 angifna

folkmängden, får man till resultat 3,848,569, medan allmänna befolkningsstatistiken har 3,848,659. Den lilla skillnaden, som naturligtvis till oförändrad storlek återfinnes vid jmförelse mellan hela rikets folkmängd enligt Tab. 3 och enligt allmänna befolkningsstatistiken, har sin förklaring deri att för landsbyggdens skoldistrikt i allmänhet användts uppgifterna å de derifrån enligt formuläret Litt. B inkomna tabellerna.

Måhända skulle man kunna vänta att finna ännu mindre skiljaktigheter än den lilla nyss angifna (90 personer), om man jmför de å Tab. 3 och 6 befintliga uppgifterna om folkmängden i de särskilda länen och å deras landsbygd med motsvarande uppgifter i den allmänna befolkningsstatistiken. Sådant är likväl icke förhållandet. Visserligen finner man i några fall till och med fullkomlig öfverensstämmelse, men i andra fall är olikheten mångdubbelt större än den nyss angifna (störst vid Vermlands län, der den uppgår till 3,299 personer). Detta har likväl till aldra största delen sin nöjaktiga förklaring i de många oregelbundenheterna i rikets indelningar, i det att en mängd församlingar eller skoldistrikt äro fördelade på flera län. En sådan församlings folkmängd blir i den allmänna befolkningsstatistiken delad på länen, men måste här hel och hållen föras till det län, hvartill församlingen eller det skoldistrikt, hvori församlingen ingår, till den största delen hör.

Att i nu berörda fall rätta fördelningen och folkmängdentalen efter den allmänna befolkningsstatistiken har ej kunnat komma i fråga, ty då skulle man hafva blifvit nödsakad att för hvarje sålunda ändradt folkmängdstal äfven ändra alla deremot svarande tal hela tabellserien igenom efter samma proportion.

Här böra äfven några ord yttras om en klass af folkskolor, som vid första betraktandet måhända torde synas snarare höra till enskilda, än till allmänna skolor. Bland de anvisningar, som åtfölja formuläret Litt. A af den 24 November 1882, läser man: »För folkskolor, inrättade på enskildes bekostnad enligt folkskolestadgans § 62 mom. 2, böra uppgifter lemnas, lika som för distriktets, så vida de förra för någon viss del af distriktet ersätta de sednare.» I enlighet med denna föreskrift hafva inkommit primäruppgifter för icke få sådana skolor, för det mesta underhållna af större egendommar, såsom sågverk, bruk m. m. Dessa skolor hafva inräknats på vederbörliga platser bland de andra skolorna. På dylikt sätt har förfarits med der anställda lärare. Der undervisade barn med hemort inom distriktet hafva räknats såsom undervisade i »sina egna distrikts» skolor. Slutligen hafva omkostnaderna inräknats bland distriktets utgifter samt ett motsvarande belopp inräknats på distriktets inkomstsida och der förts dels bland

»Bidrag af skoldistriktet» (respektive bland »Räntor, arrenden o. d.»), så till vida som utgifterna bestridts genom afkomst af donationer), men icke bland »Öfriga inkomster», dels bland »Bidrag af staten», när sådant bidrag dit utgått efter de allmänna grunderna. Möjligen kan tvekan uppstå om det riktiga deri, att sålunda titteln »Bidrag af skoldistriktet» blifvit vald heldre än titteln »Öfriga inkomster»; men de ifrågavarande medlen synas mindre hafva egenskap af gåfvomedel, än af skattemedel, som i alla fall de, hvilka underhållet skolorna, haft att utgöra i egenskap af medlemmar af distriktet, om också dessa medel varit rikligare tilltagna, än på vanlig väg hade blifvit fallet. — Det må slutligen anmärkas, att alldeles samma grundsatser varit gällande för åren 1876—1881 såväl med afseende på affattandet af primäruppgifterna, som med afseende på deras bearbetning.

Slutligen är det skäl att redan här redogöra för en fråga, som visserligen omedelbarligen endast berör ett ämne, som afhandlas i Kap. 6, men medelbarligen — vid vissa sammanställningar och jemförelser — kan beröra äfven ämnen, som afhandlas i de följande kapitlen. Denna fråga gäller sättet att beräkna skolornas antal i städerna, särskildt i de större. Man kan säga, att, äfven vid i det hela taget temligen likartade förhållanden, primäruppgifterna för särskilda städer — ja, nästan för en och samma stad under särskilda år — kunna sväfvä mellan två ytterligheter. Den ena är att äfven vid det största antal af skolhus, lärare och klasser betrakta allt såsom ett enda så fast sammanslutet organiskt helt, att man endast räknar *en* skola. Den andra är att äfven vid den måhända förträffligaste organisation af folkskoleväsendet betrakta hvarje klass såsom så sjelfständig och så föga ens med andra klasser i samma skolhus organiskt förenad, att man räknar lika många skolor som klasser eller klasslärare.

Till den förra ytterligheten närmar sig i viss mån Stockholm. Der räknas nemligen hvarje territoriell församling — om man såsom sådan betraktar äfven Skeppsholmen och Djurgården — hafva *en* folkskola, församlingen må vara huru liten eller huru omåttligt stor som helst. Stockholm får på detta sätt år 1882 endast 10 skolor vid ett lärareantal i läseämnena af 310 och ett lärjungeantal af 11,965. Fäster man sig särskildt vid den församling, som har största antalet lärare och lärjungar, så får man på dess »enda» skola 55 lärare i läseämnena och 2,163 lärjungar. I enlighet med de inkomna primäruppgifterna hafva emel-

lertid — ehuru efter mycken tvekan — för Stockholm uppförts endast 10 skolor; på samma sätt har förfarits för åren 1876—1881.

Den andra ytterligheten har ganska utprägladt gjort sig gällande i Göteborg. Vid ett lärareantal i läseämnena år 1882 af 210 uppgåfvo primäruppgifterna 204 skolor. Detta antal har likväl lika litet nu, som under åren 1876—1881, upptagits vid bearbetningen. Det i alla fall väl höga antalet af 60, som man finner å Tab. 9, har erhållits hufvudsakligen på det sätt, att alla i samma skolhus befintliga uppgifna »folkskolor» räknats som *en* folkskola samt att samma beräkningsgrund följts med afseende på de uppgifna »mindre folkskolorna» och med afseende på de uppgifna »småskolorna».

De båda anförda exemplen torde vara tillräckliga för att belysa den egendomliga svårighet, som sålunda möter vid folkskolestatistiken, och som ej har någon motsvarighet vid statistiken öfver de »allmänna läroverken», der man alltid kan med lätthet säga, om samtliga i en viss stad inom denna krets af undervisningen befintliga lärare, klasser och lärjungar tillhöra *ett* läroverk eller flera. Att undersöka, huruvida förhållandena inom folkundervisningens krets äro eller behöfva vara så skiljaktiga, att ej äfven der en i detta hänseende lika fast organisation skulle kunna förefinnas, fölle måhända utom området för denna berättelse. Men tydligt är, såväl att tillvaron af en sådan organisation vore till stor fördel för statistiken, som ock att all hänsyn till statistiken måste förfalla, derest frånvaron är i folkundervisningens eget intresse.

Sådana förhållandena nu äro, finner man lätt vid jemförelse mellan Tab. 6 och 9, att om *alla* städer tillämpade den ena ytterlighetsprincipen, skulle hela deras skolantal uppgå till 87, men efter den andra till 1,499; tal så skiljaktiga, att de skulle betydligt inverka äfven på totala antalet för hela riket. Emellertid torde den nu å Tab. 6 befintliga summan, 460, motsvarande 3 à 4 lärare på hvarje skola, kunna anses representera en användbar medelväg. Men vill man enligt Tab. 9—11 jemföra de särskilda städerna med hvarandra, så tjenar det till föga att fästa sig vid skolornas antal, utan man har att hufvudsakligen hålla sig till sådana faktorer, som äro oberoende af skiftande beräkningsgrunder.

I sammanhang härmed må till slut äfven nämnas, att stundom äfven på landsbyggden röjt sig en viss benägenhet att såsom särskild småskola räkna, hvad som egentligen endast varit lägre afdelning i en folkskola.

Kap. 6. Allmänna folkskolorna 1882: deras arter och antal, m. m.

Tab. 3, 6 och 9.

Om man frånser skiljaktigheten mellan fasta och flyttande skolor, omtalas i 1842 års folkskolestadga endast ett slags allmänna folkundervisningsanstalter, der benämnda dels skolor, dels folkskolor. Någon skiljaktighet för olika slag af skolor med afseende på undervisningens omfång eller lärarnes behörighet, tillsättande och löneförmåner omtalas der icke. I Kungl. kungörelsen af den 29 September 1853 omtalas deremot tillika »mindre skolor» (dersammastädes förekommer äfven benämningen »mindre folkskolor»), men antagligt är att dylika i sjelfva verket redan länge funnits. Med bibehållande af distriktets skyldighet att vara försedt med åtminstone en folkskola i mera särskild mening medgafs inrättandet af mindre skolor, der byar, hemman, torp eller lägenheter voro så aflägsna, att dit hörande barn icke utan svårighet kunde begagna den egentliga folkskolan. För dessa skolor, som kunde vara både fasta och flyttande, lemnades särskilda föreskrifter med afseende på lärarnes behörighet, tillsättande och löneförmåner. Någon inskränkning med afseende på undervisningens omfång omtalades ej direkte, men en sådan följde naturligtvis deraf, att kunskapsfordringarna på de lärare, som der skulle anställas, högst betydligt nedsattes. Genom Kungl. kungörelsen af den 23 April 1858 medgafs inrättandet af mindre skolor öfverallt på landet oberoende af afståndet från folkskolan, hvarjemte såsom deras ändamål uppställdes att meddela det första förberedande kunskapsmåttet för nybörjare, på det att de egentliga folkskolorna skulle kunna företrädesvis hafva till föremål de mera försigkomna barnens undervisning. I Kungl. kungörelsen af den 11 December 1863 omtalas »småskolor» i samma betydelse, som föregående kungörelses mindre skolor. Sålunda hade — äfven i författningarna — en skillnad utbildat sig mellan mindre skolor enligt 1853 års kungörelse och småskolor, och i Kungl. cirkuläret af 31 December 1875 angående berättelser om folkundervisningen, äfvensom i dithörande formulärer, omtalas folkskolor, mindre skolor och småskolor såsom tre särskilda slag. I folkskolestadgan af den 20 Januari 1882 upptagas äfven tre särskilda slag, men benämningen mindre skolor är ändrad till »mindre folkskolor», hvilken benämning äfven begagnas i oftanämnda formulärer af den 24 November 1882. — De allmänna folkundervisningsanstalterna äro således af 3 hufvudslag: folkskolor, mindre folkskolor och småskolor. Om dessa gälla enligt 1882 års folkskolestadga följande bestämmelser.

Åtminstone *en* folkskola (i särskild mening) skall finnas i hvarje kyrkoförsamling (§ 1). Undantagsvis må dock

två eller flera till samma pastorat hörande församlingar kunna förena sig om en skola, der en ringare folkmängd och öfriga förhållanden påkalla en sådan förening. Folkskola bör helst vara fast, men der medellöshet eller lokala förhållanden hindra inrättandet af fast folkskola, må tills vidare barnundervisningen besörjas i flyttande folkskola. — Läroämnen i folkskola äro: kristendomskunskap, modersmålet (läse-, tal- och skrif-öfningar), räkning och geometri, geografi och historia, naturkunnighet, teckning, sång, gymnastik (för gossar äfven omfattande enklare militäröfningar) samt trädgårdsskötsel och trädplantering, der lämpligt jordland härtill blifvit upplåtet, hvarjemte undervisning i slöjd må, efter öfverenskommelse med dertill skicklig lärare, kunna af skoldistrikt, som sådant önskar, vid skolan anordnas för de barn, som af föräldrar eller målsmän anmälas att deltaga i denna undervisning. Lärjungar, som genomgått folkskolans lärokurs, äro berättigade att efter godkänd afgangspröfning afgå från skolan (§ 47). Dock finnes inom folkskolan äfven en mindre lärokurs, efter hvars inhemtande lärjungar, som af fattigdom hindras att undervisningen längre tid begagna, eller som sakna erforderlig fattningsgåfva att förvärfva det fulla kunskapsmått, som bör i folkskolan inhemtas, kunna af skolrådet erhålla tillstånd att lemna skolan (§ 48). Denna minimikurs omfattar: *a*) kristendoms-kunskap: katekes och biblisk historia till den grad, som erfordras för att kunna hos presterskapet börja den egentliga nattvardsläsningen; *b*) modersmålet: ren och flyttande innaneläsning samt läslig och någorlunda felfri skrifning af lättare ord och meningar; *c*) räkning: de fyra räknesätten i hela tal; *d*) kyrkosång, med undantag för dem, som dertill sakna allt anlag. — För att anställas som ordinarie eller extra-ordinarie lärare¹⁾ vid folkskola erfordras att hafva undergått godkänd afgangsexamen vid något statens folkskolelärare-seminarium. För att anställas som biträdande lärare vid folkskola erfordras att antingen förete intyg från något under offentlig kontroll stående seminarium (derunder äfven småskolelärare-seminarium inbegripet) eller ock medelst undervisningsprof eller annorledes för skolrådet ådagalägga sig innehafva erforderliga insigter och färdigheter samt god förmåga att meddela undervisning. Ordinarie folkskolelärare väljes af kyrkostämman; extra-ordinarie och biträdande antagas af skolrådet.

¹⁾ Hvad i folkskolestadgan är föreskrifvet i afseende på lärare eger (jemlikt § 34) äfven tillämpning på lärarinnor, dock utan rätt att med läraretjenst förena presterlig befattning eller klockaretjenst. — I 1842 års folkskolestadga talas endast om lärare, icke om lärarinnor. Kungl. kungörelsen af den 29 September 1853, i hvilken »mindre skolor» först omtalas, ger qvinnas kompetens till lärarebefattningar vid sådana skolor. Slutligen utvidgades qvinnas kompetens till ofvan angifvet omfång genom Kungl. kungörelsen af den 21 Oktober 1859.

Mindre folkskolor må, der byar, hemman, torp eller lägenheter äro så aflägsna, att dit hörande barn ej utan svårighet kunna begagna folkskolan, inrättas för dessa barns undervisning (§ 3). — För mindre folkskola må af skolrådet endast den inskränkning i folkskolans läroämnen och lärokurser kunna medgifvas, som prövas vara af omständigheterna påkallad och med barnens nöjaktiga undervisning förenlig. — Angående kompetens för lärare derstädes gälla samma föreskrifter, som för biträdande lärare vid folkskola. Vid mindre folkskola, som upprättats af hela skoldistriktet, antages lärare af skolrådet; men vid mindre folkskola, som upprättats af husfäderna i en del af distriktet, må lärare af dem antagas, sedan hans behörighet blifvit af skolrådet pröfvad och godkänd.

Småskolor böra, der förhållandena sådant påkalla och medgifva, för meddelande af det första förberedande kunskapsmättet åt nybörjare inrättas till det antal, som finnes behöfligt, på det att folkskolan må hafva till föremål endast de mera försigkomna barnens undervisning (§ 2). — Läroämnen i småskola äro: kristendomskunskap, modersmålet (läse-, tal- och skrif-öfningar), räkning, teckning, sång och gymnastik (för gossar äfven omfattande enklare militär-öfningar), hvarjemte särskilda åskådningsöfningar anställas i de skolor, der förhållandena sådant medgifva. — Angående kompetens till lärarebefattningar och angående dessas tillsättande gälla samma föreskrifter, som vid mindre folkskola.

Inom alla de 3 hufvudlagen, för hvilka nu redogjorts, kunna skolorna vara antingen fasta, d. v. s. sådana, i hvilka undervisningen under hela läsåret meddelas på samma ställe, eller flyttande, d. v. s. sådana, i hvilka undervisningen på olika tider meddelas på två eller flera stationer, inom olika delar af skoldistriktet.

Den s. k. fortsättningsskolan är ej något särskildt slags skola, utan folkskolans högsta afdelning, hvilken må, der sådant finnes lämpligt, inrättas för att meddela den fortsatta undervisning, genom hvilken tillfälle bör beredas för de lärjungar, som genomgått de för folkskolan fastställda lärokurser, att efter bestämd plan under lärarens ledning dels underhålla redan förvärfvade kunskaper, dels ock deruti ytterligare förkofra sig (§ 5). — Läroämnen i fortsättningsskola — till hvilken endast de lärjungar få uppflyttas, som med goda vitsord genomgått hela den för folkskolan bestämda lärokursen — äro: kristendomskunskap, modersmålet, räkning och geometri, teckning samt, så vidt möjligt är, historia och naturkunnighet.

Angående fortsatt undervisnings meddelande åt de barn, som afslutat den egentligen obligatoriska skolgången, lemnades några kortare anvisningar och föreskrifter redan genom 1842 års folkskolestadga samt sedermera genom Kungl. cirkulär af den 22 April 1864 och den 15 Oktober 1869. — Sedan riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, för ändamålet beviljat ett förslagsanslag af 30,000 kronor, föreskrefvos genom Kungl. kungörelsen af den 11 September 1877 vissa grunder, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvilka fortsättningsskolan måste vara

ordnad, för att skoldistriktet skall af sagde anslag erhålla lönetillskott. Med afseende på läroämnen innehålla dessa grunder, att undervisning i hvarje fall meddelas i kristendomskunskap, hufvudsakligen inhemtad genom bibelläsning, modersmålet, företrädesvis med öfning att skriftligen begagna detsamma, räknekonst och geometri, med afseende på den praktiska tillämpningen deraf, och teckning, samt vidare, så vidt möjligt, i fäderneslandets historia och i naturkunnighet, hvarvid i skolor på landet förnämligast de delar af naturläran böra förekomma, hvilka hafva betydelse för jordbruket. — Genom Kungl. cirkulär af den 11 Oktober 1878 angående särskilda föreskrifter rörande folkundervisningen blefvo domkapitlen anbefallda att anmoda skolråden tillse bland annat, att lärjungar i fortsättningsskola undervisas för sig och ej tillsammans med folkskolans barn.

Den årliga lärotiden vid skolor, för hvilkas lärare skoldistriktet åtnjuter lönetillskott af allmänna medel, skall omfatta minst åtta kalendermånader¹⁾. Den dagliga lärotiden får ej utsträckas i folkskola öfver sex och i småskola öfver fem timmar. — I fortsättningsskola, som till lärarens aflöning åtnjuter understöd af allmänna medel, skall — enligt Kungl. kungörelsen af den 11 Sept. 1877 — årliga undervisningstiden uppgå till minst sex veckor, med 30 timmars undervisning i hvarje vecka, hvilken undervisningstid antingen må fortgå i en följd eller fördelas på två terminer, och i städerna, der fortsatt undervisning lämpligast meddelas i aftonskola, till så många lärotimmar, som svara mot ofvannämnda tid²⁾.

Såsom tillägg till föregående redogörelse för skolornas särskilda arter må följande nämnas angående de s. k. slöjdskolorna. Sedan Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen att anvisa ett anslag till befrämjande af undervisning i slöjd för gossar vid folkskolorna på vissa hufvudgrunder — hvaribland att denna undervisning borde afse bibringandet, icke af färdighet i något visst yrke, utan af händighet och förmåga att bruka de vanligast förekommande verktyg, i första rummet snickareverktyg, samt, der förhållandena sådant medgäfvade, äfven svarfvere-, träsnidare- och möjligen smides-verktyg, hvarvid i skolor på landet förfärdigandet af sådana föremål, som för allmogen äro företrädesvis nödvändiga, borde särskildt afses, samt att undervisning i slöjd borde meddelas förnämligast i folkskolans högre afdelningar och i fortsättningsskolan — och riksdagen, som ansåg det ifrågavarande statsunderstödet icke böra uteslutande komma folkskolorna till del, utan äfven kunna tilläggas församlingar, hvilka på annat sätt beredde i skolåldern varande barn slöjdundervisning, på det sätt bifallit Kungl. Maj:ts

¹⁾ I sammanhang härmed må erinras om tillvaron — churu i ytterst sällsynta fall — af ett mellanslag mellan fasta och flyttande skolor, i det att en skola undervisar åtta månader af året på en station samt dessutom någon tid på en annan station. I sådana fall räknas (jemlikt anvisning till formuläret Litt. A. af den 24 November 1882) hufvudstationen såsom fast skola; men de barn, som undervisats på bystationen, inräknas vid statistiska bearbetningen bland dem, som undervisats i flyttande skolor.

²⁾ Genom Kungl. kungörelsen af den 29 April 1886 medgafs åt skoldistrikt på landsbygden att under vissa villkor ordna fortsättningsskolan såsom aftonskola på samma sätt, som kungörelsen af den 11 Sept. 1877 angaf för städerna.

framställning, att ett ordinarie anslag anvisades till belopp af 15,000 kronor att användas till understöd åt de församlingar, som på lämpligt sätt beredde i skolåldern varande barn undervisning i slöjd; så förordnade Kungl. Maj:t genom kungörelse af den 11 Sept. 1877, att skoldistrikt, som visade sig hafva på ändamålsenligt sätt anordnat undervisning i slöjd för gossar under minst fyra timmar i veckan utan att undervisningen i folkskolans läseämnen derigenom eftersattes, skulle erhålla understöd af statsmedel. — Det nyssnämnda anslaget af 15,000 kr. blef i riksstaten för 1882 höjdt till 25,000 och uppfördt såsom *förlagsanslag*.

Med afseende på de till detta kapitel hörande uppgifterna i Tab. 3, 6 och 9 må anmärkas, att de, när förhållandena förändrats under året, afse årets slut. — Den statistiska textredogörelsen för hithörande ämnen — liksom för ämnena i de följande kapitlen — torde för undvikande af allt för stor vidlyftighet böra inskränkas till tre hufvudsakliga synpunkter, nemligen för det första en jämförande öfersigt af rikssummorna för 1881 och för 1882, för det andra en öfersigt för de särskilda länen af vissa förhållanden år 1882 samt för det tredje en öfersigt öfver förhållandet samma år mellan landsbygd och städer.

I förstnämnda hänseende utvisas förhållandet hufvudsakligen af följande två tabellariska öfersigter, som äro upprättade i enlighet med Tab. 1 och 3.

S k o l o r.	1881.	1882.
Folkskolor:		
Fasta:		
Med 1 lärare eller lärarinna	2,919	2,953
Med flera lärare eller lärarinnor	229	248
Flyttande:		
På 2 stationer	612	623
På 3 „	230	212
På flera än 3 stationer	52	40
Mindre folkskolor:		
Fasta	566	563
Flyttande	344	381
Småskolor:		
Fasta	2,401	2,493
Flyttande	2,184	2,108
Samtliga folkskolor	4,042	4,076
„ mindre folkskolor	910	944
„ småskolor	4,585	4,601
Summa	9,537	9,621

Af denna tabell framgår äfven, att hela antalet fasta skolor vuxit från 6,115 till 6,257 samt att hela antalet flyttande skolor deremot aftagit från 3,422 till 3,364.

Skolhus och skolträdgårdar.	1881.	1882.
Skolhus:		
Egna	6,535	6,612
Förhyrda eller hyresfritt upplåtta	2,508	2,741
Summa	9,043	9,353
Skolträdgårdar	1,980	2,049

Om man antager, att alla dessa skolträdgårdar tillhörde fasta folkskolor, hvilkas hela antal år 1882 utgjorde 3,201, så följer deraf, att sagde år 64 % (mot 63 % år 1881) af de fasta folkskolorna voro försedda med särskild för undervisningen ordnad skolträdgård.

Lönertilskott för den »fortsatta undervisningen» utgingo af statsmedel år 1882 till 303 skoldistrikt för 482 s. k. »fortsättningsskolor»; motsvarande tal år 1881 voro 275 och 435. Bidrag till aflöning af lärare i slöjd utgingo af statsmedel år 1882 till 237 skoldistrikt för 367 skolor; motsvarande tal år 1881 voro 210 och 300.

Något vidare framhållande af de slutsatser, hvartill ofvanstående tabeller m. m. kunna gifva anledning, torde ej vara behöfligt; men det må erinras om hvad i Kap. 3 (sid. 11 och 14) yttrats angående samma ämnen.

En öfersigt för de särskilda länen år 1882 lemnas af motstående tabell, rörande hvilken följande anmärkningar må förutskickas. Tabellen afser egentligen länen i deras helhet, således utan skillnad på landsbygd och städer; men i kol. 8—15 har likväl en sådan skillnad införts för att derigenom lemna allt det material, som erfordras för att upprätta dylika tabeller särskildt för landsbygd och städer. I sjelfva verket kan man i en sådan tabell för länens landsbygd utan nämnvärdt fel använda samma ytvidder (kol. 2), som för hela länen, och derpå grunda den beräkning, som motsvarar kol. 6; i en dylik tabell för länens städer hafva deremot kol. 2 och 6 ingen betydelse och kunna saklöst utlemnas. Talen i kol. 3—5 äro hemtade ur Tab. 3; motsvarande tal för landsbygd och städer erhållas ur Tab. 6. Talen i kol. 8—15 ingå deremot icke i åtföljande tabell-bilagor samt äro ej hemtade ur de ingångna primäruppgifterna, utan denna del af tabellen är (likasom de å sid. 14 och motsvarande ställen af Tab. 1 lemnade uppgifterna om samma statsbidrag och anslaget till medellösa församlingar) utarbetad efter de Kungl. cirkulär och bref, hvarigenom statsbidragen beviljats. Slutligen må med afseende på tabellens källor nämnas, att ytvidderna äro hemtade ur Statistiska Centralbyråns »Befolkningsstatistik» för 1880 (2:a afdelningen, sid. 106); i ytvidderna äro inräknade fastland samt öar, holmar och skär, men ej insjöar och inskjutande havsvikar.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
L ä n.	Ytvidd, beräknad i kvadrat- kilometer.	Folkmängd vid årets slut.	Skol- distrikt.	S k o l o r.			Skoldistrikt,		Fortsättnings- skolor,		Skoldistrikt,		Skolor,	
				Hela antalet.	På 100 □ kilometer eller 1 □ -nymil.	På 10,000 af folk- mängden.	som erhållit lönetillskott för den fortsatta undervisningen.				som erhållit bidrag till aflöning af lärare i slöjd.			
							Landsbygd.	Städer.	Landsbygd.	Städer.	Landsbygd.	Städer.	Landsbygd.	Städer.
Stockholms stad	32	185,325	1	10	31·25	0·5	—	—	—	—	—	1	—	18
Stockholms län	7,432	147,419	113	386	5·19	26·2	6	—	8	—	8	—	8	—
Uppsala »	5,124	112,221	86	245	4·78	21·8	11	—	15	—	11	1	17	1
Södermanlands »	6,269	147,840	88	310	4·94	21·0	10	1	18	3	14	2	18	2
Östergötlands »	9,995	264,430	151	517	5·17	19·6	36	4	62	14	2	1	4	1
Jönköpings »	10,600	195,689	128	410	3·87	21·0	15	—	17	—	35	1	38	1
Kronobergs »	8,940	166,617	80	305	3·41	18·3	15	1	20	2	5	—	7	—
Kalmar »	10,912	244,934	105	414	3·62	16·9	15	4	24	8	8	1	18	1
Gottlands »	3,070	53,293	81	129	4·20	24·2	3	—	3	—	4	—	4	—
Blekinge »	2,896	138,335	37	211	7·29	15·2	2	2	2	2	5	—	5	—
Kristianstads »	6,270	230,844	147	601	9·59	26·0	4	—	5	—	—	—	—	—
Malmöhus »	4,683	346,308	247	875	17·84	24·1	6	3	8	7	2	—	2	—
Hallands »	4,770	134,594	89	299	6·27	22·2	5	—	6	—	3	—	3	—
Göteborgs o. Bohus »	4,905	265,452	93	479	9·77	18·0	18	2	21	19	7	2	8	34
Elfsborgs »	11,912	283,377	196	600	5·04	21·2	26	2	28	2	53	4	73	5
Skaraborgs »	8,101	256,230	213	538	6·64	21·0	40	2	43	3	2	1	3	1
Vermlands »	17,449	265,476	92	595	3·41	22·4	18	1	52	2	22	1	41	2
Örebro »	8,268	178,337	60	443	5·36	24·8	14	3	27	3	5	1	7	2
Vestmanlands »	6,486	127,379	72	337	5·20	26·5	12	3	16	8	3	—	3	—
Kopparbergs »	27,798	190,170	53	618	2·22	32·5	5	2	7	3	18	1	23	1
Gefleborgs »	17,803	181,062	52	406	2·28	22·4	7	3	16	6	7	1	10	1
Vesternorrlands »	23,249	174,750	66	255	1·10	14·6	1	—	1	—	—	—	—	—
Jemtlands »	47,320	86,580	55	232	0·49	26·8	—	—	—	—	3	—	3	—
Vesterbottens »	53,865	109,203	26	207	0·38	19·0	—	—	—	—	2	—	2	—
Norrbottnens »	97,696	92,660	22	199	0·30	21·8	1	—	1	—	—	—	—	—
Hela riket	405,845	4,579,025	2,353	9,621	2·37	21·0	270	33	400	82	219	18	297	70

Anm. 1 kvadrat-nymil (= 1 kvadrat-myriameter = 100 kvadrat-kilometer) är lika med 0·875 eller $\frac{7}{8}$ svensk kvadratmil.

Med afseende på uppgifterna om Stockholms stad må nämnas, att kol. 6 här — likasom vid städerna i allmänhet — har ringa eller ingen betydelse, samt att det sista, i anseende till det för Stockholm egendomliga sättet att beräkna skolornas antal, äfven gäller om kol. 7. Att antalet skolor i kol. 15 är högre än i kol. 5 kan bero dels på olika beräkningsätt, dels derpå att slöjdundervisningen ej behöfver vara förlagd uteslutande till folkskolorna (jfr sid. 19 o. 20). — För de särskilda länen vexla talen i kol. 6 från 0·20 i Norrbottens län till 17·84 i Malmöhus län. Naturligtvis bero olikheterna nästan helt och hållet på olikheterna i folkmängdstätheten; endast i ringa mån kunna de olika beräkningsätten af antalet skolor i städerna hafva medverkat. Talen i kol. 7 vexla för de särskilda länen från

14·6 i Vesternorrlands län till 32·5 i Kopparbergs län; det höga talet i sistnämnda län beror, såsom man finner af Tab. 3, på dervarande stora antal särskilda småskolor. Med afseende på kol. 8—15 må erinras derom, att både »fortsatt undervisning» och slöjdundervisning visserligen kunna förekomma utan lönetillskott af statsmedel; men antagligt är likväl att i allmänhet sådana fall äro jemförelsevis få och af mindre betydelse. Dock behöfver den fullständiga frånvaron af hithörande tal i kol. 9 och 11 för Stockholms stad ingalunda tagas som ett bevis, att undervisningen der drifves mindre långt, utan endast derpå, att den är med afseende på kurser och afdelningar der annorlunda ordnad.

De olika arterna af skolor äro ej framhållna i före-

gående tabell, men skiljaktigheterna i detta hänseende länen emellan framgå med lätthet omedelbarligen af Tab. 3. Hvad särskildt beträffar de folkskolor, som flyttat på 3 eller flera stationer (Tab. 3, kol. 7 och 8), kan man draga den säkra slutsatsen, att de företrädesvis eller uteslutande finnas i skogs- eller skärgårds-trakter. Äfven med afseende på skolhus (hvarom för öfrigt mera i slutet af detta kapitel) och skolträdgårdar ser man med lätthet omedelbarligen af Tab. 3 skiljaktigheterna mellan länen.

Med afseende på den ganska viktiga frågan om längden af barnens skolväg är det i sig sjelft tydligt, att vägens längd måste i allmänhet vara i medeltal större, der befolkningstätheten är mindre, samt att den således t. ex. måste vara större i Norrbottens län med 0.20 skola på en kvadratnymil, än i Malmöhus län med 17.84 skolor på samma yta. Men sammanhanget är likväl ej af sådan art, att väglängderna kunna räknas såsom *omvänt proportionela* vare sig mot befolkningstätheterna eller mot skolornas antal på lika ytor. Ty dels kunna i glest befolkade län de egentliga byggderna vara skilda af alldeles folktomma sträckor, hvilka i sådant fall alldeles icke inverka på barnens väglängd, dels kunna vid ganska stora olikheter mellan skolornas antal inom en viss ytvidd skillnaden mellan väglängderna betydligt utjemnas derigenom, att i det län, der antalet i förhållande till ytvidden är lägre, i stället jemförelsevis flera skolor äro flyttande. I sjelfva verket finner man äfven af föregående tabell och Tab. 3, att af de län, som hafva mindre än 4 skolor på en kvadratnymil, de flesta äro försedda med ett jemförelsevis synnerligt stort antal flyttande skolor. — Enligt den af Ecklesiastik-departementet förut utgifna berättelsen — »Folkundervisningen den 31 December 1868» — uppgick år 1868 antalet af de skolbarn, hvilkas skolväg var kortare än $\frac{1}{4}$ mil, till 83 %, antalet af dem, hvilkas skolväg utgjorde mellan $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{2}$ mil, till 13 % samt antalet af dem, som hade en skolväg längre än $\frac{1}{2}$ mil, till 4 %. Att förhållandena i detta hänseende betydligt förbättrats framgår deraf, att skolornas antal, som år 1868 (efter reduktion för Stockholm och Göteborg till här följda beräkning) utgjorde 6,732, år 1882 ökats till 9,621 och således vuxit med 42.9 %, medan rikets hela folkmängd samtidigt vuxit med endast 9.7 %.

Om man nu öfvergår till förhållandet mellan landsbyggd och städer, må först något något nämnas med afseende på skoldistriktet. Enligt Statistiska Centralbyråns »Befolkningsstatistik» för 1880 (2:a afdelningen, sid. XVI) funnos i hela riket 1,355 pastorat. Dessa omfattade 2,348 landsförsamlingar (förutom 60 kapell- och bruks-församlingar) samt 113 stadsförsamlingar (förutom 16 garnisons-församlingar och 28 hospitals- och fång-församlingar). Tab. 6 utvisar, att på landsbyggen funnos 2,264 skoldistrikt. Således har på landsbyggen den församlingar inom samma pastorat medgifna rätten att förena sig till ett enda skoldistrikt blifvit begagnad blott i ett mindre antal fall; bland dessa finnas de vida flesta inom Skara stift. I städerna (förutom de 5 till landsbyggen förda) uppgick enligt Tab.

6 skoldistriktens antal till 89; vid jemförelse med Tab. 9 finner man, att hvarje stad, äfven när den omfattar flera församlingar eller pastorat, bildade ett enda skoldistrikt¹⁾, med undantag endast för Karlskrona (särskildt skoldistrikt för amiralitetsförsamlingen) och Landskrona (särskildt skoldistrikt för garnisonsförsamlingen).

Nedanstående tabell utvisar, huru antalen skolor voro efter deras arter fördelade i procent.

S k o l o r .	Landsbyggd.	Städer.	Hela riket.
Folkskolor:	%	%	%
Fasta:			
Med 1 lärare eller lärarinna	31.6	13.1	30.7
Med flera lärare eller lärarinnor	1.3	28.9	2.6
Flyttande:			
På 2 stationer	6.8	0.2	6.5
På 3 »	2.3	—	2.2
På flera än 3 stationer	0.4	—	0.4
Mindre folkskolor:			
Fasta	5.8	6.8	5.8
Flyttande.....	4.1	0.4	4.0
Småskolor:			
Fasta	24.7	50.4	25.9
Flyttande	23.0	0.2	21.9
Samtliga folkskolor	42.4	42.2	42.4
» mindre folkskolor.....	9.9	7.2	9.8
» småskolor	47.7	50.6	47.8
Summa	100	100	100

Af denna tabell framgår äfven, att de fasta och de flyttande skolornas procenttal voro för landsbyggen respektive 63.4 och 36.6, för städerna 99.2 och 0.8 samt för hela riket 65 och 35.

Det kan synas besynnerligt, att flyttande skolor äfven finnas upptagna på städerna. Men dessa skolor äro likväl icke belägna i sjelfva städerna, utan på landet, då dessa ord tagas i sin allmänna eller geografiska betydelse. Det kan nemligen inträffa, att — alldeles oafsedt de fall (jfr sid. 16), då en hel landsförsamling utgör med stad ett skoldistrikt, som i denna berättelse förts till städerna — med en stad äro autingen endast i kyrkligt eller derjemte äfven i andra hänseenden förenade ganska vidsträckta och aflägsna områden af landtnatur. När då för der befintliga byar, gårdar eller lägenheter särskilda skolor äro inrättade, blifva dessa påförda städernas skolväsende. Om de äro fasta, kan deras natur att vara belägna på landet ej förråda sig i tabellerna. Detta är deremot förhållandet med de flyttande, och man finner å Tab. 6 och 9 fyra sådana skolor. Af

¹⁾ Rättigheten dertill medgafs redan genom Kungl. förordningen af den 21 Mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd (§ 21) och genom särskilda Kungl. beslut rörande vissa städer samt finnes intagen i 1882 års folkskolestadga (§ 6).

dessa äro 2 — en folkskola och en småskola — påförda Filipstad; de flytta inom stadens s. k. »utrotar». På Vaxholm är förd en mindre folkskola, som flyttar mellan fyra i kyrkligt hänseende med staden förenade öar (Rindö, Skarpö, Ramsö och Tynningö). Slutligen är på Hernösand förd en mindre folkskola, som flyttar på den med staden i allo införlifvade Hernön.

Nedanstående tabell utvisar fördelningen af skolhus och skolträdgårdar.

Skolhus och skolträdgårdar.	Landsbyggd.	Städer.	Hela riket.
Skolhus:	%	%	%
Egna	70·7	69·3	70·7
Förhyrda eller hyresfritt upplåtna	29·3	30·7	29·3
Summa	100	100	100
Skolträdgårdar i förhållande till antalet fasta folkskolor.....	66·6	23·3	64·0

Med afseende på de absoluta tal, som ligga till grund för den öfre delen af denna tabell, må anmärkas, att sum-

man af egna och förhyrda eller hyresfritt upplåtna skolhus ingalunda är eller behöfver vara lika med antalet skolor. Vissa anledningar verka till att göra sagde summa större än antalet skolor; andra åter tvärtom. I första hänseendet är för landsbyggden att märka, att en flyttande skola kan vara försedd med flera skolhus; äfven på städernas fasta skolor kunna flera skolhus komma (t. ex. i Stockholm 25 skolhus på 10 skolor). I andra hänseendet är för landsbyggden att märka, att det icke sällan inträffar, att en flyttande skola icke eger bestämd skollokal, utan barnen undervisas här och och der i enskilda boningar; i städerna åter kunna flera skolor räknas på ett och samma skolhus (t. ex. i Göteborg 60 skolor på 28 skolhus). För hela landsbyggden uppgår emellertid enligt Tab. 6 antalet skolhus till 9,004, medan antalet skolor är 9,161; men landsbyggden inom de särskilda länen företer ganska stora skiljaktigheter i ena eller andra riktningen. För städerna tillsammans uppgår antalet skolhus till 349 mot 460 skolor. För hela riket äro de motsvarande talen 9,353 och 9,621.

Den nedre delen af föregående tabell är upprättad under det antagandet, att alla skolträdgårdarna (2,004 på landsbyggden och 45 i städerna) tillhörde fasta folkskolor (3,008 på landsbyggden och 193 i städerna).

Kap. 7. Allmänna folkskolorna 1882: lärare.

Tab. 3, 6 och 9.

Med afseende på de allmänna bestämmelserna om de olika slagen af lärare (lärarinnor) är det tillräckligt att hänvisa till framställningen i Kap. 6.

Med afseende på de till detta kapitel hörande uppgifterna i Tab. 3, 6 och 9 må anmärkas, att de, när förhållandena förändrats under året, afse årets slut.

Nedanstående tabell, upprättad i enlighet med Tab. 1 och 3, lemnar en jemförande öfversigt af hithörande rikssummor för åren 1881 och 1882.

Lärare och lärarinnor.	1881.	1882.
A) I läseämnen (ensamt eller i förening med öfningsämnen eller handaslöjder):		
I folkskolor:		
Ordinarie:		
Lärare	3,659	3,706
Lärarinnor.....	582	591
Extra ordinarie och biträdande:		
Lärare	269	278
Lärarinnor.....	359	362
I mindre folkskolor:		
Lärare	275	280
Lärarinnor.....	640	668

Lärare och lärarinnor (forts.).	1881.	1882.
I småskolor:		
Lärare	617	579
Lärarinnor.....	4,237	4,367
I samtliga skolor:		
Lärare	4,820	4,843
Lärarinnor.....	5,768	5,988
Summa	10,588	10,831
B) Endast i öfningsämnen eller handaslöjder:		
Lärare	216	253
Lärarinnor.....	300	277
Summa	516	530

De slutsatser, hvartill denna tabell kan gifva anledning, förtjena att sammanhållas med hvad som i Kap. 3 (sid. 11) yttrats angående samma ämnen.

En öfversigt för de särskilda länen år 1882 lemnas af nedanstående tabell, rörande hvilken — under hänvisning för öfrigt till motsvarande tabell i föregående kapitel — endast den anmärkning behöfver förutskickas, att talen i sista kolumnen afse slutet af vårterminen och äro hemtade ur den år 1882 (af *W. Beskow*) utgifna folkskole-matrikeln.

L ä n.	Lärare och lärarinnor i läseämnen.						Hela antalet lärare o. lärarinnor, som endast undervisar i öfningsämnen eller handaslöjder; i % af hela antalet d:o i läseämnen (kol. 2).	Folkskolelärare, som tillika voro kloockare.	
	Hela antalet.	På 100 □-kilometer eller en □-mynt.	Fördelade efter kön i % inom hvarje län.		På 10,000 af folkmängden.	Lärare.			Lärarinnor.
			Lärare.	Lärarinnor.					
Stockholms stad.....	310	969	16.7	19.7	80.3	12.9	—		
Stockholms län	394	5.30	26.7	42.4	57.6	3.2	84		
Uppsala "	268	5.23	23.9	52.6	47.4	8.2	60		
Södermanlands "	343	5.47	23.2	42.3	57.7	8.5	54		
Östergötlands "	618	6.18	23.4	49.0	51.0	4.2	95		
Jönköpings "	443	4.18	22.6	49.0	51.0	15.6	83		
Kronobergs "	315	3.52	18.9	52.1	47.9	2.5	52		
Kalmar "	452	4.14	18.5	49.1	50.9	4.7	58		
Gottlands "	135	4.40	25.3	63.7	36.3	3.0	51		
Blekinge "	242	8.36	17.4	47.9	52.1	4.5	6		
Kristianstads "	623	9.94	27.0	48.5	51.5	1.8	18		
Malmöhus "	1,075	22.96	31.0	44.5	55.5	6.0	21		
Hallands "	325	6.81	24.2	40.3	59.7	0.9	14		
Göteborgs o. Bohus "	653	13.31	24.6	30.2	69.8	8.6	44		
Elfsborgs "	621	5.21	21.9	45.2	54.8	6.1	129		
Skaraborgs "	555	6.85	21.6	44.9	55.1	2.9	152		
Vermlands "	619	3.55	23.3	50.7	49.3	2.1	59		
Örebro "	470	5.68	26.4	50.2	49.8	4.7	42		
Vestmanlands "	356	5.36	28.0	41.3	58.7	4.8	56		
Kopparbergs "	641	2.31	33.7	46.0	54.0	2.7	31		
Gefleborgs "	449	2.52	24.8	41.0	59.0	2.9	36		
Vesternorrlands "	270	1.16	15.5	40.0	60.0	2.2	40		
Jemtlands "	236	0.50	27.3	50.8	49.2	2.1	30		
Vesterbottens "	217	0.40	19.9	31.8	68.2	1.4	14		
Norrbottnens "	201	0.21	21.7	54.7	45.3	1.0	12		
Hela riket	10,831	2.67	23.6	44.7	55.3	4.9	1,241		

Förhållandet mellan landsbygd och städer utvisas af nedanstående procenttabell.

Lärare och lärarinnor.	Landsbygd.	Städer.	Hela riket.
	%	%	%
A) I läseämnen (ensamt eller i förening med öfningsämnen eller handaslöjder):			
I folkskolor:			
Ordinarie:			
Lärare	36.3	21.2	34.2
Lärarinnor.....	2.7	22.5	5.4
Extra ordinarie:			
Lärare	2.0	3.3	2.2
Lärarinnor.....	1.0	8.9	2.1
Biträdande:			
Lärare	0.3	0.8	0.4
Lärarinnor.....	0.7	4.7	1.3
I mindre folkskolor:			
Lärare	3.0	0.3	2.6
Lärarinnor.....	6.9	1.9	6.2
I småskolor:			
Lärare	6.1	0.4	5.3
Lärarinnor.....	41.0	36.0	40.3
I samtliga skolor:			
Lärare	47.7	26.0	44.7
Lärarinnor.....	52.3	74.0	55.3
Summa	100	100	100
B) Endast i öfningsämnen eller handaslöjder:			
Lärare	50.9	42.9	47.7
Lärarinnor.....	49.1	57.1	52.3
Summa	100	100	100

Kap. 8. Allmänna folkskolorna 1882: lärjungar.

Tab. 4, 7 och 10.

Med afseende på de allmänna bestämmelser, som angå hithörande ämnen, må erinras om följande.

Skolåldern skall räknas från och med det år, under hvilket barnet fyller 7, till och med det år, under hvilket barnet fyller 14 år. Då skolråd efter samråd med kyrkostämman så pröfvar nödigt, kan tiden, då barns skolgång skall begynda, uppskjutas, dock icke längre än till det år, under hvilket barnet fyller 9 år. I sådant fall skall öppet

lemnas hvarje barn, som uppnått den nyss bestämda skolåldern, att begagna sig af skolundervisningen, om det af föräldrar eller målsman anmäles till skolgång. Lärjunge, som ej vid skolålderns slut inhemtat de kunskaper, hvilka fordras för afgang från skolan, skall fortfarande anses skolpliktig; hvaremot lärjunge, som före denna tid inhemtat för afgang erforderliga kunskaper, eger rätt att blifva från skolgång befriad.

Befriade från skolgång i de allmänna folkskolorna äro de barn, som åtnjuta undervisning vid någon offentlig läroanstalt eller i någon med vederbörlig tillåtelse inrättad enskild skola eller erhållit tillstånd att njuta undervisning i hemmen.

Önskar någon inrätta enskild skola till undervisnings meddelande åt dem, som vilja begagna sig deraf, skall han göra anmälan derom hos distriktets skolråd, hvilket ej eger att förvägra skolans inrättande, så framt personen är känd för gudsfruktan och sedlig vandel och finnes ega den skicklighet, som erfordras för undervisningens meddelande. En sådan skola skall, hvad undervisning och ordning angår, stå under skolrådets inseeende.

De skolpligtiga barn, för hvilka föräldrar och målsmän vilja bereda tillfälle till undervisning i hemmen, kunna af skolrådet befrias från skolgång. Dock skall årligen i närvaro af skolrådets ordförande eller någon bland skolrådets öfriga ledamöter förhör anställas med dessa barn för pröfning af deras framsteg; och bör skolgång åläggas dem, hvilka ej hafva erhållit sådan undervisning, som i noggrannhet och omfattning någorlunda motsvarar undervisningen i skolan.

Med afseende såväl på det tillstånd att lemna skolan, hvilket kan af skolrådet under vissa villkor lemnas lärjungar efter inhemtande af folkskolans minimikurs, som ock på den rättighet att afgå, som lärjungar ega efter godkänd afgangspröfning, är det tillräckligt att hänvisa till Kap. 6 (sid. 18).

Skolrådet eger att bestämma den skillnad, som i hänseende till kunskapsfordringarna lämpligen må göras mellan gossar och flickor.

Såsom af öfverskrifterna till kol. 2—26 å hithörande Tab. 4, 7 och 10 framgår, afse uppgifterna året i dess helhet och således ej särskildt årets slut (med undantag dock för det fall, hvarom handlas i slutet af detta stycke). Detta är naturligtvis i fullkomlig öfverensstämmelse med formulären för primäruppgifterna och de dervid fogade »anvisningarna». Således kunna i hvilken som helst af kol. 2—26 vara inräknade barn, som vid årets slut ej kvarlefd. Möjligen skulle man kunna vilja häri se en olägenhet eller inkonsequens, då den första uppgiften, som skall lemnas enligt formulären Litt. B och C, afser folkmängden vid årets slut, likasom uppgifterna i kol. 3 å Tab. 3, 6 och 9. Men denna omständighet är ej något tillräckligt skäl att t. ex. förmena en lärare att bland skolans lärjungar inräkna ett barn, som måhända under årets hela läsetid der åtnjutit undervisning, men afidit under årets sista dagar. Betraktas saken från rent statistisk synpunkt, så är den af ytterst ringa vikt, ty mortaliteten för kalenderår inom de här ifrågavarande 8 åldersklasserna tillsammans uppgår öfver hufvud taget endast till omkring $\frac{1}{4}$ % af hela antalet vid årets slut (jfr sid. 12); år 1882 uppgick denna mortalitet i absolut tal till 4,040 (0.56 %). — Med afseende på grunderna för dessa tabeller och dithörande primäruppgifter behöfver för öfrigt endast erinras om den bland anvisningarna till formuläret Litt. A lemnade före-

skriften, att barn, som under året undervisats i olika skolor, skall räknas som lärjunge endast i den skola, som det under kalenderåret sednast tillhört.

Om man nu öfvergår till en jämförande öfersigt af rikssummorna för åren 1881 och 1882, må först erinras derom, att folkmängden vid 1881 års slut i ålder af 7—14 år utgjorde 719,098 och att af detta antal voro med afseende på under året åtnjutit undervisning af skolråden »redovisade» 95.1 % (jfr sid. 12). För år 1882 uppgick folkmängden inom samma årsklasser till 722,709. Om detta tal jämföres med rikssumman — 699,973 — för »hela antalet barn af 7—14 års ålder» (Tab. 4, kol. 25), så finner man, att de af skolråden redovisade barnens antal — då afseende ej heller här fästes vid de deribland inräknade under året afidna — utgjorde 96.9 %. De icke redovisades procenttal hade således sjunkit från 4.9 till 3.1, hvilket visar en anmärkningsvärd förbättring i uppgifternas fullständighet. Om det ofvannämnda antalet af 722,709 fördelas efter kön, så har man 365,051 gossar och 357,658 flickor. Jämföras dessa tal med antalen redovisade gossar och flickor (Tab. 4, kol. 23 och 24), så blifva procenttalen respektive 97.4 och 96.3.

Till hvilka antal de sålunda redovisade barnen, så vidt känt är, åtnjutit eller icke åtnjutit undervisning, utvisas af följande tabell.

Barn af 7—14 års ålder,		1881.	1882.
1	som under året åtnjutit undervisning	651,988	659,815
2	» » » ej åtnjutit undervisning	25,875	30,748
3	om hvilka uppgifter saknas	6,271	9,410
Summa		684,134	699,973

Således finner man, att medan hela antalet barn i skolåldern vuxit med endast 3,611 (= 722,709 — 719,098), har samtidigt antalet af dem, som enligt rad. 1 i denna tabell under året åtnjutit undervisning, vuxit med 7,827. Visserligen hafva äfven talen å rad. 2 och 3 vuxit med belopp, som tillsammans uppgå till ungefär lika mycket; men härvid är att märka, dels att å rad. 2 äro sammanfattade flera olika kategorier, för hvilka längre fram skall redogöras, dels att tillväxten å rad. 2 och 3 utan tvifvel är endast skenbar och beror på den fullständigare redovisningen, hvarigenom å dessa rader uppförts ett stort antal barn, som eljest skulle hafva obemärkt befunnit sig bland de icke redovisade.

Om man vill för de båda åren fördela barnen å rad. 1 i föregående tabell i sådana grupper som i kol. 11—15 af Tab. 4, så möter den svårigheten, att man för år 1881 ej har någon fullt motsvarande fördelning. Såsom redan å sid. 11 anmärkts, äro de 3 grupper, som å Tab. 4 äro skilda i kol. 10, 12 och 13, deremot i 3:e afdelningen af Tab. 1 förenade i en enda grupp (å dervarande rad. 2). Men ur denna samlingsgrupp (di allmänna läroverk eller i folkundervisningsanstalter utom distriktet) har å sid. 11 genom approximativ beräkning redan utbrutits den grupp, som motsvarar kol. 10 å Tab. 4. Deremot är för här ifråga-

varande ändamål obehöfligt att för år 1881 äfven åtskilja de två grupper, som motsvara kol. 12 och 13 å Tab. 4. Man erhåller sålunda följande tabell, i hvilken för 1881 sista talet i tabellen å sid. 12 användts å rad. 4 samt det å sid. 11 beräknade talet användts å rad. 10.

Barn af 7—14 års ålder, som under året åtnjutit undervisning, nemligen i:		1881.	1882.
4	samtliga folkskolor, mindre d:o och småskolor...	574,210	587,084
5	högre folkskolor.....		253
6	allmänna läroverk och specialskolor	11,016	11,500
7	enskilda skolor	20,140	19,145
8	hemmen	46,622	41,833
	Summa	651,988	659,815
Särskild fördelning af de å rad. 4 inräknade, efter undervisning i:			
9	deras egna distrikts skolor	565,985	578,308
10	skolor utom deras egna distrikt	8,225	8,776
	Summa	574,210	587,084

Om man såsom mått på folkskolefrekvensen under hvartdera året använder talet å rad. 4, beräknadt i procent af hela folkmängden inom åldersgruppen 7—14 år, så är detta procenttal 79·9 för år 1881 (jfr sid. 13) samt 81·2 för år 1882. Om »hela antalet» i de allmänna folkskolorna under året undervisade barn befunnit sig i 7—14 års ålder, eller m. a. o. om man för dylik beräkning i st. för talen å rad. 4 använder för 1881 talet 629,725 (se sid. 12) och för 1882 talet 643,844, så blifva procentalen i stället 87·6 för 1881 (jfr sid. 13) och 89·1 för 1882. Medan således frekvensen för folkskolorna ökats, hafva deremot — likasom under åren 1876—81 (jfr sid. 13) — antalen af dem, som undervisats i enskilda skolor och hemmen, minskats med tillsammans 5,784.

Att fullständigt fördela de i ofvanstående tabell å rad. 9 upptagna lärjungarne efter de 3 hufvudslagen af skolor (folkskolor, mindre d:o och småskolor) låter sig lätt göra, men deremot icke efter skolornas olika natur af fasta eller flyttande, emedan dithörande uppgifter för 1881 i 3:e afdelningen af Tab. 1 äro ofullständiga. Om man likväl tillgodogör sig de befintliga uppgifterna så mycket som möjligt, så erhåller man följande tabell.

Barn af 7—14 års ålder, som under året undervisats i sina egna distrikts skolor, nemligen i:		1881.	1882.
11	fasta folkskolor.....	249,879	260,394
12	flyttande "	80,483	77,735
13	fasta mindre folkskolor.....		23,689
14	flyttande " "	42,870	20,801
15	fasta småskolor.....		90,327
16	flyttande "	192,753	105,362
	Summa	565,985	578,308
17	samtliga fasta skolor		374,410
18	samtliga flyttande "	565,985	203,898
	Summa		578,308

Man finner, att antalet barn i fasta folkskolor ökats, medan antalet i flyttande folkskolor aftagit, och att således förändringen åtminstone med afseende på folkskolorna gått i

samma riktning, som under perioden 1876—81, d. v. s. att förhållandena förbättrats; men otvifvelaktigt är, att det samma egt rum äfven med afseende på småskolorna (jfr för öfrigt sid. 13 och 20).

Om man slutligen vill för de båda åren fördela de å rad. 2 af denna tabellgrupps första tabell (sid. 25) upptagna barnen (»som under året ej åtnjutit undervisning») efter anledningarna dertill, så möter den svårigheten, att de hithörande grupper, som för år 1881 finnas i 3:e afdelningen af Tab. 1 (rad. 14, 15 och 16), ej fullt motsvara de grupper, som för år 1882 å Tab. 4 ingå i kol. 17—20. På det förra stället finnas nemligen inga särskilda uppgifter angående de barn, som under året ej åtnjutit undervisning »efter inhemtande af folkskolans minimikurs», utan dessa kunna vara medräknade såväl å rad. 14 (»efter aflagd examen från folkskolans») — ehuru der troligen till mindre antal (jfr sid. 13) — som ock å rad. 16 (»af annan anledning»). Om man likväl, så godt sig göra låter, sammanställer hithörande uppgifter, så erhåller man följande tabell.

Barn af 7—14 års ålder, som under året ej åtnjutit undervisning, nemligen:		1881.	1882.
19	efter inhemtande af folkskolans minimikurs	(?)	5,551
20	efter godkänd afgangspröfning.....	(?) 9,585	10,560
21	till följd af sjukdom eller naturfel.....	3,418	3,227
22	af annan anledning	(?) 12,872	11,410
	Summa	25,875	30,748

Om man här jemför antalet på rad. 22 för 1881 med summan af antalen å rad. 19 och 22 för 1882, så får man för det sednare året en tillväxt af 4,089. Såsom redan under den första af dessa texttabeller (sid. 25) anmärkts, är denna tillväxt utan tvifvel endast skenbar och beror på den fullständigare redovisningen 1882.

Å sid. 13 har anmärkts, att man kan såsom maximigräns för antalet barn i skolåldern, hvilkas undervisning under året varit försummad, betrakta den summa, som erhålles genom att hoplägga antalet icke redovisade, antalet af dem, om hvilka uppgifter saknas, samt antalet af dem, som »af annan anledning» icke åtnjutit undervisning. För år 1881 utgjorde denna maximigräns 54,107 (= 34,964 + 6,271 + 12,872); för år 1882 deremot endast 43,556 (= 22,736 + 9,410 + 11,410). Om dessa två tal förvandlas till procent af rikets folkmängd vid årets slut i ålder af 7—14 år, så får man 7·5 % för 1881 och 6·0 % för 1882. Sammanhåller man detta sista resultat dermed, att, såsom å sid. 25 visats — redovisningsprocenterna för gossar och flickor äro mycket höga och föga skiljaktiga, så inser man lätt, att någon synnerlig olikhet ej kan förefinnas i de båda köns skolfrekvens.

En öfersigt för de särskilda länen år 1882 lemnas af nedanstående tabell, rörande hvilken följande anmärkningar må förutskickas. Kol. 2—10 innehålla en procentfördelning af antalen redovisade barn af 7—14 års ålder, d. v. s. af de absoluta tal, som finnas i kol. 25 å Tab. 4. Att i stället lemna en procentfördelning af de särskilda lärens hela folkmängd i ålder af 7—14 år har ej kunnat ske, emedan

uppgifter länsvis om folkmängden i särskilda åldersår ej finnas i allmänna befolkningsstatistiken. De i nyssnämnda kol. 2—10 stående procenttalen, hvilka å hvarje särskild rad gifva 100 till summa, motsvara de absoluta tal, som man å Tab. 4 finner i kol. 11—15, 17—20 och 22. Härvid är dock att märka, att procenttalen i kol. 3 af följande tabell motsvara summorna af talen i kol. 12 och 13 å Tab. 4. De absoluta talen i kol. 12 (»högre folkskolor») äro nemligen vid de 13 län, der de förekomma, alldeles för små att förtjena en särskild procentkolumn. De motsvarande procenttalen skulle vid 2 län hafva blifvit uppförda med 0·2 och vid 3 med 0·1, men vid de öfriga ej ens uppgått till sistnämnda storlek. — De procenttal, som finnas i kol. 11 och 12, motsvara de absoluta talen i kol. 8 och 9 å Tab. 4 och ange således egentligen endast fördelningen af de barn i skolåldern, som undervisats i sina egna distrikts allmänna folkskolor. Men om man antager, att såväl de barn i skolåldern, hvilka undervisats i allmänna folkskolor utom deras egna distrikt (Tab. 4, kol. 10), som ock de barn utom den egentliga skolåldern, hvilka undervisats i allmänna folkskolor, varit fördelade mellan fasta och flyttande skolor i samma proportion, som den förstnämnda gruppen, så kan man anse procenttalen i kol. 11 och 12 af följande tabell äfven ange fördelningen mellan fasta och flyttande skolor af *alla* de barn, som jemlikt kol. 26 å Tab. 4 åtnjutit undervisning i länens allmänna folkskolor. Sagde antagande kan ej leda till något större fel, då för hela riket

de två sednare grupperna i absoluta tal uppgå endast till 8,776 och 56,760 eller tillsammans till 65,536, således endast till 10 % af hela rikssumman i nämnda kol. 26. Visserligen är den motsvarande procenten högre i åtskilliga län, så t. ex. — för att nämna de högsta — 13 i Kristianstads och Örebro län, 14 i Malmöhus, 15 i Vesternorrlands, 17 i Vesterbottens och 19 i Jemtlands; men någon anledning till att den ena eller den andra af de två grupperna skulle förekomma jmförelsevis mera i antingen fasta eller flyttande skolor kan svårligen finnas, och i sjelfva verket träffar man bland de nyss anförda exemplen såväl län med ytterst få flyttande skolor, som län med ytterligt många sådana. — Om man på nu utvecklade skäl anser det genom talen i kol. 8 och 9 å Tab. 4 bestämda förhållandet mellan antalen barn i fasta och flyttande skolor gälla för alla de barn, som jemlikt kol. 26 å Tab. 4 undervisats i länens allmänna folkskolor, kan man derpå grunda den beräkning, hvars resultat äro intagna i följande tabells sista afdelning. Man erhåller nemligen då på det angifna sättet hela antalet barn särskildt i de fasta och särskildt i de flyttande skolorna, hvarjemte den motsvarande fördelningen af lärarepersonalen lätteligen verkställes i enlighet dermed, att hvarje flyttande skola (med knappast något undantag) endast har en lärare eller lärarinna. För hela riket erhåller man sålunda 416,840 lärjungar i fasta skolor och 227,004 i flyttande, medan antalet af lärare och lärarinnor i läseämnena utgör 7,467 vid de fasta skolorna och 3,364 vid de flyttande.

L ä n .	Barn af 7—14 års ålder,										Lärjungarne fördelade länsvis i % mellan		Lärjungar i medeltal på hvarje lärare eller lärarinna i läseämnena			
	som under året undervisats i					som under året ej åtnjutit undervisning					om hvilka uppgifter saknas,	fasta	flyttande	i fasta	i flyttande	i samtliga
	och småskolor.	folkskolor, mindre de och specialskolor,	högre folkskolor samt allmänna läroverk och	enskilda skolor,	hemmen,	efter inhemtande af folkskolans minnikurs,	efter godkänd afgångs-pröfning,	till följd af sjukdom eller naturfel,	af annan anledning,	af annan anledning,						
Stockholms stad	62·6	7·5	19·0	1·2	1·4	1·2	0·2	5·8	1·1	100	—	39	—	39		
Stockholms län	81·6	1·5	1·9	6·8	1·7	1·8	0·4	2·6	1·7	89·1	10·9	50	44	50		
Uppsala	84·8	2·0	3·6	5·9	0·7	0·9	0·4	1·0	0·7	97·4	2·6	53	45	52		
Södermanlands	83·9	2·0	1·5	6·1	1·1	1·6	0·8	1·2	1·8	95·2	4·8	59	58	59		
Östergötlands	82·7	1·7	3·1	6·0	0·8	2·2	0·5	1·5	1·5	81·0	19·0	56	67	58		
Jönköpings	89·2	1·8	1·2	3·7	0·2	2·6	0·4	0·2	0·7	30·4	69·6	62	65	64		
Kronobergs	92·2	0·7	0·9	2·6	0·7	1·8	0·4	0·4	0·3	11·4	88·6	66	86	84		
Kalmar	80·8	1·4	3·3	7·7	0·9	1·6	0·6	1·8	1·9	47·4	52·6	75	83	79		
Gottlands	83·6	2·6	3·5	2·1	2·2	3·3	0·3	1·4	1·0	98·4	1·6	51	56	51		
Blekinge	80·7	2·4	4·7	7·5	1·0	0·9	0·7	1·3	0·7	58·1	41·9	71	96	79		
Kristianstads	91·2	0·9	2·5	2·2	0·6	1·1	0·4	0·6	0·6	84·2	15·8	61	60	61		
Malmöhus	87·8	2·1	3·9	1·9	0·7	1·3	0·4	0·8	1·1	99·4	0·6	51	32	51		
Hallands	88·7	1·3	1·7	2·3	0·5	2·0	0·5	1·3	1·7	57·6	42·4	61	64	62		
Göteborgs o. Bohus	88·3	2·1	5·0	1·0	0·6	1·0	0·3	1·3	0·4	54·8	45·2	51	64	56		
Elfsborgs	87·6	1·1	1·1	3·6	0·6	1·2	0·5	3·3	1·0	50·4	49·6	69	66	67		
Skaraborgs	84·5	1·6	1·1	7·3	0·7	2·5	0·4	1·2	0·7	86·9	13·1	66	66	66		
Vermlands	90·2	1·1	1·0	2·0	0·5	1·7	0·5	1·4	1·6	23·2	76·8	67	71	70		
Örebro	83·4	1·3	2·8	4·4	1·6	2·3	0·4	2·7	1·1	84·3	15·7	61	59	60		
Vestmanlands	87·8	1·7	2·6	3·0	0·7	1·3	0·4	1·6	0·9	84·3	15·2	49	57	50		
Kopparbergs	91·6	0·7	1·1	2·0	0·4	0·7	0·5	1·9	1·2	84·8	15·2	44	45	44		
Gefleborgs	86·4	1·8	1·4	3·7	0·5	0·9	0·6	2·1	2·6	75·5	24·5	54	49	53		
Vesternorrlands	63·3	1·8	2·2	25·0	1·0	1·1	0·4	1·6	3·6	42·3	57·7	60	84	72		
Jemtlands	82·5	1·1	1·2	7·6	0·3	0·6	0·5	3·6	2·6	21·2	78·8	52	53	53		
Vesterbottens	63·7	1·2	0·3	29·5	1·0	1·1	0·7	0·9	1·6	16·7	83·3	44	68	62		
Norrbottnens	62·7	0·8	1·7	26·8	1·7	0·4	0·4	1·4	4·1	37·5	62·5	51	59	56		
Hela riket	83·8	1·7	2·7	6·0	0·8	1·6	0·3	1·6	1·3	64·7	35·3	56	67	59		

Med afseende på denna tabells första afdelning är följande att nämna. Såsom å sid. 25 visats, utgör de icke redovisade barnens antal 3·1 % af rikets hela folkmängd i ålder af 7—14 år. Huru stora de motsvarande procent-talen äro för de särskilda länen kan — såsom redan anmärkts — ej uppgifvas, men de kunna naturligtvis vara temligen olika. Då de icke redovisade barnen egentligen äro likställda med dem, om hvilka uppgifter saknas, så följer deraf, att talen i kol. 10 äro öfver hufvud taget jemförelsevis betydligt för små. Så t. ex. skulle man å raden för »Hela riket» genom att medtaga de icke redovisade hafva i kol. 10 fått 4·4 i stället för 1·3. Naturligtvis skulle samtidigt talen i de föregående kolumnerna blifvit något *mindre*, emedan de motsvarande absoluta talen skulle, sjelfva oförändrade, hafva varit att jemföra med en något *större* totalsumma. I stället för 83·8 i kol. 2 å sista raden skulle man t. ex. fått 81·2.

Några af de större skiljaktigheter, som jemlikt kol. 2—10 förefinnas mellan länen, kunna förtjena att särskildt framhållas. De lägsta talen för barn, som undervisats i allmänna folkskolor (kol. 2), finner man för Stockholms stad samt för Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län. Anledningen är likväl ingalunda densamma på alla dessa ställen. I Stockholms stad har förhållandet sin förklaring deri, att ett mycket stort antal barn undervisats i allmänna läroverk och specialskolor samt i enskilda skolor, hvaremot i de nämnda länen en stor myckenhet barn undervisats i hemmen. Anmärkningsvärdt är att Jemtlands län i sistnämnda hänseende visar ett ofantligt mycket lägre procent-tal, hvilket är nästan lika med dem i Stockholms, Kalmar, Blekinge och Skaraborgs län. — De lägsta procent-talen för undervisning i hemmen finner man för Stockholms stad samt Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Vermlands och Kopparbergs län, om man endast nämner de ställen, der procenten ej öfverstiger 2. — Procenttalen i kol. 6—10 äro i allmänhet så små, att de ej behöfva här göras till föremål för särskild uppmärksamhet. De största skiljaktigheterna finner man för öfrigt med hänsyn till de barn, som under året »af annan anledning» (kol. 9) ej åtnjutit undervisning. Stockholms stad har der det högsta procenttalet (5·8) och Jönköpings län det lägsta (0·2). Men dessa och andra skiljaktigheter — företrädesvis i denna kolumn — kunna vara mera skenbara än verkliga, emedan vid en på fullständig kännedom grundad fördelning antagligen såväl de barn, »om hvilka uppgifter saknas» (kol. 10), som äfven de icke redovisade, skulle för det mesta hafva fått sin plats i kol. 9.

Om man med afseende på lärjungarnes fördelning mellan fasta och flyttande skolor från ser Stockholms stad, finner man likväl så stora skiljaktigheter, att t. ex. i Malmöhus län endast 0·6 % undervisats i flyttande skolor, men i Kronobergs 88·6. Närmast sistnämnda län komma Vesterbottens med 83·3 % i flyttande skolor, Jemtlands med 78·8, Vermlands med 76·8, Jönköpings med 69·6, Norrbottens med 62·5, Vesternorrlands med 57·7 och Kalmar med 52·6. Anmärkningsvärdt är att Kopparbergs län har endast

15·2 samt således lägre procent än t. ex. Östergötlands län med 19, Kristianstads med 15·8 och Örebro med 15·7.

Af tabellens sista afdelning finner man, att Stockholms stad har den största lärarepersonalen i förhållande till lärjungeantalet. Af länstabellen å sid. 24 ser man deremot, att Stockholms stad näst Vesternorrlands län har den minsta lärarepersonalen i förhållande till folkmängden. Förklaringen till denna skenbara motsägelset har man i det ofvan påvisade förhållandet, att Stockholms stad har det lägsta procenttalet för barn i allmänna folkskolor. Det län, som med afseende på gynnsamt förhållande mellan antalen lärare och lärjungar kommer Stockholms stad närmast, är Kopparbergs. De minst gynnsamma förhållandena träffar man deremot i Kronobergs, Kalmar och Blekinge län. — Det torde böra särskildt framhållas, att de i dessa kolumner stående talen endast angifva, huru många lärjungar i medeltal hvarje lärare (lärarinna) under kalenderåret haft att undervisa, men ingalunda huru många varit i medeltal — äfven vid den ordentligaste skolgång — under samma undervisningstimmar förenade. De sednare medeltalen äro naturligtvis betydligt lägre, hvilket beror på två särskilda anledningar af helt olika natur, nemligen dels — och hufvudsakligen — derpå att de lärjungar, som en och samma lärare (lärarinna) har att undervisa, i en mängd fall äro delade på afdelningar, som undervisas på skilda tider, dels — ehuru i vida mindre grad — derpå att kalenderår och läseår ej behöfva sammanfalla.

I det förre hänseendet är det vid de flyttande skolorna tydligt, att medeltalen, äfven om skolorna flytta på endast 2 stationer, redan derigenom sänkas till endast hälften af hvad kol. 14 utvisar. En snarlik anledning till medeltalens sänkning har man äfven vid en del fasta skolor, i det att lärjungarne äro delade i afdelningar, som undervisas på skilda tider, t. ex. på olika veckodagar. Hvad särskildt de lärjungar angår, som undervisats i folkskolans högsta afdelning, den s. k. fortsättningskolan, så böra dessa, hvilka äfven skola iuräknas bland folkskolans lärjungar, undervisas antingen under särskilda veckor eller i s. k. aftonskola (jfr sid. 19).

I det sednare hänseendet, d. v. s. med afseende på den skillnad, som kan förefinnas mellan kalenderår och läseår, är det skäl att något utförligare belysa förhållandena. Om man för enkelhetens skull antager, *dels* att hela lärokursen i en skola är 1-årig och att läseåret — såsom på grund af naturförhållanden väl öfver hufvud taget är lämpligast här, liksom vid allmänna läroverken och andra skolor — icke sammanfaller med kalenderåret, utan börjar under kalenderårets sednare hälft, *dels* att alla lärjungarne vid läseårets slut nöjaktigt inhemtat skolans lärokurs och att de lärjungar, som inskrifvas vid det nya läseårets början, äro till antalet lika med dem, som afgingo vid det förre läseårets slut, så blir naturligtvis antalet af dem, som under kalenderåret undervisats i skolan, jemt dubbelt så stort som antalet af dem, som under ettdera läseåret der undervisats. Om t. ex. 10 lärjungar afgått och 10 nya inskrifvits, så har läraren aldrig haft större afdelning än på 10, men vid en dylik beräkning, som för

kol. 13—15 i föregående tabell, måste man uppgifva, att han haft 20 lärjungar. Antager man att i en annan skola vid för öfrigt lika förhållanden lärokursen är 2-årig och att, vid ett beständigt lärjungeantal af 20, årligen 10 afgått och 10 nya inskrifvits, måste man vid nyss angifna beräkning uppgifva att läraren haft 30 lärjungar, ehuru han aldrig haft större afdelning än på 20.¹⁾ Antager man på samma sätt för fleråriga lärokurser, att vid ett beständigt lärjungeantal årligen lika många afgå som inskrifvas, så får man för en 3-årig lärokurs tydligen lärjungeantalet efter kalenderår räknadt att vara $\frac{1}{3}$ högre än efter läseår, för en 4-årig $\frac{1}{4}$, för en 5-årig $\frac{1}{5}$, för en 6-årig $\frac{1}{6}$ o. s. v. — I den genom Ecklesiastik-departementets försorg utarbetade »Normalplan för undervisningen i folkskolor och småskolor» (Stockholm 1878), hvilken jemlikt § 9 af 1882 års folkskolestadga bör af skolrådet tagas till ledning vid upprättandet af läroplanen för distriktets skolor, är lärokursen för en fast småskola beräknad till 2 år samt lärokursen för en sedan vidtagande fast folkskola till 4 år. Tillämpar man den nyss gjorda undersökningen på dessa två fall, bör först anmärkas att vid lärjungars öfvergång från småskola till folkskola — liksom i allmänhet vid öfvergång från en till en annan af de allmänna folkskolorna — uppstår under de gjorda antagandena ingen skiljaktighet i de beräknade lärjungeantalen för läseår och för kalenderår, alldenstund med afseende på dithörande primäruppgifter är — såsom redan å sid. 25 anmärkts — föreskrifvet att barn, som under året undervisats i olika skolor, skall räknas som lärjunge endast i den skola, som det under kalenderåret sednast tillhört. På grund här af kan äfven det sednare fallet — d. v. s. en fast folkskola med 4-årig lärokurs och utan småskoleafdelning — utbytas vid denna undersökning mot en dylik skola med 6-årig lärokurs och med småskoleafdelning. Således kan man här äfven betrakta alla barn i ett distrikts skolor såsom undervisade i en enda folkskola med småskoleafdelning. Antager man då, att lärokursen allestädes vore 6-årig och att läseåret ingenstädes sammanföle med kalenderåret, så skulle man öfver hufvud taget för hela riket få lärjungeantalet under kalenderåret att vara $\frac{1}{6}$ större än under hvardera läseåret. Således skulle under dessa förutsättningar äfven det antal lärjungar, som enligt kol. 13—15 i föregående tabell kommit på hvarje lärare, på grund af nu undersökta anledning — d. v. s. till följd af skillnaden mellan kalenderår och läseår — vara $\frac{1}{6}$, således omkring 16 %, större än antalet af dem, som varit i medeltal under samma undervisningstimmar förenade. Då likväl dels lärokursen torde i icke få fall kräfva mer än 6 år, dels i en mängd — måhända flertalet — distrikt kalenderår och läseår sammanfalla, kommer man troligen det verkliga förhållandet närmare genom att sänka det nyssnämnda procenttalet till 10 eller möjligen derunder.

¹⁾ Någon full motsvarighet mot de nu valda exemplen kan ej gerna finnas vid de allmänna folkskolorna (om ej vid folkskola, som mottager lärjungar från mindre folkskola), men deremot kunna sådana fall inträffa vid de högre folkskolorna (jfr Kap. 4). Just därför och till förekommande af felaktigheter i berörda hänseende, hvilka eljest skulle blifva ganska betydande, afse dithörande uppgifter om lärjungarne — såväl i primäruppgifterna, som i 1:a afdelningen af Tab. 2 — läseår och icke kalenderår.

Sammanfattar man nu den i de två föregående styckena gjorda undersökningen om anledningarna dertill, att medeltalen af de under samma undervisningstimmar förenade lärjungar måste vara betydligt lägre än medeltalen af lärjungar, som under kalenderåret undervisats af samma lärare (lärarinna), så finner man, att förhållandena ej äro på långt när så ogynnsamma, som man skulle kunna tro vid en blick på kol. 13—15 i föregående tabell. Om man såsom exempel väljer de derstädes för »hela riket» stående talen, så måste antalet i flyttande skolor sjunka åtminstone till 33 redan af den första anledningen, hvarefter det på grund af den andra anledningen kan anses sjunka till 30. Om båda anledningarna verkat i samma mån äfven vid de fasta skolorna, så sjunker för »hela riket» talet i kol. 13 från 56 till omkring 25, hvilket tal likväl torde vara för lågt, emedan den första anledningen väl är mindre verk sam här än vid de flyttande.

Öfvergår man till en jämförelse mellan landsbygd och städer, så kan man först fråga, om de i skolåldern befintliga barnen äro lika fullständigt redovisade. Denna fråga skulle lätt besvaras, om rikets folkmängd i ålder af 7—14 år (722,709) funnes i allmänna befolkningsstatistiken fördelad mellan landsbygd och städer. Men sådant är förhållandet endast för de år, då verklig folkräkning skett, således närmast för 1880 och 1870. Man kan likväl med ledning af de i nedanstående tabell sammanställda folkmängdsförhållandena för dessa två år med ganska hög grad af sannolikhet på följande sätt erhålla den behöfliga fördelningen för 1882.

År.	Folkmängd vid årets slut.		
	Hela.	I ålder af 7—14 år.	
		Verkliga.	I % af hela.
1870:			
Landsbygd	3,628,876	648,013	17·86
Städer	589,649	79,326	14·70
Hela riket	4,168,525	727,339	17·45
1880:			
Landsbygd	3,875,237	654,346	16·87
Städer	690,431	92,056	13·33
Hela riket	4,565,668	726,402	15·91

Denna tabell visar, att medan hela folkmängden vuxit både på landsbygd och i städer, har åldersgruppen 7—14 år aftagit såväl för hela riket som för landsbygden. För städerna visar denna åldersgrupp deremot tillväxt, som likväl är mindre stark än tillväxten i deras hela folkmängd. På grund här af ser man äfven af sista kolumnen, att alla 3 procentalen äro lägre 1880 än 1870. Vidare finner man vid beräkning lätteligen, att hela rikets procenttal för de båda åren äro nära proportionela såväl mot landsbygdens som mot städernas, i det att man endast behöft hafva 16·28 i stället för 16·37 samt 13·40 i stället för 13·33 för att få fullt riktiga analogier. Om man nu för år 1882 rådfrå-

gar Tab. 6, så finner man i hela folkmängden tillväxt från 1880 för hela riket och städerna, men minskning för landsbygden. Folkmängden i ålder af 7—14 år utgjorde för hela riket enligt allmänna befolkningsstatistiken endast 722,709 och företer således minskning såväl i absolut tal, som äfven i förhållande till hela folkmängden, i det att procenttalet endast är 15·78. Under dessa förhållanden kan det knappast betviflas, att förändringarna i de obekanta talen (verkliga och procenttal) för landsbygd och städer försiggått i samma riktning under mellantiden 1880—1882, som under mellantiden 1870—1880, och att således äfven för de båda åren 1880 och 1882 hela rikets procenttal böra vara nära proportionela såväl mot landsbyggdens som mot städernas. Om de under denna förutsättning vunna resultat sammanställas med de förut bekanta talen för 1882, så erhåller man följande tabell, i hvilken man endast behöft hafva 16·24 i stället för 16·29 samt 13·22 istället för 13·10 för att få fullt riktiga analogier.

År.	Folkmängd vid årets slut.		
	Hela.	I ålder af 7—14 år.	
		Verkliga.	I % af hela.
1882:			
Landsbygd	3,851,148	627,352	16·29
Städer	727,877	95,357	13·10
Hela riket	4,579,025	722,709	15·78

Det må anmärkas, att en ändring af landsbyggdens procenttal med 0·01 motsvarar en öfverflyttning af 385 barn från landsbygd till städer eller tvärtom.

Om nu de sålunda erhållna approximativa talen för landsbyggdens och städernas folkmängd i ålder af 7—14 år jemföras med de jemlikt kol. 25 å Tab. 7 redovisade barnens antal, 605,715 för landsbygden och 94,258 för städerna, så finner man att för landsbygden redovisats 96·6 % och för städerna 98·8. Dessa procenttal kunna visserligen ej göra anspråk på att vara fullt exakta, men högst sannolikt är likväl att redovisningen varit fullständigare i städerna än på landsbygden. För hela riket hafva, såsom redan å sid. 25 blifvit nämndt, 96·9 % redovisats.

I hvilket förhållande de redovisade barnen, så vidt känt är, åtnjutit undervisning, finner man af följande tabell.

Barn af 7—14 års ålder,		Landsbygd.	Städer.	Hela riket.
		%	%	%
1	som under året åtnjutit undervisning	94·4	93·5	94·2
2	» » » ej åtnjutit undervisning ...	4·3	4·9	4·5
3	om hvilka uppgifter saknas	1·3	1·6	1·3
Summa		100	100	100

De något högre talen för städerna å rad. 2 och 3 bero naturligen derpå, att barnen der blifvit fullständigare redovisade.

Om de å rad. 1 i denna tabell inräknade barnen fördelas efter undervisningens hufvudarter samt ytterligare de å rad. 4 inräknade barnen fördelas efter undervisning inom eller utom deras egna distrikt, så erhålles följande tabell.

Barn af 7—14 års ålder, som under året åtnjutit undervisning, nemligen i:		Landsbygd.	Städer.	Hela riket.
		%	%	%
4	samtliga folkskolor, mindre d:o och småskolor	86·3	68·5	83·8
5	högre folkskolor	0·7	8·2	1·7
6	allmänna läroverk och specialskolor.....			
7	enskilda skolor	1·0	13·8	2·7
8	hemmen	6·4	3·0	6·0
Summa		94·4	93·5	94·2
Särskild fördelning af de å rad. 4 inräknade, efter undervisning i:				
9	deras egna distrikts skolor	85·1	66·8	82·6
10	skolor utom deras egna distrikt	1·2	1·7	1·2
Summa		86·3	68·5	83·8

Barnen å rad. 5 och 6 hafva sammanräknats, emedan de i högre folkskolor undervisade ej ens på landsbygden ensam uppgå (se Tab. 7) på långt när till 0·1 % af antalet redovisade.

Om de å rad. 9 i denna tabell inräknade barnen fördelas efter de olika slagen af folkskolor, så erhåller man följande tabell.

Barn af 7—14 års ålder, som under året undervisats i sina egna distrikts skolor, nemligen i:		Landsbygd.	Städer.	Hela riket.
		%	%	%
11	fasta folkskolor.....	35·6	47·8	37·2
12	flyttande »	12·8		
13	fasta mindre folkskolor.....	3·7	1·3	3·4
14	flyttande »	3·4		
15	fasta småskolor	12·2	17·7	12·9
16	flyttande »	17·4		
Summa		85·1	66·8	82·6
17	samtliga fasta skolor.....	51·5	66·8	53·5
18	samtliga flyttande »	33·6		
Summa		85·1		82·6

På grund af förhållanden, som finnas närmare utredda i Kap. 6 (sid. 22 o. 23), äro på städerna förda äfven barn, som undervisats i flyttande skolor — såväl folkskolor, som mindre folkskolor och småskolor. Men då deras antal endast på rad. 14 och 18 skulle uppgå (se Tab. 7) till 0·1 % af antalet redovisade barn, hafva i städernas kolumn fasta och flyttande skolor sammanslagits. — Af det ringa antal, som påförts städerna såsom undervisade i fasta mindre folkskolor, faller mer än hälften — 687 lärjungar

af 1,194 — på Göteborg, som ensamt äfven räknar 17 af städernas 31 sådana skolor. Men hvad som der kallas mindre folkskola är tydligen icke något annat än ett mellanstadium inom folkskola (jfr sid. 17).

Om slutligen de å rad. 2 af denna tabellgrupps första tabell (sid. 30) inräknade barnen (såsom under året ej åtnjutit undervisning) fördelas efter anledningarna dertill, så erhålles följande tabell.

	Barn af 7—14 års ålder, som under året ej åtnjutit undervisning, nemligen:	Landsbyggd.	Städer.	Hela riket.
		%	%	%
19	efter inhemtande af folkskolans minimikurs ...	0·8	0·7	0·8
20	efter godkänd afgangspröfning	1·5	1·7	1·6
21	till följd af sjukdom eller naturfel	0·5	0·4	0·5
22	af annan anledning	1·5	2·1	1·6
	Summa	4·3	4·9	4·5

Med afseende på det högre talet för städerna å rad. 22 må erinras om det, som anmärktes under denna tabellgrupps första tabell.

Förut har anmärkts (jfr sid. 13 och 26), att man kan såsom maximigräns för antalet barn i skolåldern, hvilkas undervisning under året varit försummad, betrakta den summa, som erhålles genom att hoplägga antalet icke redovisade, antalet af dem, om hvilka uppgifter saknas, samt antalet af dem, som »af annan anledning» icke åtnjutit undervisning. Om man för att tillämpa detta på landsbyggd och städer år 1882 utgår från den approximativt beräknade folkmängden i ålder af 7—14 år enligt tabellen å sid. 30 och för öfrigt använder dithörande tal i Tab. 7, så får man till maximigräns för landsbyggden 38,982 (= 21,637 + 7,923 + 9,422) och för städerna 4,574 (= 1,099 + 1,487 + 1,988). Om dessa två tal förvandlas till procent af den

approximativt beräknade folkmängden vid årets slut i ålder af 7—14 år, så får man 6·2 % för landsbyggden och 4·8 % för städerna. Redan å sid. 26 har visats att maximigränsen för hela riket utgör i absolut tal 43,556 och i procent räknad 6·0.

Vill man slutligen jämföra landsbyggd och städer med afseende på medeltalen af lärjungar på hvarje lärare eller lärarinna i läseämnena, så kan detta — åtminstone approximativt — lätt ske i enlighet med de grunder, som användts för utarbetandet af kol. 13—15 i tabellen å sid. 27. För landsbyggden erhåller man sålunda 346,899 lärjungar i fasta skolor och 226,862 i flyttande, medan antalet af lärare och lärarinnor i läseämnena utgör 5,972 vid de fasta skolorna och 3,360 vid de flyttande. För städerna äro de motsvarande lärjungeantalen 69,931 och 152 samt de motsvarande lärareantalen 1,495 och 4. De motsvarande talen för hela riket finnas redan angifna å sid. 27¹⁾. De resultat, som man på grund här af erhåller med afseende på förhållandet mellan antalen lärare och lärjungar, äro sammanställda i följande tabell.

Lärjungar i medeltal på hvarje lärare eller lärarinna i läseämnena.	Landsbyggd.	Städer.	Hela riket.
I fasta skolor	58	47	56
» flyttande »	68	38	67
» samtliga »	61	47	59

Att dessa tal endast angifva, huru många lärjungar i medeltal hvarje lärare (lärarinna) under kalenderåret haft att undervisa, men ingalunda huru många varit i medeltal — äfven vid den ordentligaste skolgång — under samma undervisningstimmar förenade, har utvecklats å sid. 28 o. följ., till hvilka derför hänvisas.

Kap. 9. Allmänna folkskolorna 1882: ekonomiska förhållanden.

Tab. 5, 8 och 11.

Enligt 1842 års folkskolestadga skulle omkostnaderna bestridas af församlingarna; dock kunde medellös församling erhålla understöd af statsmedel för lärarens aflöning. Förhållandena hafva sedermera så till vida förändrats, att staten numera bidrager med större delen af den lön, som läraren eller lärarinnan — förutom husrum, vedbrand och kofoder (samt planteringsland, om sådant finnes) — åtnjuter. Att i detalj följa de successiva förändringarna skulle blifva för vidlyftigt, men en kortare öfversigt må dock lemnas.

Genom Kungl. kungörelsen af den 13 Mars 1846 beständes, att af den till statsverket ingående s. k. personliga skyddsafgiften skulle, under benämning af folkskoleafgift, halfva beloppet, eller 12 skillingar banko för

man och 6 skillingar banko för qvinna (sedermera, enligt Kungl. kungörelsen af den 17 Maj 1861, 40 öre för man och 20 öre för qvinna), tillfalla de respektive församlingarna

¹⁾ Om man enligt ofvanstående fördelning beräknar för hela riket antalen lärjungar i fasta och i flyttande skolor, så får man för de fasta 10 lärjungar mindre och för de flyttande 10 mera, än enligt uppgifterna å sid. 27. Detta beror på den allmänna matematiska satsen, att om ett tal (T_1) delas i två delar (m_1 och n_1) efter ett visst förhållande ($a_1 : b_1$) och ett tal (T_2) äfven delas i två delar (m_2 och n_2), men efter ett annat förhållande ($a_2 : b_2$), samt slutligen de båda talens summa ($T_1 + T_2$) delas i två delar (x och y) efter förhållandet ($a_1 + a_2 : b_1 + b_2$), så behöfva ingalunda x och y vara lika $m_1 + m_2$ och $n_1 + n_2$. Denna sats, som lätt kan konstateras genom enkla exempel, kan för öfrigt äfven uttryckas sålunda:

$$\begin{aligned} \text{Om} & a : b = c : d \\ \text{och} & e : f = g : h, \text{ så följer deraf icke, att} \\ & (a + e) : (b + f) = (c + g) : (d + h). \end{aligned}$$

för att användas till folkundervisningen. Enligt Kungl. kungörelsen af den 23 April 1858 kunde dessutom hvarje församling, som erbjöde sig att tillskjuta två tredjedelar af den summa, som utöfver församlingens dåvarande tillskott erfordrades till folkundervisningens ändamålsenliga ordnande, erhålla den återstående tredjedelen af statsmedel, beroende dock detta på Kungl. Maj:ts pröfning och det af riksdagen anvisade anslaget tillräcklighet. Genom Kungl. kungörelsen af den 11 Dec. 1863 bestämdes bland annat, att, der examinerad lärares lön (utom husrum o. s. v.) ej uppginge till det genom denna kungörelse stadgade minimum af 400 r:dr, församling, som till lärares eller lärarinnors aflöning tillskötte ett lika belopp med den såsom folkskoleafgift öfverlätna andelen af personliga skyddsafgiften, sedan den förbundet sig att till hälften fylla bristen i sagda minimum, egde erhålla den återstående hälften såsom statsbidrag, i den mån anslaget dertill lemnade tillgång, att, derest för lärare, som redan i lön åtnjöte 400 r:dr eller mera, församlingen förbunde sig att höja lönen, den kunde erhålla ett med sålunda beviljad tillskott lika statsbidrag, dock ej öfverstigande 50 r:dr årligen för hvarje lärare, samt att församling, som fullgjorde nyss nämnda villkor om tillskjutande af ett lika belopp med den öfverlätna folkskoleafgiften, egde att i mån af anslaget tillräcklighet erhålla statsbidrag till en tredjedel af omkostnaderna för folkskoleväsendets utveckling och förbättring (inrättandet af nya småskolor m. m.). Genom Kungl. bref till Statskontoret af den 25 Maj 1871 föreskrefs, att den s. k. folkskoleafgiften från och med 1872 ej längre skulle tilldelas de särskilda kommunerna, utan sammanföras under en benämning med den personliga skyddsafgiften och ingå till statsverket. Derefter blef genom Kungl. kungörelsen af den 22 Juni 1871 stadgadt, att hvarje skoldistrikt skulle under vissa villkor af statsmedel bekomma ett årligt bidrag till aflönande af lärare och lärarinnor. Statens bidrag utgjorde enligt nämnda kungörelse hälften af lönen (deri husrum m. m. ej inräknadt) för såväl egentliga folkskolelärare och folkskolelärarinnor, som lärare och lärarinnor vid småskolor samt biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor (för dessa två kategorier under villkor att lönen utgjorde minst 150 r:dr); men det höjdes genom Kungl. kungörelsen af den 16 Juni 1875 för den förstnämnda kategorien till två tredjedelar. Enligt 1871 års kungörelse skulle statens bidrag för den förstnämnda kategorien uppgå till högst 250 r:dr och för de öfriga utgöra 75 r:dr. Sedan genom Kungl. kungörelsen af den 29 Maj 1874 minimilönen för de egentliga folkskolelärarne (lärarinnorna) blifvit höjd till 500 r:dr, bestämdes genom 1875 års nämnda kungörelse, att statens bidrag till deras aflöning ej skulle öfverstiga 400 kronor, hvarjemte med afseende på de öfriga lärarne (lärarinnorna) stadgades dels att sådan lärares lön skulle för erhållande af statsbidrag utgöra minst 200 kronor, dels att statens bidrag ej skulle öfverstiga 125 kronor. Genom Kungl. kungörelsen af den 11 Jan. 1878 blef sistnämnda maximum höjdt till 150 kronor för sådana vid småskolor anställda lärare och lärarinnor, som aflagt vissa kunskaps-

prof, och genom Kungl. kungörelsen af den 21 Mars 1881 blef samma maximum för statsbidraget bestämdt äfven med afseende på lärare och lärarinnor vid mindre skolor samt biträdande sådana vid folkskolor.

Det har för hufvudsyftet med denna öfersigt varit främmande att redogöra såväl för de närmare bestämmelser, hvilka tid efter annan blifvit gifna angående lärarnes löneförmåner (dels i penningar, dels in natura), som ock för föreskrifterna angående dels den löneförhöjning, som tillkommer ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor efter vissa års tjenstgöring, dels lönetillägg åt samtliga lärare och lärarinnor för tjenstgöring utöfver åtta månader af året. För att ej här gå utöfver tidsgränsen för denna berättelse må det med afseende på allt detta vara nog att erinra *dels* derom, att man i Kungl. kungörelsen af den 20 Januari 1882 angående aflöning åt lärare och lärarinnor finner alla dithörande stadganden (varande dessa egentligen nästan alla af äldre datum, ehuru der med några smärre redaktionsförändringar sammanförda), *dels* derom att enligt sagde kungörelse den egentliga lönen (d. v. s. utom husrum o. s. v.) skall för ordinarie lärare eller lärariinna vid folkskola uppgå till minst 500 kr. och för den, som i denna egenskap oförvitligen tjenstgjort i 5 år, till minst 600 kr., samt att enligt samma kungörelse skall för hvarje lärare eller lärariinna (såväl ordinarie och biträdande vid folkskola, som lärare eller lärariinna vid mindre skola och småskola), till hvilkens aflönande statsbidrag utgår och hvilkens tjenstgöring, så vidt den afser i skolåldern varande barn, fortgår utöfver åtta månader af året, lönen för hvarje öfverskjutande månad ökas med en åttendedel af det belopp, hvartill lärarens eller lärariinnans årliga minimilön beräknas, deri husrum, bränsle och kofoder icke inberäknade.

Med afseende på det af statsmedel utgående lönetillskottet för den fortsatta undervisningen är följande att här tillägga till framställningen å sid. 19. Af den till minst sex veckor bestämda undervisningstiden må högst fyra veckor tagas af folkskolans ordinarie undervisningstid. För hvarje lärare, som utom folkskolans ordinarie undervisningstid meddelar fortsatt undervisning under en tid motsvarande två veckor om året, utgår statsbidraget med 25 kronor, under en tid motsvarande fyra veckor med 50 kronor, och under en tid motsvarande sex veckor med 75 kronor, under villkor att skoldistriktet för lärarens aflönande tillskjuter lika stort belopp.

Med afseende på det af statsmedel utgående understödet för beredande af undervisning i slöjd är följande att här tillägga till hvad som yttrades å sid. 19 och 20. Statsunderstödet var för hvarje skola bestämdt till 75 kronor, för så vidt det beviljade anslaget dertill lemnade tillgång. I enlighet härmed utgick äfven under 1878 och 1879 understödet med 75 kronor till hvar och en af de respektive 103 och 161 skolor, som erhöllo sådant understöd (jfr sid. 14). På grund af anslaget otillräcklighet i förhållande till det antal skolor, som pröfvades böra erhålla understöd, kunde deremot under år 1880 endast utdelas 64 och under år 1881 endast 50 kronor till hvar och

en af skolorna, hvilka uppgingo till respektive 234 och 300. Sedan anslaget blifvit höjdt och uppfördt såsom förslagsanslag (jfr sid. 20), kunde understödet år 1882 åter höjas till 75 kronor.

Innan den egentliga statistiska framställningen vidtager, torde det vara skäl att erinra dels om det schema, efter hvilket utgifterna å Tab. 5, 8 och 11 äro uppställda,

Debet.	Kronor.	öre.	Kredit.	Kronor.	öre.
	[a] Tillgångar vid årets början	000		00	[d] Skuld vid årets början .....
[b] Summa inkomster	000	00	[e] Summa utgifter	000	00
[c] Skuld vid årets slut	000	00	[f] Tillgångar vid årets slut	000	00
Summa	000	00	Summa	000	00

Detta schema öfverensstämmer fullkomligt med det formulär för konsistoriernas och elementarläroverkens räkenskaper, som fastställdes genom Kungl. cirkuläret af d. 17 Sept. 1856, ty de i cirkuläret använda hufvudrubrikerna äro identiska med rubrikerna *a—f* här ofvan; dock har man i 1882 års formulär undvikit att begagna ordet »Balans», hvilket i cirkuläret användes i de mot *a*, *c*, *d* och *f* svarande hufvudrubrikerna och möjligen icke sällan försvårat en riktig uppfattning af formuläret. Den grundtanke, efter hvilken detta schema är upprättadt, är i sjelfva verket så enkel, att det torde vara omöjligt att i ett enda konto uppställa ett enklare och bättre schema. Men det har — äfven med afseende på skolrådets räkenskapsammandrag — visat sig, att icke alla räkenskapsförare fullt uppfattat eller tillämpat schemat. Till följd häraf hafva ej heller de primärutgifter, som ligga till grund för Tab. 5, 8 och 11, all den grad af tillförlitlighet, som vore önskvärd. Bristfälligheterna gälla särskildt de tre posterna *c*, *d* och *e*. — Det sätt, hvarpå en kassas skulder skola enligt föregående schema bokföras, kan kortligen uttryckas sålunda, att de bokföras på alldeles samma sätt, som om hela den vid årets början befintliga skulden blifvit betald under årets lopp och hela den vid årets slut befintliga skulden blifvit åsamkad under årets lopp, hvarjente dessa båda poster uppföras på de med *d* och *c* betecknade platserna. Här af följer bland annat, att under *e* icke skola uppföras några kapitalafbetalningar, men väl å skulderna betalda räntor. Denna bokföring är mycket enkel och lätt. Vid s. k. amorteringslån, då ett konstant belopp årligen erlägges, möter dock en liten, knappast nämnvärd svårighet. Räkenskapsföraren måste nemligen för att kunna på det angifna sättet föra räkenskapen veta, huru stor del af det konstanta beloppet utgör kapitalafbetalning och huru stor del utgör ränta. Men denna kännedom, som för öfrigt ej bör undvaras, är lätt att förvärfva. Likväl hafva fall förekommit, då — i öppen strid mot uttrycklig anvisning vid formuläret Litt. B — i skolrådets insända räkenskapsammandrag varit under »Öfriga utgifter» (svarande mot kol. 15) inräknad äfven kapitalafbetalning å amorteringslån enligt derom å sammandraget gjord anteckning. När

dels om de särskilda föreskrifter, som gälla med afseende på dithörande primärutgifter.

Om man fränser den särskilda fördelningen af inkomsterna och utgifterna (kol. 4—7 och 12—15), så är uppställningen såväl i dessa tabeller, som i de till grund liggande formulären Litt. B och D af år 1882, uppgjord i enlighet med följande schema.

sådant är förhållandet, d. v. s. när sammandraget sjelft förräder sin oriktighet, kan man naturligtvis åstadkomma rättelse; men det är att befara, att andra sammandrag kunna vara på samma sätt felaktiga, utan att det kunnat vid granskningen upptäckas. Således är det möjligt, att vid månget skoldistrikt skuldbeloppen varit för lågt upptagna eller att till och med månget skoldistrikt, som i sammandraget uppträdt såsom skuldfritt, i sjelfva verket varit både vid årets början och vid dess slut behäftadt med en icke obetydlig skuld, medan deremot dess utgifter genom inräknande af möjligen gjord kapitalafbetalning å skulden blifvit för högt upptagna. Här af följer att de å Tab. 5, 8 och 11 såsom »Skuld vid årets slut» (kol. 9) och »Skuld vid årets början» (kol. 11) uppförda beloppen äro att anse såsom minimivärden, hvilka kunna ligga temligen djupt under de verkliga, samt att deremot de såsom »Öfriga utgifter» (kol. 15) uppförda beloppen kunna vara för höga. — Såsom vid slutet af detta kapitel skall visas, synes det deremot af en särskild anledning vara sannolikt, att utgifterna »Till skollokaler och inventarier» (kol. 13) blifvit vid en del skoldistrikt alldeles för lågt upptagna. — De fel, som till följd af nu berörda oriktigheter kunna uppstå i Kreditsumman, måste naturligtvis motsvaras af dylika i Debet, och der särskildt under inkomstposten »Bidrag af skoldistriktet», hvilken sålunda blir för högt eller för lågt beräknad. Nu gjorda anmärkningar om vissa belopps osäkerhet böra ihågkommas på vederbörande ställen i den följande statistiska framställningen.

Till en rätt uppfattning af flera bland kolumnrubrikerna i hithörande tabellbilagor behöfvas vissa närmare upplysningar, som ej der kunnat få plats. Dessa upplysningar äro hufvudsakligen intet annat än delar af de »anvisningar», som åtfölja motsvarande afdelning af formuläret (Litt. B) för skolrådets utgifter. Om dessa anvisningar, så till vida som de här äro behöfliga, hänföras till de respektive kolumnerna, så erhåller man följande öfversigt.

Tillgångar vid årets början (kol. 2) och vid dess slut (kol. 17): »Här inräknas icke blott den kontanta behållningen i kassan, utan äfven fordringar, värdepapper samt kapitalvärdet å den skolväsendet tillhöriga fastighet eller

del af fastighet, för hvilken särskild afkastning genom hyror, arrenden m. m. erhålles. Värde af skolhus, hvaraf ingen hyra inflyter, inräknas icke.»

Inkomster: Räkter, arrenden o. d. (kol. 3): »Häri inräknas afkomst af donationer.»

Bidrag af skoldistriktet (kol. 4): »Här inräknas värdet af de naturaprestationer, som jemte bidragen till den egentliga lönen utgått till lärare och lärarinnor.» — Närmare om dessa naturaprestationer nämnes här nedan vid kol. 12.

Bidrag af staten (kol. 5): »Från de till distriktet utanordnade statsmedel få distriktets afgifter till folkskolelärnarnes pensionskassa icke i redovisningen afdragas.»

Öfriga inkomster (kol. 7): »Här inräknas under året mottagna gåfvor och donationer.» — Af denna föreskrift följer att under året mottagna donationer, så till vida som de fortfarande finnas i behåll och lemna afkastning, måste inräknas i tillgångarne vid årets slut och således äfven i tillgångarne under kommande år.

Utgifter till lärares och lärarinnors aflöning (kol. 12): »Det här införda beloppet måste [för hvarje skoldistrikt] vara lika med slutsumman» till den enligt formuläret Litt. B af skoldistriktet afgifna specifikationen öfver lärares och lärarinnors löneförmåner. — Denna specifikation upptager: a) egentlig lön, b) lönetillökning för tjenstgöring öfver 8 månader (den »fortsatta undervisningen» oberäknad), c) ersättning för den »fortsatta undervisningen», d) ersättning för undervisning i slöjd, e) värde af eller ersättning för bostad, f) d:o d:o för bränsle samt g) d:o d:o för kofoder. Naturaprestationer kunna således förekomma under e, f och g; men de förekomma derjemte äfven under a, ty för ordinarie lärare eller lärarinna vid egentlig folkskola skall en del af den egentliga lönen utgå i spannmål¹⁾ och för öfriga lärare eller lärarinnor kan aflöningen utgå i penningar eller lefnadsmedel (hvaribland äfven fritt kosthåll). Deremot är det ej föreskrifvet att bland löneförmånerna inräkna värdet af planteringslanden — vare sig det åt läraren eller lärarinnan till brukning för eget behof af jordfrukter upplåtna jordlandet eller den egentliga och för undervisningen afsedda skolträdgården.

Öfriga utgifter (kol. 15): »Här inräknas bland annat afgifter till folkskolelärnarnes pensionsinrättning, kostnaden för skollokalernas eldning (icke kostnaden för bränsle åt lärare och lärarinnor) samt räntebetalningar. Kapitalafbetalningar å skulder inräknas deremot här icke.»

Beloppet vid årets slut af donationer för skolväsendet (kol. 18): »Här inräknas icke blott de under året för folkskolväsendet gjorda donationerna, utan äfven de förut befintliga. Donerad fastighet, som ej lemna särskild till kassan ingående afkastning, inräknas icke.»

¹⁾ Enligt Kungl. kungörelsen af den 20 Jan. 1882 skall läraren (lärarinnan) »åtnjuta i årlig lön dels 50 kubikfot 4 kannor (13 hektoliter 18³/₆₄ liter) spannmål in natura, hälften i råg och hälften i det eller de andra sädesslag, i hvilka kronotonden inom orten utgår, dels ock penningar till så stort belopp, att hela lönen, inberäknadt spannmålets värde efter länets markegång för året (Litt. A) uppgår till minst 500 kronor». — Dersammastädes är äfven föreskrifvet (jfr ofvan under g), att åt ordinarie lärare (lärarinna) i folkskola bör »anskaffas sommarbete och vinterfoder för en ko, eller ock, der lokala eller andra förhållanden sådant förhindra, minst värdet af 31 kubikfot 5 kannor (8 hektoliter 24³/₆₄ liter) spannmål af förenämnda sädesslag i ersättning lemnas».

En jemförande öfersigt af vissa hithörande rikssummor för åren 1881 och 1882 lemnas af nedanstående, hufvudsakligen på Tab. 1 och 5 grundade, tabell, rörande hvilken följande anmärkningar må förutskickas.

Beträffande de medel, som utgått af landsting och hushållningssällskap, har redan förut (sid. 14) nämnts, att de till aldra största delen — om icke uteslutande — afsett befrämjande af slöjdundervisningen. De medel åter, som utgått af »andra skoldistrikt», afse de — åtminstone så vidt primäruppgifterna utvisa — ytterst få fall, då ett skoldistrikt erhållit ersättning från ett angränsande distrikt för barn från det sednare distriktet, hvilka undervisats i skola, tillhörande det förra, eller då två angränsande distrikt rent af förenat sig om att gemensamt bestrida utgifterna för en skola, som genom sitt läge är användbar för dem båda. De dubbelräkningar, som härigenom måste uppstå, äro så obetydliga, att de ej förtjena att vidare uppmärksammas i denna berättelse. — De inkomster, som äro upptagna under de tre sista titlarna, hafva måst sammanlösas för år 1881, emedan de för detta år äro å Tab. 1, 4:e afdelningen, upptagna under två titlar, nemligen »Af skoldistriktet» och »Afkomst af donationer», af hvilka ingendera fullt motsvarar någon särskild af nedanstående tabells tre ifrågavarande titlar. Afkomst af donationer är nemligen år 1882 inbegripen under titeln »Räkter, arrenden o. d.», hvars öfriga beståndsdelar jemte den år 1882 förekommande titeln »Öfriga inkomster» (eller åtminstone delar deraf) äro för år 1881 inbegripna under titeln »Af skoldistriktet». — De för år 1881 och 1882 uppförda behållningarna hafva båda erhållits ur Tab. 5; den förra naturligtvis såsom skillnad mellan tillgångar¹⁾ och skuld vid årets början (kol. 2 och 11) samt den sednare såsom skillnad mellan tillgångar och skuld vid årets slut (kol. 17 och 9). — Donationsbeloppet för 1881 har hemtats ur de inom Ecklesiastik-departementet utarbetade rikssammandragen för sagde år.

Skoldistriktens inkomster, utgifter, behållningar och donationsbelopp.	1881.	1882.
Inkomster:	Kronor.	Kronor.
Bidrag af staten	2,622,070	2,694,947
» » landsting, hushållningssällskap eller andra skoldistrikt	60,599	77,686
» » skoldistriktet		6,120,811
Räkter, arrenden o. d.	6,775,762	285,702
Öfriga inkomster		337,530
Summa	9,458,431	9,516,676
Utgifter:		
Till lärares och lärarinnors aflöning	6,436,743	6,716,885
» skollokaler och inventarier	1,732,679	1,478,717
» undervisningsmateriel	225,111	223,138
Öfriga utgifter	1,063,898	1,305,927
Summa	9,458,431	9,724,667
Behållning vid årets slut	1,863,687	1,655,696
Beloppet vid årets slut af donationer för skolväsendet	3,561,038	3,546,957

¹⁾ Med afseende på sättet att beräkna tillgångarne se ofvan sid. 33.

De i denna tabell upptagna statsbidragen innefatta tre skilda poster, nemligen det allmänna lönetillskottet åt lärare och lärarinnor, lönetillskott för den fortsatta undervisningen och bidrag till aflöning af lärare i slöjd. Å Tab. 5 finner man likväl ej skilda uppgifter om dessa posters storlek, utan endast deras summa (kol. 5); men fördelningen kan lätt verkställas. De båda sednare posterna erhållas nemligen på samma sätt, som motsvarande belopp för 1881, d. v. s. ur de Kungl. cirkulär och bref, hvarigenom statsbidragen beviljats. Sedermera har man blott att fråndraga dessa två poster från den berörda summan för att få den första posten¹⁾. De tre posterna blifva sålunda respektive 2,638,184 kr. (1881: 2,579,720), 29,563 kr. (1881: 27,350) och 27,200 kr. (1881: 15,000). — Om det andra beloppet, 29,563 kr.²⁾, tänkes lika fördeladt på de 482 »fortsättnings-skolor», som deraf kommit i åtnjutande (se sid. 20), så får man 61 kr. på hvarje. Sammanhålles detta resultat med bestämmelserna (se sid. 32) angående statsbidragets varierande storlek, 25, 50 eller 75 kr., allt efter som af de sex undervisningsveckorna två, fyra eller alla sex varit förlagda utom folkskolans ordinarie undervisningstid, så finner man att i medeltal nära 5 af samtliga 6 undervisningsveckor varit sålunda förlagda. — Af det tredje beloppet, 27,200 kr., utdelades bidrag till 367 slöjdskolor. Till 353 af dessa utgick bidraget med 75 kr. för vardera, till 1 med 65, till 1 med 60 och till 12 med 50 kr., hafvande dessa sednare 14 skolor ej begärt större understöd än det beviljade beloppet.

Under »Öfriga utgifter» äro (jfr sid. 34) innefattade två poster, som förtjena att särskildt omnämnas, nemligen afgifter till folkskolelärares pensionsinrättning och räntebetalningar. Pensionsafgifterna, som skola erläggas för hvarje läraretjänst vid högre folkskola och hvarje ordinarie läraretjänst vid egentlig folkskola och ej få afräknas å lönerna, uppgingo år 1882 till 154,463 kr. enligt den till Kungl. Maj:t af direktionen för pensionsinrättningen afgifna berättelsen. Om man förutsätter, att skulderna äro rätt uppgifna (jfr dock ofvan sid. 33), och beräknar räntan efter 5 % af skulden vid årets början, så uppgår för år 1882 hela räntebeloppet till 163,853 kronor.

Man ser att för 1881 är summan af inkomsterna lika med summan af utgifterna, hvilket deremot icke är fallet 1882. Tydligt är äfven att likhet mellan inkomster och utgifter ej behöfver ega rum och i allmänhet ej heller gör det, utan ett öfverskott på inkomst- eller utgift-sidan balanseras genom tillökning eller minskning i behållningen och således genom motsvarande förändringar i tillgångar och skulder vid årets början och slut. Men för att vid räkenskapernas uppställande i ett enda konto erhålla in-

¹⁾ Enligt de uppgifter om denna post, som till Ecklesiastik-departementet årligen insändas från Statskontoret (för Stockholms stad) och från länens landt-ränterier (jfr sid. 10), uppgår densamma till 2,641,324 kr., hvilket belopp med 3,140 kr. öfverskjuter det här beräknade. Den lilla skillnaden beror antagligen derpå att i skolrådets räkenskaper för 1883 influtit några smärre lönetillskott, som egentligen afse 1882.

²⁾ Det beviljade beloppet utgjorde 29,625 kr., men det till Malmö stads fem fortsättningskolor utgående bidraget blef enligt särskildt Kungl. bref minskadt med $\frac{1}{4}$, emedan undervisningstiden till följd af epidemi i staden måst i denna mån minskas.

komsternas och utgifternas verkliga belopp fordras att detta konto skall vara ett sådant, som å Tab. 5 och å det motsvarande formuläret för primäruppgifterna, eller åtminstone ett snarlikt. För 1881 deremot hafva hithörande belopp ej kunnat på sådant sätt erhållas (jfr sid. 10). — Vid jämförelse mellan inkomsterna och utgifterna för år 1882 befinnas de sednare öfverskjuta de förra med 207,991 kr.; också finner man vid jämförelse mellan behållningen vid årets början och vid dess slut, att en minskning försiggått till alldeles lika belopp.

Af de uppförda behållningarna föllo vid 1881 års slut 1,673,476 kronor på landsbyggden och 190,211 på städerna samt vid 1882 års slut 1,490,397 på landsbyggden och 165,299 på städerna. Således hade behållningen minskats för landsbyggden med 183,079 kr. och för städerna med 24,912. — Vid dessa tal, likasom vid de motsvarande för hela riket, bör dock erinras om den osäkerhet, som vidlårder uppgifterna om skuldbeloppen (jfr sid. 33). Äro skulderna för lågt upptagna, så äro naturligtvis behållningarna för högt beräknade.

Beträffande donationerna för skolväsendet skulle kunna ifrågasättas, om de båda för 1881 och 1882 uppförda beloppen äro med hvarandra jämförliga, d. v. s. om de äro beräknade efter samma grunder. Visserligen äro hithörande rubriker i 1875 års formulär (Litt. B och D) egentligen endast i formelt hänseende skiljaktiga från de motsvarande i 1882 års; men vid de förra finnes ej den »anvisning», som lemnats vid de sednare: »Donerad fastighet, inräknas icke.» Under den tid, då de äldre formulären voro gällande, kunde således förfaras på olika sätt med donationer af berörde art. I sjelfva verket utvisa de inom Ecklesiastik-departementet utarbetade rikssammandragen ett betydligt sjunkande af de beräknade donationsbeloppen från år 1877, då summan uppgår till 4,905,314 kr., till år 1879, då den är 3,123,323. Utan tvifvel beror detta sjunkande derpå, att både vid primäruppgifternas upprättande och vid deras bearbetning inom departementet den grundsats allt mer gjord sig gällande, som sedan upptogs i 1882 års formulär. Äfven vid jämförelse mellan beloppen för 1881 och 1882 finner man minskning. Denna kan visserligen bero på nyss angifna anledning; men äfven vid alldeles lika beräknings-sätt kan minskning förekomma, t. ex. på sådant sätt att ett räntebärande donationskapital användes till uppförande af skolhus.

För öfrigt må anmärkas, att den kända erfarenheten om svårigheten att statistiskt behandla s. k. »fromma stiftelser» äfven här vunnit bekräftelse. Ehuru en fullständig framställning af de skiftande förhållandena skulle föra till för stor vidlyftighet, må dock något yttras rörande vissa oftare förekommande fall. — I primäruppgifterna äro ej sällan inräknade donationer, som ej egentligen afse folkskoleväsendet, utan angifvits hafva till ändamål fattiga skolbarus beklädnad eller bespisning. Ehuru sådana donationer utan tvifvel äro af nytta för undervisningen, såsom befrämjande en ordentligare skolgång, hafva de vid bearbetningen

uteslutits såsom egentligen tillhörande fattigvårdsväsendet¹⁾. Donationer, som afse belöningar åt skolbarn för flit och uppförande, hafva deremot medräknats; men stundom kan det vara svårt att skilja mellan detta slag och det förra. — När donation till en viss angifven del afser skolväsendet och till en del andra ändamål, har endast den förra delen inräknats. — När donation för skolväsendet ej förvaltas af skolrådet och ej varit i sammandraget af distriktets skolräkenskaper inräknad bland tillgångarne, utan endast upptagits bland de särskilda ekonomiska uppgifterna, har den vid bearbetningen förts äfven till tillgångarne. — När donation för skolväsendet är gjord till förmån för 2 (eller flera) skoldistrikt (t. ex. moder- och annex-församling) samt till hela sitt belopp uppförd bland det ena distriktets tillgångar, har det för utarbetandet af hithörande tabellbilagor varit obehöfligt att deri göra någon ändring; men det har för undvikande af dubbelräkning tillsetts att bland hvartdera distriktets inkomster uppförts endast dithörande del af afkastningen.

En öfersigt i vissa hänseenden för de särskilda länen år 1882 lemnas af nedanstående tabell.

L ä n.	Utgifter till skolor, lokaler, inventarier och undervisningsmaterial i medeltal för hvarje skola.	Hela utgiftbeloppet i medeltal på		Behållning (+) eller brist (-) vid årets stult	Beloppet vid årets stult af donationer för skolväsendet
		hvarje person af folkmängden.	hvarje barn i allmänna folkskolorna.		
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholms stad.....	3,588	2'87	44'48	— 53,899	—
Stockholms län	221	2'43	18'27	+ 688	1,731
Uppsala »	229	2'42	19'41	+ 1,919	2,540
Södermanlands »	158	2'13	15'43	+ 4,361	4,704
Östergötlands »	165	2'29	16'86	— 604	2,773
Jönköpings »	128	1'60	11'04	+ 1,276	1,160
Kronobergs »	59	1'08	6'83	+ 2,042	1,130
Kalmar »	118	1'42	9'73	+ 107	1,184
Gottlands »	105	2'16	16'60	+ 356	207
Blekinge »	156	1'59	11'51	— 1,277	1,012
Kristianstads »	207	2'53	15'41	— 554	522
Malmöhus »	219	3'42	21'82	— 2,212	563
Hallands »	137	1'80	12'03	+ 436	1,000
Göteborgs o. Bohus »	383	2'81	20'23	+ 4,596	4,640
Elfsborgs »	161	1'69	11'43	+ 488	835
Skaraborgs »	180	1'89	12'21	+ 681	1,121
Vermlands »	92	1'74	10'59	+ 1,641	1,186
Örebro »	216	2'67	16'14	+ 1,349	2,528
Vestmanlands »	190	2'52	18'02	+ 1,299	1,612
Kopparbergs »	167	2'41	16'39	+ 780	1,629
Gefleborgs »	221	2'48	19'01	+ 2,700	2,433
Vesternorrlands »	198	1'45	12'91	+ 1,812	1,192
Jemtlands »	66	1'67	11'57	+ 1,544	789
Vesterbottens »	41	0'89	7'25	+ 2,373	998
Norrbottnens »	55	1'13	9'38	+ 911	292
Hela riket	177	2'12	15'10	+ 704	1,507

¹⁾ Folkskolestadgan af år 1882, § 49, föreskrifver (i väsentlig öfverensstämmelse med den af 1842): »Der föräldrar eller målsmän icke ega tillgång att bekosta barnens kläder och underhåll vid skolan, böra de genom församlingens fattigvård härutinnan understödjas.»

Med afseende på uppgiften om Stockholms stad i kol. 2 må erinras derom, att antalet skolor derstädes räknats endast till 10. Hade antalet skolor räknats lika med antalet skolhus, således 26, så hade man i stället i kol. 2 fått 1,380 kronor. Tänkes åter organisationen vara sådan, att vid 6-årig skolkurs hvarje grupp af klasserna 1—6 utgjort en skola, och man under sådan förutsättning beräknar skolornas antal till $\frac{1}{6}$ af antalet lärare i läseämnen, således till 52, så sjunker beloppet i kol. 2 till 690 kr., men är således fortfarande likväl vida högre än för något af länen. Af kol. 3 och 4 ser man, att Stockholms stad, då hela utgiftsbeloppet delas på hvarje person af folkmängden, endast kommer i andra rummet, nemligen närmast efter Malmöhus län, som öfverskjuter med 19 %, men att deremot vid fördelning på hvarje folkskolebarn Stockholm står främst med mer än dubbelt så stort belopp som Malmöhus län, hvilket kommer närmast. Detta sammanhänger med det förut påvisade förhållandet, att Stockholms stad har det lägsta procenttalet för barn i allmänna folkskolor (se tabellen å sid. 27), i förening dermed att antalet barn i skolåldern är der jemförelsevis vida lägre än i något af länen (jfr kol. 3 å Tab. 3 och kol. 25 å Tab. 4 samt den första tabellen å sid. 30). Med afseende på uppgifterna om Stockholms stad i kol. 5 och 6 må erinras derom, att Stockholm utgör ett enda skoldistrikt, samt nämnas att primäruppgifterna ej omtala några donationer för skolväsendet.

Om man nu inskränker jemförelsen till de egentliga länen, så finner man i kol. 2 det högsta beloppet för Göteborgs och Bohus län — beroende detta likväl på Göteborgs stad, som ensam företer nära $\frac{2}{3}$ af hela den dithörande länssumman — samt de lägsta för Jemtlands, Kronobergs, Norrbottens och Vesterbottens län. — Sistnämnda län har äfven det lägsta beloppet i kol. 3 samt det näst lägsta i kol. 4, medan Kronobergs län der har det lägsta beloppet. Det högsta beloppet i hvardera kolumnen 3 och 4 träffar man, såsom redan anmärkts, vid Malmöhus län, hvarest länets städer lemnat 30 % af länssumman. Närmast i ordningen kommer Göteborgs och Bohus län, hvarest Göteborgs stad ensam lemnat 54 % af länssumman. — Med afseende på beloppen i kol. 5 och 6 täfla Södermanlands län samt Göteborgs och Bohus län om främsta rummet. Men det är att märka, att inom det sednare länet falla både tillgångar och donationsbelopp till största delen på Göteborgs stad samt inom denna åter till vida största delen på den s. k. Villinska skolan. Öfver hufvud taget är således Södermanlands län bäst lottadt med afseende på behållningar och donationsbelopp, hvilka — såsom man finner af Tab. 5 — utgöra respektive 383,787 och 413,909 kr. på 88 skoldistrikt. Att i kol. 5 beloppen äro negativa beror (jfr Tab. 8) vid Blekinge och Malmöhus län på öfverskjutande skulder både å landsbyggden och i städerna, vid Östergötlands på sådana i städerna samt vid Kristianstads på sådana å landsbyggden.

Förhållandet i vissa hänseenden mellan landsbyggd och städer utvisas af följande tabell.

Skoldistriktens inkomster, utgifter, behållningar och donationsbelopp.	Landsbygden.	Städer.	Hela riket.
Inkomster:	%	%	%
Räntor, arrenden o. d.	2·8	3·6	3·0
Bidrag af skoldistriktet	60·8	75·5	64·3
» » staten	31·5	18·3	28·3
» » landsting, hushållningssällskap eller andra skoldistrikt	1·0	0·2	0·8
Öfriga inkomster	3·9	2·4	3·6
Summa	100	100	100
Utgifter:			
Till lärares och lärarinnors aflöning	70·6	64·2	69·1
» skollokalerna och inventarier	16·6	10·6	15·2
» undervisningsmateriel	2·2	2·6	2·3
Öfriga utgifter	10·6	22·6	13·4
Summa	100	100	100
Behållning vid årets slut i medeltal på hvarje skoldistrikt	Kr.	Kr.	Kr.
	559	1,857	704
Beloppet vid årets slut af donationer för skolväsendet i medeltal på hvarje skoldistrikt ...	895	13,054	1,507

Såsom tillägg till föregående framställning af de ekonomiska förhållandena lemnas här nedan en förteckning öfver hithörande anslag enligt riksstaten för 1882.

Under åttonde hufvudtitteln och »Folkundervisningen» upptagas å ordinarie stat:

	Kronor.
1) Seminarier för folkskolelärares bildande.....	259,725
2) Stipendier för seminarie-elever.....	75,000
3) Arvoden och resekostnadsersättning åt folkskoleinspektörer	85,000
4) Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor	15,000
5) Understöd åt högre folkskolor	20,000
eller ett gemensamt <i>reservationsanslag</i>	454,725
6) Till befrämjande af folkundervisningen bland de i rikets nordliga trakter bosatta finnar, <i>förslagsanslag</i>	12,000
7) Lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor, <i>förslagsanslag</i>	2,450,000
8) Understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i> ...	40,000
9) Understöd för aflönande af lärare vid fortsättningskolan, <i>förslagsanslag</i>	30,000
10) Bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolorna, <i>förslagsanslag</i>	25,000
Summa	3,011,725.

Alla dessa anslag — ehuru ej alla till samma belopp — funnos redan i riksstaten för 1881 samt äfven der på ordinarie stat. De, som i riksstaten för 1882 förhöjdes, äro det 1:a, som höjdes med 4,500 kr., det 7:e, som höjdes

med 168,000 kr., och det 10:e, som höjdes med 10,000 kr. och derjemte för första gången uppfördes såsom förslagsanslag. Hela tillökningen utgör således 182,500 kronor.

Det 4:e anslaget, hvilket — ehuru då endast till ett belopp af 10,000 r:dr — blef vid riksdagen 1862—63 öfverfördt till ordinarie stat, är jemlikt Rikets Ständers underd. skrivelse N:o 169 (sid. 46) afsedt dels för att understödja utarbetandet af tjenliga läroböcker, dels för anskaffande af tjenlig undervisningsmateriel i öfrigt, såsom kartor, glober, modeller, hjälpmedel för åskådningsundervisningen m. m.; anslaget höjdes i riksstaten för 1876 med 5,000 kr., hvilka dock anvisades på extra stat, men redan i riksstaten för 1877 öfverfördes på ordinarie stat. Jemlikt nyss anförda skrivelse från riksdagen 1862—63 samt underd. skrivelser N:o 42 (sid. 17) vid 1876 års riksdag kunna seminarierna kostnadsfritt samt folkskolor och folkhögskolor till nedsatt pris erhålla sålunda anskaffad materiel. Cirkulär med förteckning på undervisningsmaterielen utfärdas mot slutet af hvarje år från Ecklesiastik-departementet.

Af det 6:e anslaget utanordnades under 1882 till skollärares aflöning 1,800 kr. och till byggande af skolhus 1,500; för öfrigt bestredos deraf omkostnaderna för ett finskt småskolelärare-seminarium, för stipendier åt seminarie-elever och för behöfliga böcker på finska språket.

Enligt Statskontorets af trycket utgifna »Kapital-konto till riks-hufvud-boken för år 1882» utvisa de 5 första anslagen vid årets början en reservation af 14,263 kr. 77 öre och vid dess slut en sådan af 14,748 kr. 16 öre. De 5 sednare hafva deremot icke varit tillräckliga för dermed afsedda behof, utan en brist uppstod, som i sagde Kapital-konto är uppförd med 225,920 kr. 68 öre¹⁾.

Under åttonde hufvudtitteln och å ordinarie stat finnas ännu två anslag, som böra här omnämnas, nemligen *förslagsanslaget* till »Lappmarks ecklesiastikverk» och anslaget till »Pedagogier och folkskolor».

Af det förra anslaget, som i riksstaten för 1882 är uppfördt med 22,700 kr., men enligt nämnda »Kapital-konto» företer en brist af 13,260 kr. 41 öre, användes omkring 6,500 kr. till aflöning af skollärare och kateketer; för öfrigt bestredos deraf bland annat omkostnaderna för ett lappskt småskolelärare-seminarium, för stipendier åt seminarie-elever, för underhåll och inackordering af lappska skolbarn och för behöfliga böcker på lappska språket.

Det sednare anslaget, hvarom närmare finnes meddeladt i »Berättelse om statens elementarläroverk för gossar läsåret 1876—77» (sid. 191), är i riksstaten för 1882 upptaget till 73,227 kr., men afser till aldri största delen de s. k. egentliga pedagogierna, för hvilka redogöras i sammanhang med allmänna läroverken. De derunder upptagna medel, som afse folkundervisningen, utgöras dels af 4,500 kr. till Sällskapet för Folkundervisningens [f. d. Vexelundervisningens] befrämjande, dels af ett antal smärre poster, tillsammans antagligen utgående med 7 å 8,000

¹⁾ En derstädes äfven uppförd mindre besparing är endast skenbar och afser medel, som voro utanordnade, men vid räkenskapens afslutande ännu icke lyfta.

kr. '), till åtskilliga folkskolor (hvaribland en del af gammalt benämns pedagogier).

Riksstaten för 1882 upptager vidare under åttonde hufvudtitteln såsom extra ordinarie anslag till folkundervisningen 42,000 kr. till uppförande af byggnader vid två folkskolelärarinne-seminarier.

Slutligen äro att omnämna två ordinarie anslag, som äro uppförda under samma riksstats nionde hufvudtittel, nemligen:

	Kronor.
1) Bidrag till folkskolelärares pensionering.....	355,000
2) Bidrag till folkskolelärares enke- och pupillkassa.....	56,000
Summa	411,000.

Båda dessa anslag funnos redan i riksstaten för 1881 samt äfven der på ordinarie stat.

Framställningen af de ekonomiska förhållandena skulle härmed kunna vara avslutad, om icke vissa af dessa äfven vore behandlade i en annan gren af den officiella statistiken, nemligen i Statistiska Centralbyråns berättelse om kommunernas fattigvård och finanser för år 1882. Men naturligtvis måste det vara af intresse att med hvarandra jemföra uppgifterna i sagde berättelse och i den nu offentliggjorda. Om de sålunda på två olika vägar erhållna uppgifterna öfverensstämja, så har man deri ett värderikt bevis på deras pålitlighet. I motsatt fall åter bör undersökas, hvarpå stridigheten kan bero, för den händelse att den icke är endast skenbar.

Jemförelsepunkterna mellan de båda berättelserna äro icke så många, som man skulle kunna förmoda. Detta beror till en stor del derpå, att i denna berättelse endast afses den del af kyrkostämmas räkenskaper, som hör under skolrådet, hvaremot i Statistiska Centralbyråns berättelse äfven afses den del, som hör under kyrkorådet. I sig sjelft skulle detta visserligen ej behöfva hindra jemförelsen, om nemligen kyrkans och skolans räkenskaper, hvilka väl i allmänhet föras skilda, äfven vore skilda i sistnämnda berättelse. Men de primäruppgifter, som i berörda hänseenden ligga till grund för densamma, utgöras icke af särskilda sammandrag för kyrkorådets och för skolrådets räkenskaper, utan hufvudsakligen af sammanarbetade sammandrag af kyrkostämmas räkenskaper. Till följd häraf kan en jemförelse endast förekomma vid de fall, der i Statistiska Centralbyråns berättelse kyrkans och skolans medel äro skilda. — För korthetens skull är i det följande Statistiska Centralbyråns berättelse betecknad med S—C och denna berättelse med E—D.

Hvad då först statsbidragen till folkskolorna beträffar, så utgöra dessa enligt S—C för landsbyggd och köpingar 2,260,726 kr. och för 92 städer 431,350, eller tillsammans

2,692,076. Enligt E—D åter utgöra dessa bidrag för landsbyggd, köpingar och 5 städer (jfr sid. 16) 2,276,738 kr. och för 87 städer 418,209, eller tillsammans 2,694,947. Skillnaden för hela riket kan bero derpå, att några poster kunna vara i räkenskaperna förda under annat år, än det som de egentligen afse, men är för liten att behöfva vidare omordas. De skiljaktigheter, som man med afseende på de särskilda länens landsbyggd finner vid jemförelse mellan S—C och E—D, bero till en del på oregelbundenheterna i rikets indelningar. De skiljaktigheter, som man med afseende på särskilda städer finner vid sådan jemförelse, bero i åtskilliga fall derpå, att i S—C uppgifterna äro gemensamma för stad och landsförsamling, som i E—D äro skilda, såsom utgörande särskilda skoldistrikt.

Utgifterna för folkskolan äro i S—C delade i 3 poster, nemligen »hus och inventarier», »aflöning» och »öfriga». Den första, som fullkomligt motsvarar kol. 13 å Tab. 5, 8 och 11 i E—D, upptager för landsbyggd och köpingar 1,382,743 kr. och för 92 städer 806,298, eller tillsammans 2,189,041. Enligt E—D åter utgör denna post för landsbyggd, köpingar och 5 städer 1,233,487 kr. och för 87 städer 245,230, eller tillsammans 1,478,717. Denna högst betydliga skiljaktighet har antagligen sin hufvudsakliga förklaring deri, att Statistiska Centralbyrån, som bland primäruppgifterna äfven haft till sitt förfogande sammandrag af kommunalstämmas och af stadsfullmäktiges (allmän rådstugas) räkenskaper, deruti funnit rätt många och betydliga utgifter för uppförande af folkskolehus, hvilka utgifter vid bearbetningen förts till sin rätta plats, d. v. s. till här ifrågavarande post bland utgifterna för folkskolan. Man ser af det föregående, att skiljaktigheterna isynnerhet vid städerna äro särdeles stora. Vid jemförelse stad för stad finner man vid icke få städer uppgifterna fullkomligt eller mycket nära lika; vid några äro beloppen högre i E—D, men vid långt flera eger motsatsen rum.

Den i S—C förekommande utgiftsposten »aflöning» kan ej omedelbart jemföras med den under lika benämning i E—D förekommande utgiftsposten, ty i S—C (se derstädes, sid. XII) äro dit förda äfven afgifterna till folkskolelärares pensionsinrättning, hvilka deremot i E—D äro förda till »öfriga utgifter». Om man derfor från det i S—C för hela riket uppförda beloppet, 6,131,573 kr., frånräknar det här ofvan (sid. 35) såsom afgifter till sagde pensionsinrättning upptagna beloppet, 154,463 kr., så återstår såsom egentlig aflöning ett belopp af 5,977,110 kronor. Enligt E—D åter utgöra utgifterna till lärares och lärarinnors aflöning 6,716,885 kronor. Skillnaden, 739,775 kr., är visserligen ganska betydlig, men beror utan tvifvel hufvudsakligen på olika sätt att beräkna lönerna. I E—D äro nemligen deri äfven inräknade samtliga naturaprestationer (se här ofvan sid. 34), hvilka tillsammans måste uppgå till en ganska betydlig summa. I S—C åter kunna — såsom man finner af formuläret för dithörande primäruppgifter — endast vissa af dessa naturaprestationer vara inräknade, hvarjemte det är antagligt att i många af de primäruppgifter, som ligga till grund för S—C, kostnaden för bränsle åt lärare

¹⁾ Här äro ej inräknade 3,524 kr. till Ebersteinska söndags- och aftonskolan i Norrköping, emedan denna skola afser teknisk undervisning och för öfrigt dessa medel, ehuru af tillfällig anledning inräknade i ifrågavarande anslag, egentligen alldeles icke äro statsmedel, utan donationsmedel.

och lärarinnor upptagits på sådant sätt, att denna dess natur alls icke framträdt, hvadan den vid bearbetningen måst föras till »öfriga utgifter». — Att utföra jämförelsen särskildt för landsbyggd och särskildt för städer möter svårighet, emedan berörda pensionsafgifter ej finnas sålunda fördelade. Det må därför vara nog att nämna, att för städerna, hvarest naturaprestationerna antagligen föga förekomma, äro uppgifterna i S—C och E—D ej särdeles skiljaktiga. Enligt S—C utgör nemligen ifrågavarande belopp 1,517,595 kr. samt enligt E—D 1,482,744. Den lilla skillnaden beror utan tvifvel hufvudsakligen derpå, att pensionsafgifterna äro inräknade i S—C, hvaremot 5 mindre städer äro i E—D förda till landsbyggen. För särskilda städer kunna skiljaktigheterna i åtskilliga fall till en del bero på det förut påpekade förhållandet, att i S—C uppgifterna äro gemensamma för stad och landsförsamling, som i E—D äro skilda.

För att äfven jämföra den i S—C förekommande posten »öfriga utgifter» med den under lika benämning i E—D förekommande utgiftsposten måste man på förra stället tillägga afgifterna till folkskolelärarnes pensionsinrättning (se

ofvan) och på sednare stället utgifterna till undervisningsmateriel. Man erhåller sålunda för hela riket 1,587,139 kr. enligt S—C och 1,529,065 enligt E—D. Skiljaktigheten är ej särdeles stor, men den är ej likformigt fördelad på landsbyggd och städer, ty hela utgiftsposten är enligt S—C större för landsbyggen och mindre för städerna, än enligt E—D. För vissa särskilda städer är skiljaktigheten högst betydlig, dels i den ena och dels i den andra riktningen. Orsakerna äro utan tvifvel af flera olika slag, men det är i detta hänseende tillräckligt att erinra dels om hvad som förut (sid. 33) yttrats om oriktigt uppförande i primäruppgifterna af kapitalafbetalningar å skulder (särskildt å amorteringslån), dels om de icke få anledningar, som redan i denna jämförelse mellan S—C och E—D anförts såsom medverkande till de funna skiljaktigheterna.

Det må slutligen anmärkas, att trots alla dessa skiljaktigheter vid de särskilda utgiftsposterna finner man en synnerligt nära öfverensstämmelse mellan S—C och E—D, om man för hela riket jämför »Summa utgifter». Denna utgör nemligen enligt S—C 9,753,290 kronor och enligt E—D 9,724,667, hvadan skillnaden ej uppgår till $\frac{1}{3}$ %.

Genom nu föreliggande berättelse om folkskoleväsendet 1882 och dithörande tabellbilagor, är det material, som jemlikt Kungl. cirkuläret af den 24 November 1882 inkommit till Ecklesiastik-departementet, endast delvis tillgodogjort. Man kan från två olika synpunkter ifrågasätta en utvidgning, nemligen dels genom att meddela särskilda tabellariska uppgifter för hvarje skoldistrikt, dels genom att äfven i tabellform meddela en sammanställning eller bearbetning af de primäruppgifter enligt formulären Litt. A och B, som nu alldeles icke blifvit tillgodogjorda. Intendera kan likväl ske utan en betydlig tillökning af kostnader och arbetskrafter. Här om torde följande böra redan nu nämnas.

Om man skulle utan tillägg af nya slags uppgifter utöfver dem, som finnas å Tab. 3 och följande, meddela sådana för hvarje särskildt skoldistrikt äfven på landsbyggen, i likhet med hvad som nu å Tab. 9—11 skett för städerna, så visar en lätt beräkning, huru mycket utrymme dertill skulle erfordras. Antalet skoldistrikt på landsbyggen var 2,264 år 1882. Om man antager, att 50 eller 51 siffrer skulle rymmas å tabellsidan, så finner man vid en blick på t. ex. Tab. 3—5, att för ett motsvarande antal skoldistrikt skulle åtgå 6 sidor. För alla skoldistrikten tillsammans skulle således åtgå 45 gånger så många, d. v. s. 270 sidor eller i det närmaste 34 ark. Utskrifningen och kontrollerandet af en sådan mängd tabeller samt korrekturläsningen skulle taga så mycken tid i anspråk, att en förökning af arbetskrafterna inom Ecklesiastik-departementet blefve oundgänglig. Tryckningskostnaden för nyssnämnda tillkomna tabellsidor skulle vid oförändrad storlek på upplagan naturligtvis förhålla sig till tryckningskostnaden för motsvarande tabeller i denna berättelse (d. v. s. Tab. 3—11), som 270 till 24, och således blifva mer än 11 gånger större. En ytterligare tillökning skulle uppstå, om man funne sig föranlåten att mångdubbla upplagens storlek för att kunna utdela berättelsen åt alla skoldistrikt.

Om man åter skulle, utan särskiljande af skoldistrikten på landsbyggen samt således med bibehållande af samma fördelningar som nu i kol. 1 å Tab. 3—11, utvidga tabellbilagorna endast genom att bearbeta sådana uppgifter i primärtabellerna enligt formulären Litt. A och B, som icke ingå i sammandragstabellerna enligt formulären Litt. C och D och således icke heller i Tab. 3—11, så skulle detta visserligen icke medföra någon svårare tillökning i tryckningskostnaden, men en så mycket större i behöfliga arbetskrafter. — I det förra hänseendet må följande nämnas. De kolumner, som nu ingå i Tab. 3—5 och upprepas i de följande tabellerna, sträcka sig i Tab. 3—5 öfver 6 sidor.

Huru stort utrymme de nya kolumnerna komme att taga i anspråk, kan så mycket mindre nu bestämmas, som detta beror på huru fullständigt man skulle tillgodogöra sig de nu icke begagnade uppgifterna. Skulle de nya kolumnerna komma att sträcka sig endast öfver 2 sidor, hvilket kanske är mindre än hälften af hvad som kan sättas i fråga, blefve tillökningen i utrymmet och således äfven i tryckningskostnaden en tredjedel. — I det sednare hänseendet — d. v. s. med hänsyn till tillökningen i behöfliga arbetskrafter — är det tillräckligt att erinra derom, att de nya uppgifterna måste — då man till grund för uppskattningen lägger talen i kol. 2 och 16 å Tab. 3 — hemtas direkte ur 2,353 primärtabeller enligt formuläret Litt. B och 9,621 primärtabeller enligt formuläret Litt. A. Tydligt är, att det nu antydda, egentliga statistiska arbetet kvarstår nästan oförminskadt, äfven om man endast skulle i texten offentliggöra de såsom resultat af arbetet erhållna rikssummorna.

Huru saken skulle gestalta sig, om folkskolestatistiken utvidgades i *båda* de angifna riktningarna, framgår till sina hufvuddrag lätt af det föregående.

Men ehuru någon fullständigare utvidgning i den ena eller andra riktningen ej torde under nuvarande förhållanden kunna ifrågakomma, hindrar detta likväl icke, att en och annan af de mera upplysande och viktiga bland de nu icke använda primäruppgifterna kunna snart — måhända redan i nästa berättelse — göras till föremål för bearbetning. Äfven skulle man kunna för besparing af tid och arbete använda den utvägen, att man ett år bearbetade några af de ifrågavarande uppgifterna, ett annat år andra o. s. v., hvarpå man efter en viss mellantid återkomme till de förut bearbetade. En sådan utväg skulle så mycket heldre kunna användas, som det väl vore föga eller alls icke behöfligt att hvarje gång bearbeta samtliga uppgifter.

Slutligen må nämnas, att mycken tid skulle vinnas för arbeten af sistnämnda art, om de till Ecklesiastik-departementet ingående primäruppgifterna allmänt vore af god beskaffenhet. Visserligen hafva de öfver hufvud taget förbättrats, sedan de nya formulären börjat användas, men de lemna ännu till följd af bristande noggrannhet och aktgifvande vid formulärens tillämpning mycket öfrigt att önska. Då de nya formulären utarbetades, var det ej fråga om att efter någon ny plan omskapa grundvalen för folkskolestatistiken, utan hufvudsakligen att införa de förändringar, som nya förhållanden eller vunnit erfarenhet visat vara nödvändiga eller önskvärda. Man kunde äfven med trygghet förutsäga, att det utan synnerlig svårighet skulle blifva möjligt för vederbörande att efter dessa formulär

och med ledning af dit hörande »anvisningar» lemna fullgoda primäruppgifter. Erfarenheten har äfven bekräftat denna väntan. Likasom för perioden 1876—1881 har naturligtvis äfven sedermera hvarje tabell enligt Litt. A och B blifvit inom Ecklesiastik-departementet granskad, hvarvid särskildt tillsetts, huruvida full öfverensstämmelse förefunnits mellan tabellerna enligt Litt. A (för de särskilda skolorna) å ena sidan samt motsvarande tabell enligt Litt. B (för skoldistriktet) å andra sidan. När härvid brister upptäckts, som ej kunnat omedelbarligen afhjelpas, hafva nya uppgifter eller förklaringar inforrats från skolrådets ordförande. Sedan sålunda tabellerna enligt Litt. A och B befunnits vara i användbart skick, hafva inspektörernas sammandragstabeller enligt Litt. C och D underkastats en dylik granskning, hvarvid tillsetts, huruvida alla vederbörande siffertal stämma öfverens med uppgifterna i tabel-

lerna enligt Litt. A och B, huruvida de blifvit förda i rätta kolumner, och huruvida kolumnerna blifvit felfritt summerade. Inspektionsområden finnas, för hvilka allt detta arbete inskränkt sig till ett med lätthet och snabbhet försig-gånget konstaterande, att allt befann sig i mönstergillt skick. Andra åter finnas, för hvilka arbetet blifvit så mödosamt och tidsödande, att, om *alla* områdena varit af samma beskaffenhet, det ej skulle medhunnits att från den tid, då tabellerna börja inkomma (Maj månad), till årets slut utarbete ens de uppgifter, som skola aflemnas till införande i Kungl. Maj:ts »Berättelse».

I samma mån, som de tillgängliga arbetskrafterna ej behöfva upptagas af sådant kontrollerings- och korrigeringsarbete, blifver tid öfrig för andra statistiska arbeten, som visserligen ej äro mera nödvändiga, men lemna ett mera synbart resultat.

Stockholm den 26 Mars 1887.

Simon Nordström.

TABELL-BILAGOR.

Tab. 1.

Öfversigt af folkskolevæsendet under åren 1876—1881.

I:o. Skolor.

		1876	1877	1878	1879	1880	1881
Folkskolor:							
1	Fasta	2,787	2,844	2,969	3,011	3,083	3,148
2	Flyttande	962	947	939	931	911	894
3	Summa	3,749	3,791	3,908	3,942	3,994	4,042
Mindre skolor:							
4	Fasta	469	491	510	494	501	566
5	Flyttande	301	319	360	345	312	344
6	Summa	770	810	870	839	813	910
Småskolor:							
7	Fasta	2,042	2,162	2,268	2,322	2,359	2,401
8	Flyttande	2,197	2,174	2,135	2,157	2,214	2,184
9	Summa	4,239	4,336	4,403	4,479	4,573	4,585
Samtlige skolor (rad. 1—9):							
10	Fasta	5,298	5,497	5,747	5,827	5,943	6,115
11	Flyttande	3,460	3,440	3,434	3,433	3,437	3,422
12	Summa	8,758	8,937	9,181	9,260	9,380	9,537
Særskild fordeling af Folkskolorna (rad. 1—3):							
Fasta:							
13	Med 1 lærer eller lærerinna	2,639	2,685	2,787	2,803	2,852	2,919
14	Med flere lærere eller lærerinnor	148	159	182	208	231	229
Flyttande:							
15	På 2 stationer	529	546	558	631	607	612
16	På 3 "	313	293	302	237	247	230
17	På flere än 3 stationer	120	108	79	63	57	52
18	Summa Folkskolor	3,749	3,791	3,908	3,942	3,994	4,042

Ann. Vid rad. 13 och 14 fästas ej afseende på lärare eller lärarinnor, som endast undervisat i öfningsämnen eller handaslöjder.

Tab. 1 (forts.).

Öfversigt af folkskolevæsendet under åren 1876—1881.

2:o. Lärare.

	1876	1877	1878	1879	1880	1881
A) I læseämnen (ensamt eller i förening med öfningsämnen eller handaslöjder):						
Folkskolor:						
1 Lärare	3,648	3,746	3,811	3,871	3,904	3,928
2 Lärarinnor	592	615	668	747	818	891
3 Summa	4,240	4,361	4,479	4,618	4,722	4,819
Mindre skolor:						
4 Lärare	312	311	301	269	255	275
5 Lärarinnor	453	510	572	583	564	640
6 Summa	770	821	873	852	819	915
Småskolor:						
7 Lärare	860	812	757	716	657	617
8 Lärarinnor	3,429	3,606	3,730	3,929	4,156	4,237
9 Summa	4,289	4,418	4,487	4,645	4,813	4,854
Samtliga skolor (rad. 1—9):						
10 Lärare	4,820	4,869	4,869	4,856	4,816	4,820
11 Lärarinnor	4,479	4,731	4,970	5,259	5,538	5,768
12 Summa	9,299	9,600	9,839	10,115	10,354	10,588
Särskild fördelning för Folkskolorna (rad. 1—3):						
Ordinarie:						
13 Lärare	3,351	3,455	3,477	3,541	3,614	3,659
14 Lärarinnor	332	384	393	425	467	532
15 Summa	3,683	3,839	3,870	3,966	4,081	4,191
Icke ordinarie:						
16 Lärare	297	291	334	330	290	269
17 Lärarinnor	260	231	275	322	351	359
18 Summa	557	522	609	652	641	628
B) Endast i öfningsämnen eller handaslöjder:						
19 Lärare	94	116	162	170	201	216
20 Lärarinnor	222	178	213	209	256	300
21 Summa	316	294	375	379	457	516

Tab. 1 (forts.).

Öfversigt af folkskoleväsendet under åren 1876—1881.

3:o. Lärjungar.

		1876	1877	1878	1879	1880	1881
Barn mellan 7—14 år, ¹⁾							
som åtnjutit undervisning							
1	i sina egna distrikts folkskolor, mindre skolor och småskolor ...	572,220	570,132	577,591	571,669	573,928	565,985
2	i allmänna läroverk eller i folkundervisningsanstalter utom distriktet	13,884	15,094	16,491	17,661	18,245	19,241
3	i enskilda skolor	25,799	25,454	23,285	21,595	20,495	20,140
4	i hemmet	54,266	49,831	47,308	47,401	45,985	46,622
5	Summa	666,169	660,511	664,675	658,326	658,653	651,988
6	som under året ej deltagit i undervisningen.....	28,265	27,628	25,939	25,927	25,669	25,875
7	som vistats utom skoldistriktet och om hvilka uppgifter saknas ...	5,190	5,052	5,361	5,463	5,923	6,271
8	Summa Barn mellan 7—14 år	699,624	693,191	695,975	689,716	690,245	684,134
Särskild fördelning af dem, som åtnjutit undervisning i sina egna distrikts skolor (rad. 1):							
9	Fasta folkskolor	238,612	242,339	248,566	249,031	251,351	249,879
10	Flyttande »	109,452	102,256	98,328	91,450	86,201	80,483
11	Mindre skolor.....	38,880	41,593	43,590	42,189	39,503	42,870
12	Småskolor	185,276	183,944	187,107	188,999	196,873	192,753
13	Summa	572,220	570,132	577,591	571,669	573,928	565,985
Särskild fördelning af dem, som under året ej deltagit i undervisningen (rad. 6):							
14	Efter aflagd examen från folkskolan	13,094	10,872	9,992	10,139	9,848	9,585
15	Till följd af sjukdom eller naturfel	2,707	2,995	3,292	3,050	3,411	3,418
16	Af annan anledning	12,464	13,761	12,655	12,738	12,415	12,872
17	Summa	28,265	27,628	25,939	25,927	25,669	25,875

¹⁾ Med afseende på skolebarn i annan ålder se texten.

Tab. 1 (forts.).

Öfversigt af folkskolevæsendet under åren 1876—1881.

4:o. Ekonomiska förhållanden.

		1876	1877	1878	1879	1880	1881
Utgifter för folkskolevæsendet:							
1	Till læreres och lärarinnors afföning ..... Kr.	5,097,231	5,475,380	5,811,772	6,019,350	6,280,492	6,436,743
2	» skollokaler och inventarier ..... »	1,643,986	1,724,087	1,616,382	1,757,050	1,737,835	1,732,679
3	» undervisningsmateriel..... »	192,736	209,074	222,923	223,701	227,350	225,111
4	» öfriga behof ..... »	728,205	899,696	935,304	1,008,966	961,004	1,063,898
5	Summa »	7,662,158	8,308,187	8,586,381	9,009,067	9,156,681	9,458,431
Till bestridande af utgifterna har utgått:							
Af statsmedel:							
6	Lönertilskott åt lærere og lærarinnor ..... Kr.	2,140,404	2,247,133	2,344,309	2,421,556	2,502,781	2,579,720
7	Till understöd åt medelløsa församlingar ..... »	20,000	20,000	20,000	10,000	—	—
8	Lönertilskott for den »fortsatta undervisningen» ..... »	—	—	15,875	22,525	24,650	27,350
9	Bidrag till afföning af lærere i sløjd ..... »	—	—	7,725	12,075	14,976	15,000
10	Summa Statsmedel »	2,160,404	2,267,133	2,387,909	2,466,156	2,542,407	2,622,070
11	» skoldistriktet ..... »	5,304,173	5,789,468	5,963,096	6,325,895	6,386,332	6,588,517
12	» landsting eller hushållningssællskap ..... »	35,569	43,053	46,801	46,560	56,479	60,599
13	Afkomst af donationer ..... »	162,012	208,483	188,575	170,456	171,463	187,245
14	Summa »	7,662,158	8,308,187	8,586,381	9,009,067	9,156,681	9,458,431
Antal skolhus:							
15	Egna ..... »	5,427	5,663	5,946	6,175	6,365	6,535
16	Førhyrda eller hyresfritt upplætta ..... »	2,425	2,260	2,223	2,040	2,317	2,508
17	Summa Skolhus	7,852	7,923	8,169	8,215	8,682	9,043
18	Antal skolhus, vid hvilke finnes særskildt for undervisningen ordnadt planteringsland ..... »	1,602	1,695	1,719	1,773	1,850	1,980

Tab. 2.

Högare folkskolor.

1:o. Lärare och lärjungar m. m. under det läseår, som slutade 1882.

1	2	3 4		5 6 7 8 9				10 11		12 13 14 15 16 17 18								19 20 21 22 23							
		Lärare.		Lärjungar.				Nynskrifne.		A f g å n g n e.								Skolgången.							
		Församling, der skolan är belägen.	I läroämnen (ensamt eller i förening med öfrigaämnen).	Endast i öfrigaämnen.	Under 15 år.		15 år eller deröfver.		Summa.	Från den församling, der skolan är belägen.	Från andra församlingar.	Gossar.				Flickor.				Summa.	Dagar, då skolan hört vara i verksamhet.	Dagar, då undervisningen varit inställd till följd af		Frånvaro, i dagar, till- sammans för alla lärjungarne.	
					Gossar.	Flickor.	Gossar.	Flickor.				Efter godkänd afgångspröfning.	Öfrige.	Efter godkänd afgångspröfning.	Öfrige.	Dagar, då undervisningen varit inställd till följd af läraren.	annat af skol- styrelsen god- känd hinder.	Med gilligt förfall.	Utan gilligt förfall.						
1	Södermanlands ...	Lilla Malma...	1	—	30	—	12	—	42	6	12	4	4	3	—	—	—	11	144	—	—	100	—		
2	Gottlands	Klinte	1	—	11	3	1	—	15	2	2	—	2	2	—	1	—	5	120	—	—	100	—		
3	Blekinge	Jemshög	1	1	10	5	2	—	17	4	—	3	2	—	—	2	2	9	120	—	1	198	7		
4	Kristianstads	Båstad	1	—	5	8	—	2	15	3	—	—	—	—	—	—	1	1	144	—	—	92	—		
5	Malmöhus	Allerum	1	1	22	20	—	—	42	22	1	7	1	2	1	9	2	22	141	—	1	427	84		
6	"	Kattarp	1	1	10	11	1	—	22	13	2	2	1	—	5	3	2	13	120	—	—	254	71		
7	"	Väsby	1	1	33	—	5	—	38	13	3	3	4	—	—	—	—	7	152	—	—	402	—		
8	Hallands	Onsala	1	—	18	—	10	—	28	10	—	—	2	5	3	—	—	10	192	2	5	230	176		
9	Göteborgs o. Bohus	Fässberg	1	2	15	—	6	—	21	21	—	—	1	1	11	—	—	13	192	—	—	53	1		
10	Vernlands	Sunne	1	—	13	—	4	—	17	4	1	10	—	—	2	—	—	12	138	—	—	21	43		
11	Örebro	Karlskoga ...	1	—	13	—	1	—	14	3	—	5	2	—	5	—	—	12	144	—	13	168	—		
12	Gefleborgs	Bollnäs	2	1	2	—	27	—	29	5	11	11	1	1	—	—	—	13	120	—	—	82	—		
13	Vesternorrlands ...	Gudmundrå ...	2	1	8	—	14	—	22	11	9	7	—	—	6	—	—	13	139	—	—	90	29		
14		Summa	15	7	190	47	83	2	322	117	41	52	20	14	33	15	7	141							

Anmärkningar.

- Rad. 1: Kol. 2: Skolans namn är *Malmköpings högre folkskola*; den tillhör köpingen, icke församlingen.
 " 3: Kol. 4: I sång; aflönad af hufvudläraren. — Kol. 22: Flera af lärjungarne hafva varit frånvarande för nattvardsundervisningen.
 " 5: Kol. 4: I sång; utan arvode eller måhända aflönad af hufvudläraren.
 " 6: Kol. 4: I sång.
 " 7: Kol. 4: I sång; har ej åtnjutit arvode.
 " 9: Kol. 2: Skolans namn är *Götiska förbundets högre folkskola*. — Kol. 3: Dessutom har af särskild lärare undervisats i kristendom och grundlagar. —
 Kol. 4: En i slöjd, en i linearritning (och bokföring), en i frihandsteckning; de båda sednare här räknade som 1.
 " 11: Kol. 21: På grund af dödsfall i skolhuset af difteri och skollokalens upplåtande till tingslokal.
 " 12: Kol. 4: I slöjd.
 " 13: Kol. 4: I sång.

Tab. 2 (forts.).

Högre folkskolor.

2:o. Omkostnader under kalenderåret 1882.

1	2	24	25	26	27	28	29	30	31	32									
L ä n.	Församling, der skolan är belägen.	L ä r a r e s a f l ö n i n g										Skollokaler och inventarier.	Under- visnings- materiel.	Öfriga omkost- nader.	Summa.				
		I p e n n i n g a r.					I n n a t u r a.												
		Bidrag af församlingarna.		Bidrag af staten.		Öfriga bidrag.	Bostad till värde af		Bränsle till värde af										
		Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre		
1	Södermanlands ... Lilla Malma...	333	33	1,200	—	300	—	200	—	40	—	—	—	—	—	40	—	2,113	33
2	Gottlands..... Klinte	200	—	1,200	—	400	62	100	—	60	—	102	81	—	—	188	—	2,251	43
3	Blekinge ..... Jemshög	350	—	1,200	—	—	—	200	—	55	—	—	—	5	05	164	—	1,974	05
4	Kristianstads ..... Båstad	200	—	1,200	—	—	—	270	—	100	—	275	—	10	—	124	—	2,179	—
5	Malmöhus ..... Allerum	254	16	1,200	—	—	—	50	—	80	—	136	91	158	—	250	68	2,129	75
6	” ..... Kattarp	160	—	1,200	—	—	—	140	—	100	—	119	25	96	22	285	36	2,100	83
7	” ..... Väsby	200	—	1,200	—	—	—	100	—	100	—	150	—	12	08	347	67	2,109	75
8	Hallands ..... Onsala	200	—	1,200	—	—	—	200	—	150	—	116	50	139	42	124	06	2,129	98
9	Göteborgs o. Bohus Fässberg	1,561	33	1,200	—	—	—	250	—	100	—	413	52	580	89	150	—	4,255	74
10	Vermlands ..... Sunne	300	—	1,200	—	—	—	—	—	—	—	100	—	70	—	201	50	1,871	50
11	Örebro ..... Karlskoga ...	500	—	1,000	—	—	—	225	—	75	—	—	—	—	—	125	—	1,925	—
12	Gefleborgs ..... Bollnäs.....	—	—	1,200	—	1,505	—	75	—	—	—	601	—	9	—	147	06	3,537	06
13	Vesternorrlands ... Gudmundrå ...	400	—	1,200	—	1,000	—	—	—	—	—	44	80	67	31	175	48	2,887	59
14	Summa	4,658	82	15,400	—	3,205	62	1,810	—	860	—	2,059	79	1,147	97	2,322	81	31,465	01

Anmärkningar.

- Rad. 1: Kol. 26: Af landstinget. — Kol. 29: Köpingen har upplåtit en sal i folkskolans hus.
 ” 2: Kol. 26: Af donationsmedel 344 kr. 62 öre, af terminsafgifter 56 kr.
 ” 3: Kol. 24 o. 25: Se anm. till kol. 4. — Kol. 24—30: Bland skolkassans inkomster ingå lärjungarnes afgifter med 71 kr. — Kol. 31: Häri 50 kr. »räntebetalning för skollokalen».
 ” 5: Kol. 24 o. 25: Se anm. till kol. 4.
 ” 6: Kol. 24 o. 25: Häri sånglärarens lön 40 kr.
 ” 7: Kol. 24 o. 25: Se anm. till kol. 4.
 ” 9: Kol. 24—28: Hufvudläraren 1,800 kr. i penningar och 275 kr. in natura; slöjdlärares 610 kr. 33 öre i penningar och 75 kr. in natura; teckningslärarne tillsammans 351 kr. — Kol. 24—31: Bidrag af Möndals by 200 kr. — Kol. 29 o. 30: Bidrag af hushållningssällskapet för verktyg o. d. till slöjdskolan 500 kr.
 ” 12: Kol. 25—27: Föreståndaren 1,800 kr. i penningar och 75 kr. in natura; underläraren 800 kr.; slöjdlärares 105 kr. — Kol. 26: Af landstinget. — Kol. 31: Dessutom 84 kr. 75 öre resterande hyra sedan 1881.
 ” 13: Kol. 24—26: Förste läraren 1,500 kr.; biträdande läraren 1,000 kr.; sångläraren 100 kr. — Kol. 24 o. 29—31: Af en donation samt af lärjungarnes inträdesafgifter (à 2 kr.). — Kol. 26: Af landstinget. — Kol. 29: Lokalen hyresfri.

Tab. 3. Folkskoleväsendet år 1882 stifts-

1	2	3	S k o l o r.																
			Stift och Län.	Skoldistrikt.	Folkmängd vid årets slut.	Folkskolor.						Mindre folkskolor.		Småskolor.		S u m m a.			
						Fasta: med		Flyttande: på			Fasta.	Flyttande.	Fasta.	Flyttande.	Folkskolor.	Mindre folkskolor.	Småskolor.	Summa.	
						en	flere	2	3	flera									
						lärare eller lärarinnor.		stationer.											
1:o. Stift.																			
1	Stockholms stad (i konsistorielt hänseende)	2	186,554	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	11		
2	Uppsala stift	240	427,782	384	18	19	3	—	136	110	262	56	424	246	318	988			
3	Linköpings "	210	393,035	247	28	61	32	1	33	27	194	135	369	60	329	758			
4	Skara "	298	362,414	323	12	24	2	—	6	3	266	113	361	9	379	749			
5	Strengnäs "	160	293,626	318	22	7	—	—	47	7	202	41	347	54	243	644			
6	Vesterås "	122	348,927	301	27	42	1	—	90	24	520	79	371	114	599	1,084			
7	Vexjö "	179	322,026	80	4	93	54	16	—	2	37	345	247	2	382	631			
8	Lunds "	431	715,987	660	56	45	3	2	139	21	638	123	766	160	761	1,687			
9	Göteborgs "	257	500,670	230	36	79	22	8	42	14	187	390	375	56	577	1,008			
10	Kalmar "	67	149,713	54	9	25	9	—	11	11	39	77	97	22	116	235			
11	Karlstads "	187	361,805	109	14	186	62	2	3	12	51	365	373	15	416	804			
12	Hernösands "	169	463,193	165	10	42	24	11	52	150	57	382	252	202	439	893			
13	Visby "	81	53,293	81	2	—	—	—	4	—	40	2	83	4	42	129			
14	Summa för hela riket	2,353	4,579,025	2,953	248	623	212	40	563	381	2,493	2,108	4,076	944	4,601	9,621			
2:o. Län.																			
15	Stockholms stad	1	185,325	—	10	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	10			
16	Stockholms län	113	147,419	150	6	3	1	—	68	30	113	15	160	98	128	386			
17	Uppsala "	86	112,221	112	6	1	—	—	35	4	84	3	119	39	87	245			
18	Södermanlands "	88	147,840	164	13	1	—	—	21	3	95	13	178	24	108	310			
19	Östergötlands "	151	264,430	198	23	28	7	—	25	15	170	51	256	40	221	517			
20	Jönköpings "	128	195,689	73	3	56	27	6	—	1	30	214	165	1	244	410			
21	Kronobergs "	80	166,617	23	2	46	33	11	—	2	10	173	120	2	183	305			
22	Kalmar "	105	244,934	93	13	50	25	—	19	22	62	130	181	41	192	414			
23	Gottlands "	81	53,293	81	2	—	—	—	4	—	40	2	83	4	42	129			
24	Blekinge "	37	138,835	56	12	28	1	—	9	9	50	46	97	18	96	211			
25	Kristianstads "	147	230,844	246	8	16	2	2	43	11	204	69	274	54	273	601			
26	Malmöhus "	247	346,308	358	36	1	—	—	87	1	384	8	395	88	392	875			
27	Hallands "	89	134,594	74	8	28	7	—	10	1	73	98	117	11	171	299			
28	Göteborgs o. Bohus "	93	265,452	85	25	33	15	8	27	11	84	191	166	38	275	479			
29	Elfsborgs "	196	283,377	181	8	53	12	2	6	2	90	246	256	8	336	600			
30	Skaraborgs "	213	256,230	236	7	19	—	—	5	3	218	50	262	8	268	538			
31	Vermlands "	92	265,476	75	13	149	50	—	2	12	36	258	287	14	294	595			
32	Örebro "	60	178,337	186	9	16	—	—	40	12	132	48	211	52	180	443			
33	Vestmanlands "	72	127,379	106	13	16	2	—	28	9	143	20	137	37	163	337			
34	Kopparbergs "	53	190,170	144	12	24	1	—	31	13	337	56	181	44	393	618			
35	Gefleborgs "	52	181,062	147	9	13	—	—	51	70	81	35	169	121	116	406			
36	Vesternorrlands "	66	174,750	71	2	20	10	2	13	49	29	59	105	62	88	255			
37	Jemtlands "	55	86,580	41	1	12	3	2	1	4	4	164	59	5	168	232			
38	Vesterbottens "	26	109,203	20	6	4	6	7	8	32	7	117	43	40	124	207			
39	Norrbottnens "	22	92,660	33	1	6	5	—	30	65	17	42	45	95	59	199			
40	Summa för hela riket	2,353	4,579,025	2,953	248	623	212	40	563	381	2,493	2,108	4,076	944	4,601	9,621			

och läns-vis: skolor och lärare m. m.

17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	
Skolhus.		För barnens undervisning ordnade skolträdgårdar.	L ä r r a r e o c h l ä r r a r i n n o r														
			i läseämnena (ensamt eller i förening med öfningsämnena eller handaslöjder).												endast i öfnings- ämnena eller handaslöjder.		
Egna.	Förhyrda eller hyres- fritt upplåna.		I f o l k s k o l o r .						I mindre folkskolor.		I småskolor.		S u m m a .		Lärare.	Lärarinnor.	
			Ordinarie		Extra ordinarie.		Biträdande.		Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.			
		Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.							Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.
22	5	1	51	153	10	87	1	9	—	—	—	—	62	249	21	20	1
771	295	206	345	52	36	39	1	5	65	181	28	306	475	583	19	21	2
509	222	205	354	40	27	8	6	12	19	41	28	341	434	442	31	26	3
532	190	237	314	40	12	8	1	4	2	7	23	373	352	432	16	23	4
423	155	186	260	74	15	21	3	17	12	42	28	233	318	387	25	27	5
828	227	179	287	68	17	14	5	12	49	65	149	462	507	621	17	24	6
474	227	150	228	10	19	2	1	2	2	—	89	314	339	328	28	31	7
1,259	290	463	783	45	34	10	12	38	52	108	15	843	896	1,044	44	42	8
539	530	173	365	63	16	14	4	14	8	48	42	637	435	776	34	39	9
163	100	58	84	9	5	7	1	10	7	15	28	97	125	138	5	3	10
597	229	102	347	20	17	1	4	5	6	9	33	387	407	422	3	11	11
401	254	36	212	13	26	11	—	8	56	150	113	335	407	517	7	9	12
94	17	53	76	4	5	1	—	3	2	2	3	39	86	49	3	1	13
6,612	2,741	2,049	3,706	591	239	223	39	139	280	668	579	4,367	4,843	5,988	253	277	14
21	5	—	50	153	10	87	1	9	—	—	—	—	61	249	21	20	15
244	123	70	131	17	9	5	—	4	18	80	9	121	167	227	6	7	16
182	55	73	111	14	7	1	—	1	12	27	11	84	141	127	14	8	17
221	59	113	119	48	5	17	2	10	7	17	12	106	145	198	13	16	18
350	115	154	252	28	22	6	5	10	14	26	10	245	303	315	11	15	19
291	114	102	161	9	6	1	1	2	1	—	48	214	217	226	33	36	20
251	138	62	105	2	13	2	—	1	2	—	44	146	164	151	5	3	21
268	183	97	156	20	10	9	2	11	11	30	43	160	222	230	15	6	22
94	17	53	76	4	5	1	—	3	2	2	3	39	86	49	3	1	23
169	44	36	98	6	4	1	2	7	8	10	4	102	116	126	4	7	24
424	142	161	268	6	5	1	4	4	17	37	8	273	302	321	5	6	25
666	104	266	417	33	25	8	6	27	27	61	3	468	478	597	35	29	26
180	190	61	110	12	4	—	2	7	1	10	14	165	131	194	1	2	27
229	174	51	163	50	12	13	2	6	4	34	16	353	197	456	29	27	28
358	271	156	241	12	6	4	1	2	3	5	30	317	281	340	15	23	29
397	109	162	224	32	10	4	—	3	2	6	13	261	249	306	5	11	30
471	199	80	269	17	12	1	3	5	6	8	24	274	314	305	3	10	31
268	133	72	179	24	14	5	2	7	24	28	17	170	236	234	10	12	32
250	60	101	119	18	8	2	—	6	9	28	11	155	147	209	5	12	33
520	115	73	129	43	5	8	5	5	21	23	135	267	295	346	11	6	34
357	137	75	116	30	21	36	1	1	35	86	11	112	184	265	2	11	35
133	106	16	83	5	18	5	—	1	4	58	3	93	108	162	1	5	36
103	79	6	55	3	3	1	—	1	3	2	59	109	120	116	3	2	37
66	7	5	37	3	—	4	—	5	8	36	24	100	69	148	2	1	38
99	62	9	37	2	5	1	—	1	41	54	27	33	110	91	1	1	39
6,612	2,741	2,049	3,706	591	239	223	39	139	280	668	579	4,367	4,843	5,988	253	277	40

Tab. 4. Folkskoleväsendet år 1882

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Stift och Län.		Barn af 7—14											
		som under året under-											
		sina egna distrikts						samtliga förenämnda		skolor af förenämnda orter utom de egna distrikt.	småskolor (Summa af kol. 8—10).	samtliga folkskolor, mindre de o. småskolor (Summa af kol. 8—10).	högre folkskolor.
		fasta	flyttande	fasta	flyttande	fasta	flyttande	fasta	flyttande				
folkskolor.		mindre folkskolor.		småskolor.		skolor.							
1:o. Stift.													
1	Stockholms stad (i konsistorielt hänseende)	11,405	—	—	—	—	—	11,405	—	323	11,728	—	
2	Uppsala stift.....	27,511	1,322	5,595	4,762	9,469	2,375	42,575	8,459	1,161	52,195	3	
3	Linköpings ".....	24,151	8,144	1,464	1,897	7,403	7,164	33,018	17,205	1,299	51,522	—	
4	Skara ".....	27,747	2,198	375	144	11,479	5,718	39,601	8,060	753	48,414	1	
5	Strengnäs ".....	25,634	568	1,688	428	7,674	1,811	34,996	2,807	1,050	38,853	25	
6	Vesterås ".....	22,666	2,692	3,149	818	14,720	2,684	40,535	6,194	845	47,574	—	
7	Vexjö ".....	7,484	17,881	—	191	2,043	13,171	9,527	36,243	167	45,937	—	
8	Lunds ".....	57,791	4,980	6,209	1,181	20,185	6,602	84,185	12,763	1,706	98,654	131	
9	Göteborgs ".....	24,223	9,842	1,712	710	9,349	18,889	35,284	29,441	333	65,058	36	
10	Kalmar ".....	7,145	3,628	785	730	1,980	5,227	9,910	9,585	176	19,671	3	
11	Karlstads ".....	10,390	20,968	181	514	2,001	18,489	12,522	39,971	597	53,090	30	
12	Hernösands ".....	9,465	5,512	2,427	9,426	2,868	18,132	14,760	33,070	233	48,063	9	
13	Visby ".....	4,782	—	154	—	1,156	100	6,092	100	133	6,325	15	
14	Summa för hela riket	260,394	77,735	23,689	20,801	90,327	105,362	374,410	203,898	8,776	587,084	253	
2:o. Län.													
15	Stockholms stad.....	11,337	—	—	—	—	—	11,337	—	290	11,627	—	
16	Stockholms län.....	9,599	233	2,622	1,269	3,900	469	16,121	1,971	500	18,592	—	
17	Uppsala ".....	8,223	38	1,303	157	3,085	137	12,611	332	532	13,475	—	
18	Södermanlands ".....	13,582	54	844	254	3,610	609	18,036	917	497	19,450	25	
19	Östergötlands ".....	19,137	3,058	1,111	968	6,377	2,199	26,625	6,225	1,024	33,874	—	
20	Jönköpings ".....	6,443	9,039	—	113	1,717	9,545	8,160	18,697	135	26,992	—	
21	Kronobergs ".....	2,303	10,962	—	191	501	10,706	2,804	21,859	77	24,740	—	
22	Kalmar ".....	11,233	6,929	1,138	1,546	2,901	8,474	15,272	16,949	411	32,635	3	
23	Gottlands ".....	4,782	—	154	—	1,156	100	6,092	100	133	6,325	15	
24	Blekinge ".....	6,725	3,141	558	702	2,854	3,463	10,137	7,306	206	17,649	15	
25	Kristianstads ".....	18,893	1,798	2,311	449	6,498	2,936	27,702	5,183	290	33,175	13	
26	Malmöhus ".....	32,173	41	3,340	30	10,833	203	46,346	274	1,210	47,830	103	
27	Hallands ".....	7,316	2,908	350	65	2,998	4,877	10,664	7,850	118	18,632	20	
28	Göteborgs o. Bohus ".....	11,899	5,500	1,080	502	5,126	8,905	13,105	14,907	80	33,092	16	
29	Elfsborgs ".....	14,592	5,755	362	143	4,079	12,848	19,033	18,746	457	38,236	1	
30	Skaraborgs ".....	20,142	1,547	295	144	9,000	2,730	29,437	4,421	557	34,415	—	
31	Vermlands ".....	7,412	16,400	64	514	1,453	12,718	8,929	29,632	448	39,009	17	
32	Örebro ".....	14,437	1,268	1,611	452	4,860	2,180	20,908	3,900	644	25,452	13	
33	Vestmanlands ".....	8,910	1,167	855	503	3,969	783	13,734	2,453	376	16,563	—	
34	Kopparbergs ".....	10,959	1,640	957	430	9,404	1,755	21,320	3,825	243	25,388	—	
35	Gefleborgs ".....	10,832	745	2,307	2,943	3,138	1,593	16,277	5,281	312	21,870	3	
36	Vesternorrlands ".....	4,738	2,499	466	3,573	1,831	3,509	7,035	9,581	112	16,728	9	
37	Jemtlands ".....	1,921	903	27	197	187	6,857	2,135	7,957	72	10,164	—	
38	Vesterbottens ".....	1,209	1,162	503	1,902	149	6,243	1,861	9,307	22	11,190	—	
39	Norrbottens ".....	1,597	948	1,431	3,754	701	1,523	3,729	6,225	27	9,981	—	
40	Summa för hela riket	260,394	77,735	23,689	20,801	90,327	105,362	374,410	203,898	8,776	587,084	253	

stifts- och läns-vis: lärjungar.

å r s å l d e r ,										Hela antalet barn af 7—14 års ålder. (Samtliga barn i kol. 16, 21 och 22.)				Hela antalet i folkskolor, mindre folkskolor och små- skolor under året undervisade barn hade inom (kol. 11) och utom den egentliga skolaldern.
v i s a t s i			som under året å- njutit undervisning (Summa af kol. 11—15).	som under året ej åtnjutit undervisning					om hvika uppgifter saknas.	Gossar.	Flickor.	Summa.		
allmänna läroverk och specialskolor.	enskilda skolor.	hemmen.		efter inbemande af folkläsa- minimkurs.	efter godkänd afgångspröfning.	till följd af sjukdom eller naturfel.	af annan anledning.	Summa.						
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
1,402	3,555	231	16,916	292	218	45	1,097	1,652	215	9,314	9,469	18,783	12,039	1
1,017	1,261	3,220	57,696	541	691	293	1,261	2,786	1,145	31,171	30,456	61,627	55,416	2
989	1,509	3,804	57,824	496	1,284	342	1,136	3,258	901	31,683	30,350	61,983	54,580	3
987	736	3,881	54,019	357	1,320	183	804	2,664	443	28,946	28,180	57,126	51,793	4
843	1,261	2,593	43,575	517	1,016	280	821	2,634	653	23,699	23,163	46,862	41,440	5
581	829	1,304	50,288	406	488	257	1,057	2,208	520	26,774	26,242	53,016	52,509	6
659	547	1,506	48,649	237	1,140	191	151	1,719	218	25,909	24,677	50,586	48,513	7
1,886	4,052	3,465	108,188	796	1,351	493	947	3,587	935	57,615	55,095	112,710	111,330	8
1,097	2,427	1,363	69,981	400	840	283	1,052	2,575	641	37,474	35,723	73,197	71,489	9
348	1,170	2,074	23,266	181	359	156	248	944	542	12,745	12,007	24,752	21,889	10
575	476	1,213	55,384	410	973	316	1,494	3,193	922	30,280	29,219	59,499	59,183	11
934	1,060	17,018	67,084	748	631	362	1,237	2,978	2,202	36,227	36,037	72,264	56,730	12
132	262	161	6,945	170	249	26	105	550	73	3,873	3,695	7,568	6,933	13
11,500	19,145	41,833	659,815	5,551	10,560	3,227	11,410	30,748	9,410	355,660	344,313	699,973	643,844	14
1,397	3,532	216	16,772	260	218	45	1,074	1,597	215	9,217	9,367	18,584	11,965	15
332	435	1,546	20,905	389	419	101	593	1,502	388	11,594	11,201	22,795	19,630	16
312	575	935	15,297	114	138	59	155	466	122	8,073	7,312	15,385	13,994	17
436	340	1,416	21,667	266	373	182	271	1,092	413	11,670	11,502	23,172	20,365	18
712	1,272	2,470	38,328	310	898	223	623	2,054	607	20,896	20,093	40,989	35,848	19
536	372	1,133	29,033	58	776	127	69	1,030	201	15,709	14,555	30,264	28,371	20
198	239	698	25,875	180	479	109	111	879	76	13,558	13,272	26,830	26,318	21
554	1,344	3,097	37,693	366	630	281	732	1,959	780	20,701	19,671	40,372	35,618	22
182	262	161	6,945	170	249	26	105	550	73	3,873	3,695	7,568	6,933	23
525	1,026	1,666	20,881	213	194	145	275	827	162	11,198	10,672	21,870	19,202	24
307	907	787	35,189	222	418	130	229	999	194	18,528	17,854	36,382	37,815	25
1,054	2,119	1,012	52,118	361	739	218	443	1,761	579	27,889	26,569	54,458	54,313	26
256	364	483	19,755	110	416	106	282	914	348	10,815	10,202	21,017	20,112	27
783	1,886	372	36,149	205	377	95	471	1,148	162	19,123	18,336	37,459	36,733	28
476	496	1,580	40,789	268	517	196	1,414	2,395	452	22,047	21,589	43,636	41,830	29
664	433	2,967	38,479	283	1,032	148	506	1,969	295	20,707	20,036	40,743	36,666	30
467	448	868	40,809	195	712	220	620	1,747	688	22,048	21,196	43,244	43,542	31
378	863	1,341	28,047	479	701	132	837	2,149	319	15,476	15,039	30,515	28,366	32
330	488	576	17,957	124	298	80	302	744	167	9,597	9,271	18,868	17,796	33
203	320	544	26,455	111	187	146	526	970	321	13,957	13,789	27,746	28,086	34
464	364	947	23,648	119	218	146	535	1,018	646	12,757	12,555	25,312	23,611	35
472	588	6,620	24,417	271	300	102	413	1,086	952	13,418	13,037	26,455	19,569	36
135	151	985	11,385	41	75	59	438	613	316	6,151	6,163	12,314	12,489	37
203	50	5,190	16,633	170	191	130	165	656	235	8,826	8,748	17,574	13,461	38
124	271	4,273	14,649	266	65	71	221	623	649	7,832	8,089	15,921	11,211	39
11,500	19,145	41,833	659,815	5,551	10,560	3,227	11,410	30,748	9,410	355,660	344,313	699,973	643,844	40

Tab. 5. Folkskoleväsendet år 1882 stifts-

1 Stift och Län.		2 D e b e t.														9 Skuld vid årets slut.			
		3 I n k o m s t e r.																	
		4 Tillgångar vid årets början.		5 B i d r a g a f										7 Öfriga inkomster.				8 Summa inkomster.	
				6 Räntor, arrenden o. d.		Skoldistriktet.		Staten.		Landtning, hushållnings- sällskap eller andra skoldistrikt.									
10. Stift.		Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre		
1	Stockholms stad (i konsistorielt hänseende)	5,351	47	3,363	26	396,711	50	117,175	—	—	—	1,285	07	518,534	83	65,836	25		
2	Uppsala stift.....	668,022	90	46,850	73	617,583	84	272,822	72	6,901	70	23,397	46	967,556	45	278,662	26		
3	Linköpings ".....	716,003	24	99,593	85	509,224	60	232,048	86	6,757	03	26,383	91	814,008	25	751,175	06		
4	Skara ".....	353,764	15	18,782	03	406,976	65	209,847	47	4,096	22	25,794	07	665,496	44	244,959	23		
5	Strengnäs ".....	675,191	58	34,395	54	403,583	87	193,029	90	4,574	75	31,213	94	666,798	—	230,139	85		
6	Vesterås ".....	468,460	39	19,367	86	545,555	81	250,657	14	7,530	11	28,670	23	851,781	15	350,172	29		
7	Verjö ".....	316,837	85	15,362	82	231,581	60	151,414	96	4,711	80	14,253	52	417,324	70	57,432	66		
8	Lunds ".....	552,917	70	35,919	80	1,286,816	41	478,062	97	7,178	07	96,047	82	1,904,025	07	1,280,641	03		
9	Göteborgs ".....	738,544	14	37,662	35	813,459	25	277,686	13	12,777	44	42,003	02	1,183,583	19	201,319	48		
10	Kalmar ".....	70,932	96	4,693	37	122,896	27	63,123	32	954	09	5,321	79	196,993	84	124,263	01		
11	Karlstads ".....	231,757	57	13,026	55	354,627	99	218,351	25	2,983	36	10,945	21	599,934	36	36,208	09		
12	Hernösands ".....	305,902	03	14,509	07	361,144	60	189,672	40	18,996	10	28,592	48	612,914	65	34,262	11		
13	Visby ".....	37,066	24	2,174	37	70,649	30	41,049	99	225	—	3,621	32	117,719	98	10,085	40		
14	Summa för hela riket	5,140,752	22	285,701	60	6,120,811	69	2,694,947	11	77,685	67	337,529	84	9,516,675	91	3,665,156	77		
20. Län.																			
15	Stockholms stad.....	5,251	02	3,363	26	394,411	50	116,775	—	—	—	1,085	07	515,634	83	59,336	25		
16	Stockholms län.....	196,230	21	15,146	17	214,714	66	96,852	57	945	52	11,646	69	339,305	61	135,132	21		
17	Uppsala ".....	292,047	06	18,496	29	157,855	14	73,323	35	2,388	67	5,131	93	256,695	33	116,878	57		
18	Södermanlands ".....	461,394	40	25,240	56	175,603	85	96,271	57	2,114	45	23,437	86	322,668	29	100,105	93		
19	Östergötlands ".....	563,492	70	30,926	11	386,273	11	165,974	70	3,616	15	15,571	34	602,361	41	703,871	91		
20	Jönköpings ".....	216,653	01	11,182	47	165,311	79	103,424	99	6,045	14	15,714	74	301,679	13	52,679	62		
21	Kronobergs ".....	156,324	10	7,264	26	101,161	55	70,933	30	505	50	3,980	82	183,845	43	13,050	74		
22	Kalmar ".....	175,837	40	10,706	71	217,963	66	111,467	48	2,563	84	10,866	37	353,568	06	163,604	48		
23	Gottlands ".....	37,066	24	2,174	37	70,649	30	41,049	99	225	—	3,621	32	117,719	98	10,085	40		
24	Blekinge ".....	127,613	82	5,029	77	158,707	13	59,683	33	2,068	68	6,340	28	231,829	19	176,567	17		
25	Kristianstads ".....	200,751	58	12,506	53	367,679	45	152,439	86	439	64	42,197	70	575,263	18	280,351	30		
26	Malmöhus ".....	224,552	30	18,383	50	760,429	83	265,939	78	4,669	75	47,509	84	1,096,932	70	823,722	56		
27	Hallands ".....	104,455	05	5,227	13	154,831	04	74,952	43	750	—	9,557	15	245,317	75	69,065	57		
28	Göteborgs o. Bohus ".....	505,472	50	24,509	24	562,832	81	149,197	91	9,761	36	28,027	47	774,328	79	107,393	51		
29	Elfsborgs ".....	250,808	51	14,348	69	275,745	88	153,097	45	6,566	21	14,241	81	464,000	04	151,083	02		
30	Skaraborgs ".....	270,907	71	14,569	68	292,038	47	149,298	31	2,114	74	17,860	89	475,882	09	125,906	38		
31	Vermlands ".....	183,213	51	10,401	19	265,986	21	166,755	42	107	—	8,789	64	452,039	46	28,163	48		
32	Örebro ".....	221,056	48	10,151	90	276,152	85	121,733	33	3,024	90	3,733	63	414,796	61	117,008	80		
33	Vestmanlands ".....	172,080	74	9,623	28	201,608	32	88,159	30	2,340	47	7,844	31	309,575	68	89,626	10		
34	Kopparbergs ".....	257,467	45	7,748	90	259,823	28	130,572	84	4,606	64	22,595	61	425,347	27	227,320	64		
35	Gefleborgs ".....	212,174	40	14,192	52	300,387	26	117,371	80	3,835	91	9,182	89	444,970	33	79,941	02		
36	Vesternorrlands ".....	140,212	96	5,725	20	172,056	22	64,496	18	—	—	11,966	68	254,244	28	21,901	37		
37	Jemtlands ".....	80,158	02	3,883	18	90,026	33	47,983	23	1,040	—	12,694	13	155,626	87	6,840	79		
38	Vesterbottens ".....	61,614	88	4,122	62	59,057	09	37,184	66	256	10	911	08	101,531	55	4,509	70		
39	Norrbottnens ".....	23,916	17	778	07	40,004	96	40,008	33	17,700	—	3,020	59	101,511	95	1,010	25		
40	Summa för hela riket	5,140,752	22	285,701	60	6,120,811	69	2,694,947	11	77,685	67	337,529	84	9,516,675	91	3,665,156	77		

och läns-vis: ekonomiska förhållanden.

10		11		12		13		14		15		16		17		18			
S:a Debet. (Summa af kol. 2, 8 och 9.)		K r e d i t.																Beloppet vid årets slut af donationer för skolväsendet.	
		Skuld vid årets början.		U t g i f t e r.												Tillgångar vid årets slut.			
				Till lärarens och lärarinnors aföning.		Till skollokaler och inventarier.		Till undervisnings- materiel.		Öfriga utgifter.		Summa utgifter.							
Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre		
589,722	55	49,760	73	410,562	50	17,234	85	19,062	62	87,564	05	534,424	02	5,537	80	—	—	1	
1,914,241	61	226,979	43	680,227	93	188,804	95	22,704	27	113,457	10	1,005,194	25	682,067	93	500,042	88	2	
2,281,186	55	701,267	32	570,103	71	105,914	38	18,529	74	118,710	66	813,258	49	766,660	74	527,375	13	3	
1,264,219	87	227,747	39	475,044	30	126,179	69	11,334	92	72,820	81	685,379	72	351,092	76	299,589	85	4	
1,572,129	43	213,286	77	470,801	31	115,437	78	18,395	24	79,613	97	684,248	30	674,594	36	555,615	62	5	
1,670,413	83	263,782	66	615,330	47	178,329	51	16,636	79	104,805	59	915,102	36	491,528	81	252,569	19	6	
791,595	21	50,432	78	327,561	17	44,616	58	11,204	70	38,238	59	421,621	04	319,541	39	201,326	80	7	
3,737,583	80	1,142,828	60	1,229,154	20	310,667	48	38,594	30	410,876	59	1,989,292	57	605,462	63	253,160	15	8	
2,123,451	81	198,094	37	763,466	49	232,614	08	27,452	93	133,317	90	1,156,851	40	768,506	04	599,042	75	9	
392,189	81	128,452	80	147,149	90	19,022	30	4,266	11	25,360	44	195,798	75	67,938	26	45,131	31	10	
867,900	02	30,786	95	482,517	22	58,772	99	17,507	62	49,809	51	608,607	34	228,505	73	141,843	18	11	
953,078	79	32,734	37	455,808	93	69,404	74	15,627	84	58,986	40	599,827	91	320,516	51	154,463	69	12	
164,871	62	10,911	01	89,157	24	11,718	01	1,820	38	12,365	21	115,060	84	38,899	77	16,796	85	13	
18,322,584	90	3,277,065	18	6,716,885	37	1,478,717	34	223,137	46	1,305,926	82	9,724,666	99	5,320,852	73	3,546,957	40	14	
580,222	10	42,760	73	409,254	50	16,821	57	19,060	12	86,887	81	532,024	—	5,437	37	—	—	15	
670,668	03	99,250	62	237,524	23	73,621	30	11,575	46	35,859	07	358,580	06	212,837	35	195,562	83	16	
665,621	01	112,083	48	179,576	78	50,545	87	5,654	49	35,837	18	271,614	32	281,923	21	218,429	07	17	
884,168	62	86,085	74	230,713	66	40,810	55	8,317	98	34,348	26	314,190	45	483,892	43	413,909	34	18	
1,869,726	02	652,706	81	419,400	45	70,983	56	14,285	56	99,689	21	604,358	78	612,660	43	418,668	40	19	
571,011	76	41,868	26	228,816	99	44,600	77	7,794	53	31,887	72	313,100	01	216,043	49	148,456	20	20	
353,220	27	14,448	44	149,868	92	13,309	41	4,781	80	11,775	40	179,735	53	159,036	30	90,409	31	21	
693,009	94	171,552	57	258,110	54	41,561	96	7,384	12	39,535	52	346,592	14	174,865	23	124,350	44	22	
164,871	62	10,911	01	89,157	24	11,718	01	1,820	38	12,365	21	115,060	84	38,899	77	16,796	85	23	
536,010	18	185,564	29	151,977	38	27,760	32	5,125	78	36,248	76	221,112	24	129,333	65	37,542	95	24	
1,056,366	06	274,600	90	371,417	72	114,165	98	10,432	03	86,898	94	582,914	67	198,850	49	76,675	80	25	
2,145,207	56	682,663	41	705,759	10	168,741	18	23,036	49	287,728	89	1,185,265	66	277,278	49	138,941	40	26	
418,838	37	69,060	73	171,684	29	36,678	76	4,408	80	29,108	20	241,880	05	107,897	59	89,039	96	27	
1,387,194	80	105,494	07	475,427	28	163,745	68	19,600	42	88,126	59	746,899	97	534,800	76	431,526	90	28	
865,891	57	140,986	56	335,191	65	85,840	22	10,465	47	46,770	16	478,267	50	246,637	51	163,659	19	29	
872,696	18	117,278	62	337,278	14	86,544	94	8,408	90	52,304	88	484,536	86	270,880	70	238,863	24	30	
663,416	45	23,385	55	370,497	03	42,014	60	12,530	20	35,894	92	460,936	75	179,094	15	109,036	49	31	
752,861	89	96,999	54	304,520	27	86,114	14	9,442	35	57,859	89	457,936	65	197,925	70	151,657	64	32	
571,282	52	67,563	80	220,302	05	58,072	22	6,047	73	36,219	12	320,641	12	183,077	60	116,068	13	33	
910,135	36	181,172	62	310,312	24	94,692	81	8,448	60	46,865	88	460,319	53	268,643	21	86,317	36	34	
737,085	80	67,893	06	304,285	98	80,968	75	8,888	41	54,728	81	448,871	95	220,320	79	126,532	21	35	
416,358	61	22,260	07	171,797	95	44,493	66	5,955	43	30,369	12	252,616	16	141,482	38	78,667	38	36	
242,625	68	6,344	11	118,785	77	12,449	24	2,844	53	10,422	92	144,502	46	91,779	11	43,420	50	37	
167,656	13	3,881	29	80,410	08	4,487	85	3,929	89	8,741	19	97,569	01	66,205	83	25,944	22	38	
126,438	37	248	90	84,815	13	7,973	99	2,897	99	9,453	17	105,140	23	21,049	19	6,431	59	39	
18,322,584	90	3,277,065	18	6,716,885	37	1,478,717	34	223,137	46	1,305,926	82	9,724,666	99	5,320,852	73	3,546,957	40	40	

Tab. 6. Folkskoleväsendet år 1882 länsvis med fördelning

1	2	3	S k o l o r .														16		
			L ä n .	Skoldstrikt.	Folkmängd vid årets slut.	F o l k s k o l o r .					Mindre folkskolor.		Småskolor.		S u m m a .				
						Fasta: med		Flyttande: på			Fasta.	Flyttande.	Fasta.	Flyttande.	Folkskolor.	Mindre folkskolor.		Småskolor.	Summa.
						en	flere	2	3	flera									
1.o. Landsbygd.																			
1	Stockholms län	108	138,721	145	4	3	1	—	66	29	108	15	153	95	123	371			
2	Uppsala	84	92,652	111	1	1	—	—	35	4	80	3	118	39	83	235			
3	Södermanlands	84	132,105	162	8	—	—	—	21	3	90	13	171	24	103	298			
4	Östergötlands	145	219,265	197	12	28	7	—	25	15	155	51	244	40	206	490			
5	Jönköpings	125	173,579	71	—	56	27	6	—	1	23	214	160	1	237	398			
6	Kronobergs	79	161,263	23	—	46	38	11	—	2	8	173	118	2	181	301			
7	Kalmar	100	218,854	93	6	50	25	—	18	22	50	130	174	40	180	394			
8	Gottlands	80	46,253	81	1	—	—	—	3	—	34	2	82	3	36	121			
9	Blekinge	32	110,234	56	5	28	1	—	9	9	39	46	90	18	85	193			
10	Kristianstads	144	218,320	244	6	16	2	2	42	11	200	69	270	53	269	592			
11	Malmöhus	238	258,277	356	21	1	—	—	86	1	366	8	378	87	374	839			
12	Hallands	84	118,909	69	5	28	7	—	10	1	65	98	109	11	163	283			
13	Göteborgs o. Bohus	88	172,448	75	7	33	15	8	9	11	50	191	138	20	241	399			
14	Elfsborgs	191	266,867	174	5	53	12	2	6	2	81	246	246	8	327	581			
15	Skaraborgs	207	236,495	233	1	19	—	—	5	3	208	50	253	8	258	519			
16	Vermlands	89	249,676	75	6	148	50	—	2	12	20	257	279	14	277	570			
17	Örebro	56	161,592	181	5	16	—	—	39	12	122	48	202	51	170	423			
18	Vestmanlands	68	109,307	102	5	16	2	—	28	9	126	20	125	37	146	308			
19	Kopparbergs	51	181,400	142	10	24	1	—	30	13	332	56	177	43	388	608			
20	Gefleborgs	49	149,506	143	3	13	—	—	49	70	59	35	159	119	94	372			
21	Vesternorrlands	64	159,890	70	—	20	10	2	13	48	25	59	102	61	84	247			
22	Jemtlands	54	83,173	41	—	12	3	2	1	4	4	164	58	5	168	231			
23	Vesterbottens	25	106,389	20	4	4	6	7	8	32	4	117	41	40	121	202			
24	Norrbottns	19	85,973	29	—	6	5	—	27	65	12	42	40	92	54	186			
25	Summa	2,264	3,851,148	2,893	115	622	212	40	532	379	2,261	2,107	3,882	911	4,368	9,161			
2.o. Städer.																			
26	Stockholms stad	1	185,325	—	10	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	10			
27	Stockholms län	5	8,698	5	2	—	—	—	2	1	5	—	7	3	5	15			
28	Uppsala	2	19,569	1	5	—	—	—	—	—	4	—	6	—	4	10			
29	Södermanlands	4	15,735	2	5	—	—	—	—	—	5	—	7	—	5	12			
30	Östergötlands	6	45,165	1	11	—	—	—	—	—	15	—	12	—	15	27			
31	Jönköpings	3	22,110	2	3	—	—	—	—	—	7	—	5	—	7	12			
32	Kronobergs	1	5,354	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	4			
33	Kalmar	5	26,080	—	7	—	—	—	1	—	12	—	7	1	12	20			
34	Gottlands	1	7,040	—	1	—	—	—	1	—	6	—	1	1	6	8			
35	Blekinge	5	28,601	—	7	—	—	—	—	—	11	—	7	—	11	18			
36	Kristianstads	3	12,524	2	2	—	—	—	1	—	4	—	5	1	4	9			
37	Malmöhus	9	88,031	2	15	—	—	—	1	—	18	—	17	1	18	36			
38	Hallands	5	15,685	5	3	—	—	—	—	—	8	—	8	—	8	16			
39	Göteborgs o. Bohus	5	93,004	10	18	—	—	—	18	—	34	—	28	18	34	80			
40	Elfsborgs	5	16,510	7	3	—	—	—	—	—	9	—	10	—	9	19			
41	Skaraborgs	6	19,735	3	6	—	—	—	—	—	10	—	9	—	10	19			
42	Vermlands	3	15,800	—	7	1	—	—	—	—	16	1	8	—	17	25			
43	Örebro	4	16,745	5	4	—	—	—	1	—	10	—	9	1	10	20			
44	Vestmanlands	4	18,072	4	8	—	—	—	—	—	17	—	12	—	17	29			
45	Kopparbergs	2	8,770	2	2	—	—	—	1	—	5	—	4	1	5	10			
46	Gefleborgs	3	31,556	4	6	—	—	—	2	—	22	—	10	2	22	34			
47	Vesternorrlands	2	14,860	1	2	—	—	—	—	1	4	—	3	1	4	8			
48	Jemtlands	1	3,407	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1			
49	Vesterbottens	1	2,814	—	2	—	—	—	—	—	3	—	2	—	3	5			
50	Norrbottns	3	6,687	4	1	—	—	—	3	—	5	—	5	3	5	13			
51	Summa	89	727,877	60	133	1	—	—	31	2	232	1	194	33	233	460			

Anm. Af skäl, som i texten äro angifna, hafva 5 städer (Sigtuna, Mariefred, Torshälla, Säter och Skellefteå) samt delar af 2 (Kristianstad och Sala) förts till lands-

efter landsbyggd och städer: skolor och lärare m. m.

17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	
Skolhus.		För barnens undervisning ordnade skolträdgårdar.	L ä r a r e o c h l ä r a r i n n o r													endast i öfnings- ämnen eller handaslöjder.	
Bygna.	Förhyrda eller hyres- fritt upplåtna.		i läseämnen (ensamt eller i förening med öfningsämnen eller handaslöjder).														
			I folkskolor.						I mindre folkskolor.		I småskolor.		Summa.				
			Ordinarie.		Extra ordinarie.		Biträdande.		Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.		Lärarinnor.
Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.												
239	120	70	126	13	9	5	—	4	18	77	9	115	162	214	5	6	1
175	52	71	101	4	7	1	—	1	12	27	11	73	131	106	12	4	2
214	57	112	111	41	5	17	1	5	7	17	12	94	136	174	11	10	3
336	111	148	225	6	16	3	4	7	14	26	10	199	269	241	8	13	4
287	111	98	151	2	6	1	—	—	1	—	46	192	204	195	32	31	5
249	136	62	104	2	12	1	—	—	2	—	44	142	162	145	5	2	6
258	177	94	144	15	9	7	2	5	11	29	42	139	208	195	12	2	7
93	9	53	75	4	3	1	—	—	1	2	3	33	82	40	3	—	8
157	44	35	84	5	4	—	1	1	8	10	4	82	101	98	3	1	9
421	140	161	263	3	5	—	3	2	17	36	8	262	296	303	4	5	10
641	95	260	366	2	13	—	5	14	26	61	3	374	413	451	28	12	11
172	183	61	101	5	3	—	2	4	1	10	14	149	121	168	1	1	12
199	163	44	118	16	7	3	—	5	4	16	15	228	144	268	3	14	13
349	270	154	233	5	6	4	1	2	3	5	30	299	273	315	6	16	14
385	108	159	216	23	10	3	—	1	2	6	13	245	241	278	3	9	15
464	195	78	260	9	12	1	2	4	6	8	24	257	304	279	—	5	16
256	131	70	163	16	14	5	1	4	24	27	17	154	224	206	6	9	17
234	51	96	108	11	7	2	—	2	9	28	11	135	135	178	3	6	18
514	115	72	125	40	5	8	5	4	21	22	135	258	291	332	11	4	19
340	121	73	109	25	12	17	—	—	35	84	11	83	167	209	1	4	20
128	101	16	77	3	17	5	—	—	4	57	2	81	100	146	—	—	21
102	78	5	54	1	2	1	—	—	3	2	59	109	118	113	3	2	22
64	6	5	36	2	—	4	—	3	8	36	24	97	68	142	2	—	23
93	60	7	34	—	5	1	—	—	38	54	26	28	103	83	—	—	24
6,370	2,634	2,004	3,389	253	189	90	27	68	275	640	573	3,828	4,453	4,879	162	156	25
21	5	—	50	153	10	87	1	9	—	—	—	—	61	249	21	20	26
5	3	—	5	4	—	—	—	—	—	3	—	6	5	13	1	1	27
7	3	2	10	10	—	—	—	—	—	—	—	11	10	21	2	4	28
7	2	1	8	7	—	—	1	5	—	—	—	12	9	24	2	6	29
14	4	6	27	22	6	3	1	3	—	—	—	46	34	74	3	2	30
4	3	4	10	7	—	—	1	2	—	—	2	22	13	31	1	5	31
2	2	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	4	2	6	—	1	32
10	6	3	12	5	1	2	—	6	—	1	1	21	14	35	3	4	33
1	8	—	1	—	2	—	—	3	1	—	—	6	4	9	—	1	34
12	—	1	14	1	—	1	1	6	—	—	—	20	15	28	1	6	35
3	2	—	5	3	—	1	1	2	—	1	—	11	6	18	1	1	36
25	9	6	51	31	12	8	—	13	1	—	—	94	65	146	7	17	37
8	7	—	9	7	1	—	—	3	—	—	—	16	10	26	—	1	38
30	11	2	45	34	5	10	2	1	—	18	1	125	53	188	26	13	39
9	1	2	8	7	—	—	—	—	—	—	—	18	8	25	9	7	40
12	1	3	8	9	—	1	—	2	—	—	—	16	8	28	2	2	41
7	4	2	9	8	—	—	1	1	—	—	—	17	10	26	3	5	42
12	2	2	11	8	—	—	1	3	—	1	—	16	12	28	4	3	43
16	9	5	11	7	1	—	—	4	—	—	—	20	12	31	2	6	44
6	—	1	4	3	—	—	—	1	—	1	—	9	4	14	—	2	45
17	16	2	7	5	9	19	1	1	—	2	—	29	17	56	1	7	46
5	5	—	6	2	1	—	—	1	—	1	1	12	8	16	1	5	47
1	1	1	1	2	1	—	—	1	—	—	—	—	2	3	—	—	48
2	1	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	3	1	6	—	1	49
6	2	2	3	2	—	—	—	1	3	—	1	5	7	8	1	1	50
242	107	45	317	338	50	133	12	71	5	28	6	539	390	1,109	91	121	

bygden, hvaremot delar af landsbygden blifvit förda på 5 andra städer (Vaxholm, Vadstena, Visby, Skara och Falköping).

Tab. 7. Folkskoleväsendet år 1882 länsvis med

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
B a r n a f 7 — 1 4													
s o m u n d e r å r e t u n d e r													
L ä n .	s i n a e g n a d i s t r i k t s						samtliga förenämnda		skolor af förenämnda utom deras egna distrikt.	skolor af förenämnda utom deras egna distrikt.	skolor af förenämnda utom deras egna distrikt.	samtliga folkskolor, mindre de o. småskolor (Summa af kol. 8—10).	högre folkskolor.
	fasta	flyttande	fasta	flyttande	fasta	flyttande	fasta	flyttande					
	folkskolor.		mindre folkskolor.		småskolor.		skolor.						
1:o. Landsbygd.													
1	Stockholms län	9,081	233	2,535	1,239	3,610	469	15,226	1,941	480	17,647	—	
2	Uppsala	7,147	38	1,303	157	2,556	137	11,006	332	387	11,725	—	
3	Södermanlands	12,568	54	844	254	3,122	609	16,534	917	458	17,909	25	
4	Östergötlands	16,130	3,058	1,111	968	5,153	2,199	22,394	6,225	912	29,531	—	
5	Jönköpings	5,284	9,039	—	113	906	9,545	6,190	18,697	121	25,008	—	
6	Kronobergs	2,079	10,962	—	191	323	10,706	2,402	21,859	58	24,319	—	
7	Kalmar	9,453	6,929	1,116	1,546	2,107	8,474	12,676	16,949	368	29,993	3	
8	Gottlands	4,421	—	121	—	935	100	5,477	100	133	5,710	15	
9	Blekinge	5,478	3,141	558	702	2,074	3,463	8,110	7,306	156	15,572	15	
10	Kristianstads	18,298	1,798	2,269	449	6,183	2,936	26,750	5,183	261	32,194	13	
11	Malmöhus	24,859	41	3,324	30	8,651	203	36,834	274	949	38,057	103	
12	Hallands	6,313	2,908	350	65	2,465	4,877	9,128	7,850	83	17,061	20	
13	Göteborgs o. Bohus	6,608	5,500	347	502	1,945	8,905	8,900	14,907	47	23,854	16	
14	Elfsborgs	13,766	5,755	362	143	3,445	12,848	17,573	18,746	322	36,641	1	
15	Skaraborgs	19,007	1,547	295	144	8,348	2,730	27,650	4,421	511	32,582	—	
16	Vermlands	6,486	16,376	64	514	907	12,690	7,457	29,580	381	37,418	17	
17	Örebro	13,344	1,268	1,577	452	4,445	2,180	19,366	3,900	547	23,813	13	
18	Vestmanlands	7,623	1,167	855	503	3,330	783	11,808	2,453	343	14,604	—	
19	Kopparbergs	10,524	1,640	919	430	9,090	1,755	20,533	3,825	221	24,579	—	
20	Gefleborgs	8,700	745	2,234	2,943	2,046	1,593	12,980	5,281	264	18,525	3	
21	Vesternorrlands	4,168	2,499	466	3,518	1,207	3,509	5,841	9,526	59	15,426	9	
22	Jemtlands	1,708	903	27	197	187	6,857	1,922	7,957	72	9,951	—	
23	Vesterbottens	1,067	1,162	503	1,902	91	6,243	1,661	9,307	12	10,980	—	
24	Norrbottnens	1,293	948	1,315	3,754	549	1,523	3,157	6,225	19	9,401	—	
25	Summa	215,405	77,711	22,495	20,716	73,675	105,334	311,575	203,761	7,164	522,500	253	
2:o. Städer.													
26	Stockholms stad	11,337	—	—	—	—	—	11,337	—	290	11,627	—	
27	Stockholms län	518	—	87	30	290	—	895	30	20	945	—	
28	Uppsala	1,076	—	—	—	529	—	1,605	—	145	1,750	—	
29	Södermanlands	1,014	—	—	—	488	—	1,502	—	39	1,541	—	
30	Östergötlands	3,007	—	—	—	1,224	—	4,231	—	112	4,343	—	
31	Jönköpings	1,159	—	—	—	811	—	1,970	—	14	1,984	—	
32	Kronobergs	224	—	—	—	178	—	402	—	19	421	—	
33	Kalmar	1,780	—	22	—	794	—	2,596	—	46	2,642	—	
34	Gottlands	361	—	23	—	221	—	615	—	—	615	—	
35	Blekinge	1,247	—	—	—	780	—	2,027	—	50	2,077	—	
36	Kristianstads	595	—	42	—	315	—	952	—	29	981	—	
37	Malmöhus	7,314	—	16	—	2,182	—	9,512	—	261	9,773	—	
38	Hallands	1,003	—	—	—	533	—	1,536	—	35	1,571	—	
39	Göteborgs o. Bohus	5,291	—	733	—	3,181	—	9,205	—	33	9,238	—	
40	Elfsborgs	826	—	—	—	634	—	1,460	—	135	1,595	—	
41	Skaraborgs	1,135	—	—	—	652	—	1,787	—	46	1,833	—	
42	Vermlands	926	24	—	—	546	28	1,472	52	67	1,591	—	
43	Örebro	1,093	—	34	—	415	—	1,542	—	97	1,639	—	
44	Vestmanlands	1,287	—	—	—	639	—	1,926	—	33	1,959	—	
45	Kopparbergs	435	—	38	—	314	—	787	—	22	809	—	
46	Gefleborgs	2,132	—	73	—	1,092	—	3,297	—	48	3,345	—	
47	Vesternorrlands	570	—	—	55	624	—	1,194	55	53	1,302	—	
48	Jemtlands	213	—	—	—	—	—	213	—	—	213	—	
49	Vesterbottens	142	—	—	—	58	—	200	—	10	210	—	
50	Norrbottnens	304	—	116	—	152	—	572	—	8	580	—	
51	Summa	44,969	24	1,194	85	16,652	28	62,835	137	1,612	64,584	—	

fördelning efter landsbyggd och städer: lärjungar.

å r s å l d e r ,											Hela antalet barn af 7—14 års ålder. (Samtliga barn i kol. 16, 21 och 22.)			Hela antalet i folkskolor, mindre folkskolor och små- skolor under året undervisade barn både inom (kol. 11) och utom den egentliga skollåden.	
v i s a t s i			som under året åt- njutit undervisning (Summa af kol. 11—15.)	som under året ej åtnjutit undervisning					om hvilka uppgifter saknas.	Gossar.	Flickor.	Summa.			
allmänna läroverk och specialskolor.	enskilda skolor.	hemmen.		efter inhemskande af folkskolans ministerkurs.	efter godkänd afgäfsprövning.	till följd af sjukdom eller naturlig.	af annan anledning.	Summa.							
250	368	1,468	19,733	375	407	97	586	1,465	361	10,943	10,616	21,559	18,634	1	
113	127	892	12,857	104	98	59	155	416	122	6,804	6,591	13,395	12,251	2	
180	196	1,339	19,649	240	353	169	256	1,018	320	10,396	10,396	20,987	18,694	3	
258	366	2,333	32,488	294	802	204	502	1,802	450	17,769	16,971	34,740	31,225	4	
140	168	856	26,172	58	439	97	69	663	154	14,019	12,970	26,989	26,292	5	
97	159	618	25,193	180	476	99	111	866	76	13,237	12,898	26,135	25,859	6	
230	640	2,911	33,777	363	557	202	723	1,845	782	18,637	17,717	36,354	32,755	7	
82	96	161	6,064	84	186	26	105	401	73	3,342	3,196	6,538	6,266	8	
107	347	1,060	17,101	210	190	131	275	806	123	9,293	8,737	18,030	16,969	9	
127	548	749	33,631	196	366	126	227	915	166	17,717	16,995	34,712	36,640	10	
233	408	761	39,562	269	527	170	336	1,302	340	21,234	19,970	41,204	43,109	11	
91	116	372	17,660	64	325	106	262	757	298	9,608	9,107	18,715	18,327	12	
86	117	294	24,367	205	298	55	309	867	155	12,941	12,448	25,389	26,293	13	
192	370	1,452	38,656	267	442	193	1,414	2,316	427	20,915	20,484	41,399	40,155	14	
295	253	2,894	36,024	267	992	140	387	1,786	226	19,374	18,662	38,036	34,724	15	
192	163	759	38,549	195	712	216	620	1,743	556	20,900	19,948	40,848	41,716	16	
194	512	1,291	25,823	476	692	127	643	1,938	275	14,181	13,855	28,036	26,651	17	
159	238	557	15,558	112	184	74	265	635	164	8,292	8,065	16,357	15,694	18	
133	132	519	25,363	111	187	135	489	922	308	13,377	13,216	26,593	27,249	19	
133	96	929	19,686	94	156	134	474	858	478	10,604	10,418	21,022	19,977	20	
220	454	6,569	22,678	271	300	95	393	1,059	903	12,477	12,163	24,640	18,171	21	
54	94	883	10,982	41	75	47	438	601	306	5,927	5,962	11,889	12,273	22	
120	43	5,186	16,329	170	177	128	162	637	266	8,669	8,563	17,232	13,260	23	
52	119	4,185	13,757	208	23	63	221	515	644	7,314	7,602	14,916	10,577	24	
3,738	6,130	39,038	571,659	4,854	8,964	2,893	9,422	26,133	7,923	308,165	297,550	605,715	573,761	25	
1,397	3,532	216	16,772	260	218	45	1,074	1,597	215	9,217	9,367	18,584	11,965	26	
82	67	78	1,172	14	12	4	7	37	27	651	585	1,236	996	27	
199	448	43	2,440	10	40	—	—	50	—	1,269	1,221	2,490	1,743	28	
256	144	77	2,018	26	20	13	15	74	93	1,079	1,106	2,185	1,671	29	
454	906	137	5,840	16	96	19	121	252	157	3,127	3,122	6,249	4,623	30	
396	204	277	2,861	—	337	30	—	367	47	1,690	1,585	3,275	2,079	31	
101	80	80	682	—	3	10	—	13	—	321	374	695	459	32	
324	704	136	3,856	3	73	29	9	114	48	2,064	1,954	4,018	2,863	33	
100	166	—	881	86	63	—	—	149	—	531	499	1,030	667	34	
418	679	606	3,780	3	4	—	—	21	39	1,905	1,935	3,840	2,233	35	
180	359	38	1,558	26	52	4	2	84	28	811	859	1,670	1,175	36	
821	1,711	251	12,556	92	212	48	107	459	239	6,655	6,599	13,254	11,204	37	
165	248	111	2,095	46	91	—	20	157	50	1,207	1,095	2,302	1,785	38	
697	1,769	78	11,782	—	79	40	162	281	7	6,182	5,888	12,070	10,440	39	
284	126	128	2,133	1	75	3	—	79	25	1,132	1,105	2,237	1,675	40	
369	180	73	2,455	16	40	8	119	183	69	1,333	1,374	2,707	1,942	41	
275	285	109	2,260	—	—	4	—	4	132	1,148	1,248	2,396	1,826	42	
184	351	50	2,224	3	9	5	194	211	44	1,295	1,184	2,479	1,715	43	
171	250	19	2,399	12	54	6	37	109	3	1,305	1,206	2,511	2,102	44	
70	188	25	1,092	—	—	11	37	48	13	580	573	1,153	837	45	
331	268	18	3,962	25	62	12	61	160	168	2,153	2,137	4,290	3,634	46	
252	134	51	1,739	—	—	7	20	27	49	941	874	1,815	1,398	47	
81	57	52	403	—	—	—	12	—	10	224	201	425	216	48	
83	7	4	304	—	—	14	2	19	19	157	185	342	201	49	
72	152	88	892	58	42	8	—	108	5	518	487	1,005	634	50	
7,762	13,015	2,795	88,156	697	1,596	334	1,988	4,615	1,487	47,495	46,763	94,258	70,083	51	

Tab. 8. Folkskoleväsendet år 1882 länsvis med fördelning

1		2		3		4		5		6		7		8		9	
L ä n.		D e b e t.															
		Tillgångar vid årets början.		I n k o m s t e r.												Skuld vid årets slut.	
				Räntor, arrenden o. d.		B i d r a g a f				Öfriga inkomster.		Summa inkomster.					
		Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre
1. Landsbyggd.																	
1	Stockholms län	154,582	88	13,338	39	199,482	84	92,003	57	945	52	11,507	85	317,278	17	118,958	05
2	Uppsala	204,457	33	12,780	55	107,305	07	63,998	35	2,288	67	4,651	19	191,023	83	104,637	87
3	Södermanlands	357,668	91	20,399	84	145,329	41	87,521	57	1,639	45	22,311	96	277,202	23	93,933	77
4	Östergötlands	425,166	96	21,127	22	259,628	07	138,036	65	3,566	15	13,880	65	436,238	74	209,993	56
5	Jönköpings	173,803	90	8,483	48	129,335	87	93,364	99	5,932	24	15,137	07	252,253	65	50,452	99
6	Kronobergs	106,659	16	5,671	61	95,861	55	68,908	30	505	50	3,816	57	174,763	53	12,593	91
7	Kalmar	128,025	37	8,151	71	166,455	81	99,442	48	2,388	84	9,755	67	286,194	51	60,620	16
8	Gottlands	37,066	24	2,174	37	61,702	68	38,366	66	225	—	3,612	54	106,081	25	9,964	56
9	Blekinge	37,135	17	1,389	98	109,788	24	49,783	33	2,001	18	5,059	03	168,021	76	74,407	88
10	Kristianstads	173,467	70	10,776	97	342,158	45	147,189	86	439	64	30,973	51	531,538	43	272,128	16
11	Malmöhus	133,529	23	12,112	23	543,607	72	213,414	78	4,487	75	37,272	68	810,895	16	365,467	62
12	Hallands	72,433	01	3,355	29	116,842	66	65,593	75	—	—	9,486	85	195,278	55	52,914	38
13	Göteborgs o. Bohus	153,138	37	7,029	90	196,991	47	91,900	41	9,161	36	11,132	60	316,215	74	106,417	70
14	Elfsborgs	198,569	59	12,206	76	247,179	34	143,572	45	5,666	21	10,956	75	419,581	51	76,153	50
15	Skaraborgs	257,224	20	14,218	08	260,810	53	139,464	98	2,114	74	17,052	69	433,661	02	103,885	78
16	Vernlands	138,532	49	5,919	74	236,362	03	157,055	42	107	—	8,167	14	407,611	33	11,163	48
17	Örebro	171,955	77	8,104	82	243,439	82	110,258	33	2,424	90	3,484	67	367,712	54	115,904	89
18	Vestmanlands	149,470	78	8,315	42	161,661	19	76,732	83	2,190	47	7,779	57	256,679	48	89,583	92
19	Kopparbergs	115,113	57	7,185	18	237,548	92	125,972	84	4,606	64	21,852	32	397,165	90	113,888	06
20	Gefleborgs	136,965	88	7,629	48	218,696	69	96,301	49	3,600	91	8,069	14	334,297	71	49,067	33
21	Vesternorrlands	116,401	10	5,028	95	148,442	37	59,420	83	—	—	11,388	18	224,280	33	21,901	37
22	Jemtlands	79,447	27	3,792	86	82,427	33	46,133	23	840	—	12,341	13	145,584	55	6,840	79
23	Vesterbottens	56,618	85	3,936	92	55,457	09	35,693	—	256	10	850	27	96,193	33	4,446	27
24	Norrbottnens	21,523	83	658	07	29,351	85	36,558	33	16,500	—	2,390	59	85,658	84	801	11
25	Summa	3,598,962	56	203,787	82	4,396,067	—	2,276,738	43	71,888	27	282,930	62	7,231,412	14	2,126,127	11
2. Städer.																	
26	Stockholms stad	5,251	02	3,363	26	394,411	50	116,775	—	—	—	1,085	07	515,634	83	59,336	25
27	Stockholms län	41,647	33	1,807	78	15,231	82	4,849	—	—	—	138	84	22,027	44	16,174	16
28	Uppsala	87,539	73	5,715	74	50,050	07	9,325	—	100	—	480	74	65,671	55	12,240	70
29	Södermanlands	103,725	49	4,840	72	30,274	44	8,750	—	475	—	1,125	90	45,466	06	6,172	16
30	Östergötlands	138,325	74	9,798	89	126,645	04	27,938	05	50	—	1,690	69	166,122	67	493,878	55
31	Jönköpings	42,849	11	2,698	99	35,975	92	10,060	—	112	90	577	67	49,425	48	2,226	63
32	Kronobergs	49,664	94	1,592	65	5,300	—	2,025	—	—	—	164	25	9,081	90	456	83
33	Kalmar	47,812	03	2,555	—	51,507	85	12,025	—	175	—	1,110	70	67,373	55	102,984	32
34	Gottlands	—	—	—	—	8,946	62	2,633	33	—	—	8	78	11,638	73	120	84
35	Blekinge	90,478	65	3,639	79	48,918	89	9,900	—	67	50	1,281	25	63,807	43	102,159	29
36	Kristianstads	27,283	88	1,729	56	25,521	—	5,250	—	—	—	11,224	19	43,724	75	8,223	14
37	Malmöhus	91,023	07	6,271	27	216,322	11	52,525	—	132	—	10,237	16	286,037	54	458,254	94
38	Hallands	32,017	04	1,871	84	37,988	38	9,358	68	750	—	70	30	50,039	20	16,151	19
39	Göteborgs o. Bohus	352,334	13	17,479	34	365,841	34	57,297	50	600	—	16,894	87	458,113	05	975	81
40	Elfsborgs	52,238	92	2,141	93	23,566	54	9,525	—	900	—	3,285	06	44,418	53	74,929	52
41	Skaraborgs	13,633	51	351	60	31,227	94	9,833	33	—	—	808	20	42,221	07	22,020	60
42	Vernlands	44,631	02	4,481	45	29,624	18	9,700	—	—	—	622	50	44,428	13	17,000	—
43	Örebro	49,100	71	2,047	08	32,713	03	11,475	—	600	—	248	96	47,084	07	1,103	91
44	Vestmanlands	22,609	96	1,307	86	39,947	13	11,426	47	150	—	64	74	52,396	20	42	18
45	Kopparbergs	142,353	88	563	72	22,274	36	4,600	—	—	—	743	29	28,181	37	113,432	58
46	Gefleborgs	75,208	52	6,563	04	81,690	57	21,070	31	235	—	1,113	75	110,672	67	30,373	69
47	Vesternorrlands	23,811	86	696	25	23,613	85	5,075	35	—	—	578	50	29,963	95	—	—
48	Jemtlands	710	75	90	32	7,599	—	1,800	—	200	—	353	—	10,042	32	—	—
49	Vesterbottens	4,996	03	185	70	3,600	—	1,491	66	—	—	60	81	5,338	17	63	43
50	Norrbottnens	2,392	34	120	—	10,453	11	3,450	—	1,200	—	630	—	15,853	11	209	14
51	Summa	1,541,789	66	81,913	78	1,724,744	69	418,208	68	5,797	40	54,599	22	2,286,263	77	1,539,029	66

efter landsbygd och städer: ekonomiska förhållanden.

10		11		12		13		14		15		16		17		18			
K r e d i t.																			
S:a Debet. (Summa af kol. 2, 8 och 9.)		U t g i f t e r.												Tillgångar vid årets slut.				Beloppet vid årets slut af donationer för skolväsendet.	
S:a Kredit. (Summa af kol. 11, 16 och 17.)		Skuld vid årets början.		Till lärares och lärarinnors aföning.		Till skollokaler och inventarier.		Till undervisnings- materiel.		Öfriga utgifter.		Summa utgifter.		Tillgångar vid årets slut.					
Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre		
590,819	10	81,633	44	222,900	19	72,089	55	10,997	78	32,735	42	338,722	94	170,462	72	155,300	92		
500,119	03	91,118	71	143,919	78	42,568	52	4,667	70	22,363	06	214,119	06	194,881	26	149,005	91		
728,804	91	80,085	74	198,282	82	33,640	61	6,844	57	28,713	89	267,481	89	381,237	28	342,088	86		
1,071,399	26	221,627	80	316,486	06	64,761	34	10,179	53	51,435	51	442,862	44	406,909	02	323,901	14		
476,510	54	41,688	—	196,654	37	39,482	20	5,913	64	19,798	74	261,848	95	172,973	59	117,462	31		
294,016	60	13,574	31	143,638	48	12,600	41	4,631	01	10,374	46	171,244	36	109,017	93	43,139	83		
474,840	04	64,615	86	231,826	72	23,879	16	6,629	63	27,751	49	280,087	—	180,137	18	83,075	46		
153,112	05	10,491	52	80,707	24	10,412	29	1,579	31	11,021	92	103,720	76	38,899	77	16,796	85		
279,564	81	77,230	32	116,780	61	22,572	13	3,903	58	19,561	67	162,817	99	39,516	50	5,470	51		
977,134	29	267,181	59	354,928	06	108,039	67	9,338	43	79,245	15	551,551	31	158,401	39	60,289	26		
1,309,892	01	353,404	57	521,448	73	159,488	80	15,753	81	127,678	07	824,369	41	132,118	03	78,004	18		
320,630	94	52,926	79	142,721	21	29,441	86	3,745	99	14,418	31	190,327	37	77,376	78	59,525	47		
575,771	81	105,034	12	217,693	15	55,230	92	8,664	08	32,071	98	313,660	13	157,077	56	74,107	05		
694,304	60	65,022	37	305,356	49	80,235	10	9,967	57	37,192	51	432,751	67	196,530	56	114,238	02		
794,771	—	93,546	63	309,680	39	84,389	77	7,664	88	44,255	09	445,990	13	255,234	24	228,899	31		
557,307	30	5,385	55	341,244	64	35,151	52	10,778	17	30,657	62	417,831	95	134,089	80	69,860	96		
655,573	20	95,646	45	268,736	13	81,719	15	8,166	36	51,293	44	409,915	08	150,011	67	110,832	95		
495,734	18	66,647	42	182,197	14	56,175	08	5,358	83	26,459	65	270,190	70	158,896	06	96,595	39		
626,167	53	64,615	65	296,792	24	93,835	40	8,107	05	37,615	68	436,350	37	125,201	51	76,038	23		
520,330	92	42,117	55	237,507	22	64,453	36	6,935	86	29,280	40	338,176	84	140,036	53	55,527	46		
362,582	80	21,753	92	150,652	42	41,528	04	4,758	94	26,697	78	223,637	18	117,191	70	56,917	38		
231,872	61	5,827	76	112,266	77	11,328	60	2,812	68	9,328	44	136,236	49	89,808	36	42,095	03		
157,258	50	3,881	29	76,365	08	3,673	65	3,430	81	8,086	84	91,556	33	61,820	83	21,559	22		
107,933	78	248	90	75,353	13	6,790	48	2,440	82	4,454	63	89,041	06	18,693	82	4,431	59		
12,956,501	81	1,925,486	26	5,234,141	07	1,233,487	61	163,271	03	783,591	75	7,414,491	46	3,616,524	09	2,385,163	29		
580,222	10	42,760	73	409,254	50	16,821	57	19,060	12	86,887	81	532,024	—	5,437	37	—	—		
79,848	93	17,617	18	14,624	04	1,531	75	577	68	3,123	65	19,857	12	42,374	63	40,261	91		
165,501	98	20,964	77	35,657	—	7,977	35	986	79	12,374	12	57,495	26	87,041	95	69,423	16		
155,363	71	6,000	—	32,430	84	7,169	94	1,473	41	5,634	37	46,708	56	102,655	15	71,820	48		
798,326	76	431,079	01	102,914	39	6,222	22	4,106	03	48,253	70	161,496	34	205,751	41	94,767	26		
94,501	22	180	26	32,162	62	5,118	57	1,880	89	12,088	98	51,251	06	43,069	90	30,993	89		
59,203	67	694	13	6,230	44	709	—	150	79	1,400	94	8,491	17	50,018	37	47,269	48		
218,169	90	106,936	71	36,283	82	17,682	80	754	49	11,784	03	66,505	14	44,723	05	41,274	98		
11,759	57	419	49	8,450	—	1,305	72	241	07	1,343	29	11,340	08	—	—	—	—		
256,445	37	108,333	97	35,196	77	5,188	19	1,222	20	16,687	09	58,294	25	89,817	15	32,072	44		
79,231	77	7,419	31	16,489	66	6,126	31	1,093	60	7,653	79	31,363	36	40,449	10	16,386	54		
835,315	55	329,258	84	184,310	37	9,252	38	7,232	68	160,050	82	360,896	25	145,160	46	60,937	22		
98,207	43	16,133	94	28,963	08	7,236	90	662	81	14,689	89	51,552	68	30,520	81	29,514	49		
811,422	99	459	95	257,734	13	108,514	76	10,936	34	56,054	61	433,239	84	377,723	20	357,419	85		
171,586	97	75,964	19	29,835	16	5,605	12	497	90	9,577	65	45,515	83	50,106	95	49,421	17		
77,925	18	23,731	99	27,597	75	2,155	17	744	02	8,049	79	33,546	73	15,646	46	9,963	93		
106,109	15	18,000	—	29,252	39	6,863	08	1,752	03	5,237	30	43,104	80	45,004	35	39,225	53		
97,288	69	1,353	09	35,784	14	4,394	99	1,275	99	6,566	45	48,021	57	47,914	03	40,824	69		
75,548	34	916	38	38,104	91	1,897	14	688	90	9,759	47	50,450	42	24,181	54	19,472	74		
283,967	83	116,556	97	13,520	—	857	41	341	55	9,250	20	23,969	16	143,441	70	10,279	13		
216,754	88	25,775	51	66,778	76	16,515	39	1,952	55	25,448	41	110,695	11	80,284	26	71,004	75		
53,775	81	506	15	21,145	53	2,965	62	1,196	49	3,671	34	28,978	98	24,290	68	21,750	—		
10,753	07	516	35	6,519	—	1,120	64	31	85	594	48	8,265	97	1,970	75	1,325	47		
10,397	63	—	—	4,045	—	814	20	499	08	654	35	6,012	63	4,385	—	4,385	—		
18,454	59	—	—	9,460	—	1,133	51	457	17	4,998	54	16,099	22	2,355	37	2,000	—		
5,366,083	09	1,351,578	92	1,482,744	30	245,229	73	59,866	43	522,335	07	2,310,175	53	1,704,328	64	1,161,794	11		

Städer.	Skolldistrikt.	Folkmängd vid årets slut.	S k o l o r.													
			F o l k s k o l o r.				Mindre folkskolor.		Småskolor.		S u m m a.					
			Fasta: med		Flyttande: på		Fasta.	Flyttande.	Fasta.	Flyttande.	Folkskolor.	Mindre folkskolor.	Småskolor.	Summa.		
			en	flere	2	3									flera	
			lärare eller lärarinnor.		stationer.											
Hallands län:																
44	Halmstad.....	1	8,700	1	2	—	—	—	—	—	2	—	3	—	2	5
45	Falkenberg.....	1	1,680	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	4
46	Kungsbacka.....	1	691	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2
47	Laholm.....	1	1,447	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2
48	Varberg.....	1	3,167	—	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	3
Göteborgs och Bohus län:																
49	Göteborg.....	1	81,203	4	16	—	—	—	17	—	23	—	20	17	23	60
50	Kungälv.....	1	1,002	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2
51	Marstrand.....	1	1,268	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	4
52	Strömstad.....	1	2,358	2	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	3	5
53	Uddevalla.....	1	7,173	1	2	—	—	—	1	—	5	—	3	1	5	9
Elfsborgs län:																
54	Venersborg.....	1	5,229	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	4
55	Alingsås.....	1	2,466	2	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	3
56	Borås.....	1	5,106	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2
57	Ulricehamn.....	1	1,226	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2
58	Åmål.....	1	2,483	4	—	—	—	—	—	—	4	—	4	—	4	8
Skaraborgs län:																
59	Mariestad.....	1	2,725	—	2	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	3
60	Falköping.....	1	3,495	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	4
61	Hjo.....	1	1,359	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2
62	Lidköping.....	1	4,780	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2
63	Skara.....	1	3,725	—	1	—	—	—	—	—	3	—	1	—	3	4
64	Skövde.....	1	3,651	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	4
Vermlands län:																
65	Karlstad.....	1	7,798	—	4	—	—	—	—	—	8	—	4	—	8	12
66	Filipstad.....	1	2,930	—	1	1	—	—	—	—	2	1	2	—	3	5
67	Kristinehamn.....	1	5,072	—	2	—	—	—	—	—	6	—	2	—	6	8
Örebro län:																
68	Örebro.....	1	12,136	2	3	—	—	—	—	—	6	—	5	—	6	11
69	Askersund.....	1	1,574	1	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	3
70	Lindesberg.....	1	1,554	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2
71	Nora.....	1	1,481	2	—	—	—	—	1	—	1	—	2	1	1	4
Vestmanlands län:																
72	Vesterås.....	1	6,298	—	2	—	—	—	—	—	3	—	2	—	3	5
73	Arboga.....	1	3,847	1	2	—	—	—	—	—	5	—	3	—	5	8
74	Köping.....	1	3,152	—	2	—	—	—	—	—	3	—	2	—	3	5
75	Sala.....	1	4,775	3	2	—	—	—	—	—	6	—	5	—	6	11
Kopparbergs län:																
76	Falun.....	1	7,427	—	2	—	—	—	1	—	4	—	2	1	4	7
77	Hedemora.....	1	1,343	2	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	3
Gefleborgs län:																
78	Gefle.....	1	19,001	1	3	—	—	—	1	—	12	—	4	1	12	17
79	Hudiksvall.....	1	4,236	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	4
80	Söderhamn.....	1	8,319	3	1	—	—	—	1	—	8	—	4	1	8	13
Vesternorrlands län:																
81	Hernösand.....	1	5,577	1	1	—	—	—	—	1	1	—	2	1	1	4
82	Sundsvall.....	1	9,283	—	1	—	—	—	—	—	3	—	1	—	3	4
Jemtlands län:																
83	Östersund.....	1	3,407	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Vesterbottens län:																
84	Umeå.....	1	2,814	—	2	—	—	—	—	—	3	—	2	—	3	5
Norrbottnens län:																
85	Luleå.....	1	3,159	2	—	—	—	—	3	—	2	—	2	3	2	7
86	Haparanda.....	1	1,132	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2
87	Piteå.....	1	2,396	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	4

17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	
Skolhus.		För barnens undervisning ordnade skolnådgårdar.	L ä r a r e o c h l ä r a r i n n o r														
			i läseämnen (ensamt eller i förening med öfningsämnen eller handaslöjder).												endast i öfningsämnen eller handaslöjder.		
Egna.	Förhyrda eller hyresfritt upplåtna.		I folkskolor.						I mindre folkskolor.		I småskolor.		Summa.		Lärare.	Lärarinnor.	
			Ordinarie.		Extra ordinarie.		Biträdande.		Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.			
Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.							Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.
3	3	—	5	4	1	—	—	—	—	—	—	9	6	15	—	1	44
2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	—	—	45
1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	46
1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	—	—	47
1	2	—	1	2	—	—	—	1	—	—	—	2	1	3	—	—	48
19	9	—	40	29	4	10	—	—	—	17	1	109	45	165	26	11	49
1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	50
1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	—	—	51
1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	1	4	—	1	52
8	1	1	2	3	1	—	2	1	—	1	—	10	5	15	—	1	53
1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	7	2	9	5	3	54
2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	1	55
2	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	5	2	7	2	1	56
1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	57
3	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	4	2	6	—	1	58
3	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5	—	—	59
1	1	1	1	1	—	—	—	2	—	—	—	2	1	3	—	—	60
1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	61
1	—	—	2	3	—	1	—	—	—	—	—	4	2	6	1	1	62
4	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	4	1	5	—	—	63
2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	—	—	64
1	4	—	4	4	—	—	1	—	—	—	—	8	5	13	1	2	65
4	—	1	2	1	—	—	—	1	—	—	—	3	2	5	—	—	66
2	—	1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	6	3	9	—	2	67
9	—	—	8	7	—	—	1	3	—	—	—	12	9	21	4	1	68
1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	—	—	69
1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	1	1	2	—	1	70
1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	71
4	—	1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	6	3	9	1	2	72
4	3	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	5	3	8	—	1	73
2	3	1	2	1	—	—	—	1	—	—	—	3	2	5	—	2	74
6	3	3	3	1	1	—	—	2	—	—	—	6	4	10	—	1	75
5	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	8	3	11	—	2	76
1	—	1	1	1	—	—	—	1	—	1	—	1	1	2	—	—	77
7	11	1	3	1	8	14	—	—	—	1	—	18	11	29	—	4	78
2	—	1	2	3	—	—	—	1	—	—	—	3	2	5	—	1	79
8	5	—	2	1	1	5	1	—	—	1	—	8	4	12	—	2	80
2	3	—	3	2	—	—	—	—	—	1	1	5	4	9	—	4	81
3	2	—	3	—	1	—	—	1	—	—	—	7	4	11	1	1	82
1	1	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	—	83
2	1	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	3	1	4	—	1	84
2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85
2	1	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	1	5	6	—	—	86
2	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	1	1	87

Tab. 10. Folkskoleväsendet år 1882

1	Städer.	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
		B a r n a f 7 — 1 4											
		s o m u n d e r å r e t u n d e r .											
		s i n a e g n a d i s t r i k t s						s a m t l i g a f ö r e n ä m n d a		skolor af förenämnda åter utom deras egna distrikt.	skolor af förenämnda åter utom deras egna distrikt. (Summa af kol. 8—10).	samtliga folkskolor, mindre de o. småskolor (Summa af kol. 8—10).	högre folkskolor.
		fasta	flyttande	fasta	flyttande	fasta	flyttande	fasta	flyttande				
folkskolor.		mindre folkskolor.		småskolor.		skolor.							
1	Stockholms stad	11,337	—	—	—	—	—	11,337	—	290	11,627	—	
	Stockholms län:												
2	Norrtelje	135	—	87	—	40	—	262	—	6	268	—	
3	Södertelje	220	—	—	—	127	—	347	—	8	355	—	
4	Vaxholm	74	—	—	30	52	—	126	30	1	157	—	
5	Öregrund	41	—	—	—	37	—	78	—	—	78	—	
6	Östhammar	48	—	—	—	34	—	82	—	5	87	—	
	Uppsala län:												
7	Uppsala	890	—	—	—	420	—	1,310	—	145	1,455	—	
8	Enköping	186	—	—	—	109	—	295	—	—	295	—	
	Södermanlands län:												
9	Nyköping	317	—	—	—	110	—	427	—	23	450	—	
10	Eskilstuna	593	—	—	—	323	—	916	—	16	932	—	
11	Strengnäs	77	—	—	—	36	—	113	—	—	113	—	
12	Trosa	27	—	—	—	19	—	46	—	—	46	—	
	Östergötlands län:												
13	Linköping	556	—	—	—	226	—	782	—	1	783	—	
14	Motala	82	—	—	—	59	—	141	—	—	141	—	
15	Norrköping	2,003	—	—	—	727	—	2,730	—	93	2,823	—	
16	Skeninge	83	—	—	—	37	—	120	—	11	131	—	
17	Söderköping	114	—	—	—	55	—	169	—	—	169	—	
18	Vadstena	169	—	—	—	120	—	289	—	7	296	—	
	Jönköpings län:												
19	Jönköping	923	—	—	—	637	—	1,560	—	—	1,560	—	
20	Eksjö	157	—	—	—	108	—	265	—	—	265	—	
21	Grenna	79	—	—	—	66	—	145	—	14	159	—	
	Kronobergs län:												
22	Vexjö	224	—	—	—	178	—	402	—	19	421	—	
	Kalmar län:												
23	Kalmar	660	—	—	—	327	—	987	—	—	987	—	
24	Borgholm	78	—	—	—	21	—	99	—	—	99	—	
25	Oskarshamn	360	—	—	—	223	—	583	—	14	597	—	
26	Vestervik	584	—	22	—	149	—	705	—	22	727	—	
27	Vimmerby	148	—	—	—	74	—	222	—	10	232	—	
	Gottlands län:												
28	Visby	361	—	33	—	221	—	615	—	—	615	—	
	Blekinge län:												
29	Karlskrona	799	—	—	—	445	—	1,244	—	—	1,244	—	
30	Karlshamn	220	—	—	—	164	—	384	—	36	420	—	
31	Ronneby	114	—	—	—	75	—	189	—	—	189	—	
32	Sölvesborg	114	—	—	—	96	—	210	—	14	224	—	
	Kristianstads län:												
33	Kristianstad	360	—	—	—	225	—	585	—	29	614	—	
34	Engelholm	69	—	42	—	31	—	142	—	—	142	—	
35	Simrishamn	166	—	—	—	59	—	225	—	—	225	—	
	Malmöhus län:												
36	Malmö	3,439	—	—	—	1,023	—	4,462	—	—	4,462	—	
37	Falsterbo	38	—	—	—	—	—	38	—	—	38	—	
38	Helsingborg	979	—	—	—	262	—	1,241	—	21	1,262	—	
39	Landskrona	899	—	16	—	251	—	1,166	—	9	1,175	—	
40	Lund	1,013	—	—	—	383	—	1,396	—	205	1,601	—	
41	Skanör	74	—	—	—	16	—	90	—	—	90	—	
42	Trelleborg	189	—	—	—	77	—	266	—	10	276	—	
43	Ystad	683	—	—	—	170	—	853	—	16	869	—	

i rikets särskilda städer: lärjungar.

å r s å l d e r ,										Hela antalet barn af 7—14 års ålder. (Samtliga barn i kol. 16, 21 och 22.)			Hela antalet i folkskolor, mindre folkskolor och små- skolor under året undervisade barn både inom (kol. 11) och utom den egentliga skolaldern.	
v i s a t s i			som under året å- tjutit undervisning (Summa af kol. 11—15).	som under året ej åtjutit undervisning						om hvilka uppgifter saknas.	Gossar.	Flickor.	Summa.	
allmänna läroverk och specialskolor.	enskilda skolor.	hemmen.		efter inbektande af folklagens minimikurs.	efter godkänd afgångspröfning.	till följd af sjukdom eller naturfel.	af annan anledning.	Summa.						
1,397	3,532	216	16,772	260	218	45	1,074	1,597	215	9,217	9,367	18,584	11,965	1
32	5	19	324	—	3	1	—	4	—	176	152	328	270	2
36	50	45	486	12	6	2	7	27	18	280	251	531	368	3
1	2	5	165	—	—	—	—	—	5	81	89	170	178	4
10	5	9	102	—	2	—	—	2	4	61	47	108	89	5
3	5	—	95	2	1	1	—	4	—	53	46	99	91	6
185	405	34	2,079	10	40	—	—	50	—	1,103	1,026	2,129	1,423	7
14	43	9	361	—	—	—	—	—	—	166	195	361	320	8
71	16	9	546	9	7	4	15	35	36	284	333	617	484	9
153	91	59	1,235	11	13	8	—	32	47	655	659	1,314	987	10
32	23	—	168	6	—	1	—	7	9	106	78	184	147	11
—	14	9	69	—	—	—	—	—	1	34	36	70	53	12
199	188	13	1,183	16	14	3	—	33	38	646	608	1,254	880	13
2	83	29	260	—	—	—	—	11	13	138	146	284	171	14
195	535	12	3,565	—	56	15	110	181	62	1,896	1,912	3,808	2,926	15
7	43	19	200	—	5	1	—	6	5	108	103	211	137	16
17	24	16	226	—	—	—	—	—	13	116	123	239	208	17
34	28	48	406	—	21	—	—	21	26	223	230	453	301	18
352	173	263	2,348	—	337	29	—	366	47	1,422	1,339	2,761	1,581	19
35	23	—	323	—	—	1	—	1	—	170	154	324	313	20
9	8	14	190	—	—	—	—	—	—	98	92	190	135	21
101	80	80	682	—	3	10	—	13	—	321	374	695	459	22
140	489	111	1,727	—	—	12	—	12	—	883	856	1,739	1,106	23
10	11	2	122	—	1	—	—	1	—	60	63	123	144	24
55	86	45	783	—	62	9	—	71	19	474	399	873	612	25
102	109	15	953	3	2	4	5	14	21	498	490	988	752	26
17	9	13	271	—	8	4	4	16	8	149	146	295	249	27
100	166	—	881	86	63	—	—	149	—	531	499	1,030	667	28
199	411	534	2,388	—	—	9	—	9	39	1,191	1,245	2,436	1,394	29
162	209	64	855	—	—	3	—	3	—	436	422	858	410	30
33	21	—	248	3	4	—	—	7	—	126	129	255	208	31
19	38	8	289	—	—	2	—	2	—	152	139	291	221	32
108	279	29	1,030	26	27	2	—	55	24	566	543	1,109	726	33
36	52	5	235	—	22	—	—	22	—	116	141	257	173	34
36	28	4	293	—	3	2	2	7	4	129	175	304	276	35
300	697	170	5,629	49	92	24	10	175	141	2,963	2,982	5,945	5,265	36
—	—	—	38	6	5	—	—	11	—	26	23	49	47	37
148	253	31	1,694	7	21	10	80	118	71	914	969	1,883	1,508	38
86	259	3	1,523	13	19	1	—	33	—	805	751	1,556	1,340	39
197	294	25	2,117	—	49	10	15	74	2	1,093	1,100	2,193	1,619	40
—	6	—	96	2	5	—	—	7	—	62	41	103	110	41
24	30	7	337	5	16	1	—	22	13	190	132	372	275	42
66	172	15	1,122	10	5	2	2	19	12	602	551	1,153	1,040	43

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	B a r n a f 7 — 1 4											
												s o m u n d e r å r e t u n d e r .											
												s i n a e g n a d i s t r i k t s						s a m t l i g a f ö r e n ä m n d a		skolor af förenämnda arter utom deras egna distrikt.	skolor af förenämnda arter af kol. 8—10).	samtliga folkskolor, mindre de o. småskolor (Summan af kol. 8—10).	högre folkskolor.
												fasta	flyttande	fasta	flyttande	fasta	flyttande	fasta	flyttande				
												folkskolor.		mindre folkskolor.		småskolor.		skolor.					
Hallands län:																							
44	Halmstad.....	562	—	—	—	288	—	850	—	29	879	—											
45	Falkenberg.....	87	—	—	—	67	—	154	—	—	154	—											
46	Kungsbacka.....	34	—	—	—	15	—	49	—	6	55	—											
47	Laholm.....	68	—	—	—	64	—	132	—	—	132	—											
48	Varberg.....	252	—	—	—	99	—	351	—	—	351	—											
Göteborgs och Bohus län:																							
49	Göteborg.....	4,581	—	687	—	2,695	—	7,963	—	33	7,996	—											
50	Kungälv.....	40	—	—	—	33	—	73	—	—	73	—											
51	Marstrand.....	67	—	—	—	63	—	130	—	—	130	—											
52	Strömstad.....	203	—	—	—	101	—	304	—	—	304	—											
53	Uddevalla.....	400	—	46	—	289	—	735	—	—	735	—											
Elfsborgs län:																							
54	Venersborg.....	281	—	—	—	313	—	594	—	22	616	—											
55	Alingsås.....	104	—	—	—	62	—	166	—	7	173	—											
56	Borås.....	207	—	—	—	139	—	346	—	63	409	—											
57	Ulricehamn.....	58	—	—	—	47	—	105	—	6	111	—											
58	Åmål.....	176	—	—	—	73	—	249	—	37	286	—											
Skaraborgs län:																							
59	Mariestad.....	173	—	—	—	68	—	241	—	—	241	—											
60	Falköping.....	253	—	—	—	123	—	376	—	22	398	—											
61	Hjo.....	95	—	—	—	52	—	147	—	—	147	—											
62	Lidköping.....	217	—	—	—	194	—	411	—	—	411	—											
63	Skara.....	235	—	—	—	114	—	349	—	3	352	—											
64	Sköfde.....	162	—	—	—	101	—	263	—	21	284	—											
Vermlands län:																							
65	Karlstad.....	375	—	—	—	287	—	662	—	17	679	—											
66	Filipstad.....	205	24	—	—	80	28	285	52	17	354	—											
67	Kristinehamn.....	346	—	—	—	179	—	525	—	33	558	—											
Örebro län:																							
68	Örebro.....	816	—	—	—	300	—	1,116	—	64	1,180	—											
69	Askersund.....	56	—	—	—	47	—	103	—	2	105	—											
70	Lindesberg.....	112	—	—	—	34	—	146	—	31	177	—											
71	Nora.....	109	—	34	—	34	—	177	—	—	177	—											
Vestmanlands län:																							
72	Vesterås.....	410	—	—	—	177	—	587	—	7	594	—											
73	Arboga.....	330	—	—	—	166	—	496	—	—	496	—											
74	Köping.....	182	—	—	—	110	—	292	—	18	310	—											
75	Sala.....	365	—	—	—	186	—	551	—	8	559	—											
Kopparbergs län:																							
76	Falun.....	338	—	38	—	287	—	663	—	22	685	—											
77	Hedemora.....	97	—	—	—	27	—	124	—	—	124	—											
Gefleborgs län:																							
78	Gefle.....	1,383	—	33	—	612	—	2,028	—	12	2,040	—											
79	Hudiksvall.....	226	—	—	—	116	—	342	—	36	378	—											
80	Söderhamn.....	523	—	40	—	364	—	927	—	—	927	—											
Vesternorrlands län:																							
81	Hernösand.....	286	—	—	55	151	—	437	55	15	507	—											
82	Sundsvall.....	284	—	—	—	473	—	757	—	38	795	—											
Jemtlands län:																							
83	Östersund.....	213	—	—	—	—	—	213	—	—	213	—											
Vesterbottens län:																							
84	Umeå.....	142	—	—	—	58	—	200	—	10	210	—											
Norrbottnens län:																							
85	Luleå.....	146	—	116	—	62	—	324	—	—	324	—											
86	Haparanda.....	49	—	—	—	30	—	79	—	—	79	—											
87	Piteå.....	109	—	—	—	60	—	169	—	8	177	—											

å r s å l d e r,										Hela antalet barn af 7—14 års ålder. (Samtliga barn i kol. 16, 21 och 22.)			Hela antalet i folkskolor, mindre folkskolor och små- skolor under året undervisade barn både inom (kol. 11) och utom den egentliga skoldåren.	
v i s a t s i			som under året åtnjuttit undervisning (Summa af kol. 11—15).	som under året ej åtnjuttit undervisning					om hvilka uppgifter saknas.	Gossar.	Flickor.	Summa.		
allmänna läroverk och specialskolor.	enskilda skolor.	hemmen.		efter inhemtande af folkskolans inriktning.	efter godkänd afgångspröfning.	till följd af sjukdom eller naturfel.	af annan anledning.	Summa.						
71	126	108	1,184	45	63	—	20	128	—	654	658	1,312	1,058	44
12	14	—	180	—	28	—	—	28	—	122	86	208	162	45
12	6	3	76	1	—	—	—	1	2	38	41	79	65	46
24	37	—	193	—	—	—	—	—	—	123	65	193	144	47
46	65	—	462	—	—	—	—	—	48	265	245	510	356	48
510	1,692	67	10,265	—	73	37	146	256	3	5,350	5,174	10,524	9,051	49
11	24	—	108	—	2	—	—	2	—	53	57	110	108	50
22	2	2	156	—	—	—	—	—	—	86	70	156	123	51
12	13	—	329	—	4	3	16	23	4	169	187	356	337	52
142	38	9	924	—	—	—	—	—	—	524	400	924	816	53
77	27	41	761	—	—	—	—	—	—	403	358	761	671	54
36	60	10	279	—	12	—	—	12	—	134	157	291	187	55
105	31	59	604	—	63	—	—	63	17	324	360	684	407	56
6	8	14	139	1	—	1	—	2	3	75	69	144	124	57
60	—	4	350	—	—	2	—	2	5	196	161	357	286	58
66	—	—	307	—	—	—	—	—	—	156	151	307	289	59
44	26	60	528	—	11	2	26	39	—	274	293	567	391	60
26	—	—	173	—	—	1	—	1	—	81	93	174	164	61
98	11	2	522	16	8	3	53	80	69	326	345	671	427	62
86	11	3	452	—	21	2	40	63	—	268	247	515	390	63
49	132	8	473	—	—	—	—	—	—	228	245	473	281	64
96	257	59	1,091	—	—	—	—	—	82	532	641	1,173	825	65
66	12	7	439	—	—	4	—	4	14	249	208	457	419	66
113	16	43	730	—	—	—	—	—	36	367	399	766	582	67
122	259	4	1,565	—	9	—	194	203	35	962	841	1,803	1,225	68
36	72	15	228	—	—	4	—	4	7	121	118	239	115	69
19	17	30	243	—	—	1	—	1	—	122	122	244	146	70
7	3	1	188	3	—	—	—	3	2	90	103	193	229	71
76	108	2	780	9	10	1	1	21	3	419	385	804	597	72
37	59	8	600	3	1	2	—	6	—	324	282	606	572	73
23	45	2	380	—	—	1	—	1	—	190	191	381	306	74
35	38	7	639	—	43	2	36	81	—	372	348	720	627	75
59	188	18	950	—	—	10	37	47	13	517	493	1,010	698	76
11	—	7	142	—	—	1	—	1	—	63	80	143	139	77
129	224	16	2,409	8	9	7	59	83	81	1,296	1,277	2,573	2,243	78
102	13	—	493	—	24	—	2	26	16	278	257	535	342	79
100	31	2	1,060	17	29	5	—	51	71	579	603	1,182	1,049	80
99	31	19	656	—	—	2	—	2	26	362	322	684	574	81
153	103	32	1,083	—	—	5	20	25	23	579	552	1,131	824	82
81	57	52	403	—	—	12	—	12	10	224	201	425	216	83
83	7	4	304	—	14	2	3	19	19	157	135	342	201	84
24	38	65	451	30	22	—	—	52	—	258	245	503	349	85
13	28	15	135	18	—	6	—	19	5	83	76	159	104	86
35	86	8	306	15	20	2	—	37	—	177	166	343	181	87

Tab. 11. Folkskoleväsendet år 1882 i rikets

1	Städer.	D e b e t.																	
		I n k o m s t e r.														Skuld vid årets slut.			
		Tillgångar vid årets början.		B i d r a g a f						Öfriga inkomster.		Summa inkomster.							
				Räntor, arrenden o. d.		Skoldistriktet.		Staten.						Landsting, hushållnings- sällskap eller andra skoldistrikt.					
Kronor öre		Kronor öre		Kronor öre		Kronor öre		Kronor öre		Kronor öre		Kronor öre		Kronor öre					
1	Stockholms stad.....	5,251	02	3,863	26	394,411	50	116,775	—	—	—	—	1,085	07	515,684	83	59,336	25	
Stockholms län:																			
2	Norrtelje.....	12,346	53	918	65	2,582	88	1,200	—	—	—	—	—	—	4,701	53	—	—	
3	Södertelje.....	1,614	21	72	63	9,250	—	1,900	—	—	—	—	—	—	11,222	63	16,000	—	
4	Yaxholm.....	1,208	63	69	—	2,151	—	674	—	—	—	—	—	—	2,894	—	174	16	
5	Öregrund.....	77	67	—	—	783	94	550	—	—	—	—	—	—	1,333	94	—	—	
6	Östhammar.....	26,400	29	747	50	464	—	525	—	—	—	—	138	84	1,875	34	—	—	
Uppsala län:																			
7	Uppsala.....	60,278	12	3,880	—	46,550	07	7,450	—	100	—	—	294	14	58,274	21	12,013	20	
8	Enköping.....	27,311	61	1,835	74	3,500	—	1,875	—	—	—	—	186	60	7,397	34	227	50	
Södermanlands län:																			
9	Nyköping.....	25,451	22	1,458	23	9,519	—	3,075	—	350	—	—	797	12	15,199	35	6,172	16	
10	Eskilstuna.....	42,647	37	1,850	—	17,278	60	4,400	—	—	—	—	289	66	23,818	26	—	—	
11	Strengnäs.....	35,115	37	1,468	49	2,228	—	1,125	—	125	—	—	—	—	4,946	49	—	—	
12	Trosa.....	511	53	64	—	1,248	84	150	—	—	—	—	39	12	1,501	96	—	—	
Östergötlands län:																			
13	Linköping.....	18,029	99	6,104	68	10,498	40	3,208	33	—	—	—	400	—	20,211	41	—	—	
14	Motala.....	—	—	2	26	2,926	67	983	33	—	—	—	—	—	3,912	26	—	—	
15	Norrköping.....	119,152	44	3,643	95	107,197	31	20,446	39	—	—	—	726	97	132,014	62	493,722	20	
16	Skeninge.....	6	34	—	—	1,100	—	600	—	—	—	—	15	27	1,715	27	—	—	
17	Söderköping.....	—	—	—	—	1,720	72	800	—	—	—	—	548	45	3,069	17	—	—	
18	Vadstena.....	1,136	97	48	—	3,201	94	1,900	—	50	—	—	—	—	5,199	94	156	15	
Jönköpings län:																			
19	Jönköping.....	14,174	78	1,070	67	31,062	72	7,300	—	83	—	—	400	17	39,916	56	2,199	21	
20	Eksjö.....	26,032	44	1,621	84	3,420	—	1,710	—	18	60	—	130	—	6,900	44	27	42	
21	Grenna.....	2,641	89	6	48	1,493	20	1,050	—	11	30	—	47	50	2,608	48	—	—	
Kronobergs län:																			
22	Vexjö.....	49,664	94	1,592	65	5,300	—	2,025	—	—	—	—	164	25	9,081	90	456	83	
Kalmar län:																			
23	Kalmar.....	7,313	57	679	—	24,037	81	4,650	—	—	—	—	79	—	29,445	81	100,400	—	
24	Borgholm.....	5,190	02	—	—	1,234	78	850	—	175	—	—	524	03	2,783	81	650	22	
25	Oskarshamn.....	5,840	39	186	—	5,312	48	2,375	—	—	—	—	60	—	7,933	48	—	—	
26	Vestervik.....	29,468	05	1,690	—	19,002	43	2,950	—	—	—	—	442	92	24,085	35	1,274	72	
27	Vimmerby.....	—	—	—	—	1,920	35	1,200	—	—	—	—	4	75	3,125	10	659	38	
Gottlands län:																			
28	Visby.....	—	—	—	—	8,946	62	2,683	33	—	—	—	8	78	11,638	73	120	84	
Blekinge län:																			
29	Karlskrona.....	85,867	39	3,258	88	32,029	51	5,650	—	—	—	—	830	97	41,769	36	78,039	26	
30	Karlshamn.....	3,685	85	340	02	3,600	—	2,225	—	—	—	—	450	28	11,615	30	343	49	
31	Ronneby.....	41	99	25	89	4,770	67	1,125	—	—	—	—	—	—	5,921	56	23,376	54	
32	Sölvesborg.....	883	42	15	—	3,518	71	900	—	67	50	—	—	—	4,501	21	400	—	
Kristianstads län:																			
33	Kristianstad.....	27,283	88	1,696	23	19,647	34	3,550	—	—	—	—	11,224	19	36,117	76	—	—	
34	Engelholm.....	—	—	15	33	2,708	86	650	—	—	—	—	—	—	3,374	19	7,323	14	
35	Simrishamn.....	—	—	18	—	3,164	80	1,050	—	—	—	—	—	—	4,232	80	900	—	
Malmöhus län:																			
36	Malmö.....	9,777	45	541	71	102,580	—	25,600	—	—	—	—	1,687	79	130,409	50	302,545	69	
37	Falsterbo.....	761	56	—	—	1,380	61	400	—	—	—	—	103	—	1,883	61	3,500	—	
38	Helsingborg.....	12,025	78	2,450	96	29,985	07	5,958	33	132	—	—	410	70	38,987	06	—	—	
39	Landskrona.....	11,945	30	678	—	21,266	08	5,771	67	—	—	—	588	66	28,304	41	3,870	08	
40	Lund.....	39,353	47	1,429	02	39,732	44	8,500	—	—	—	—	7,296	51	56,957	97	116,739	56	
41	Skanör.....	758	41	—	—	1,700	92	600	—	50	—	—	50	50	2,401	42	1,983	32	
42	Trelleborg.....	1,362	70	100	62	3,400	—	1,450	—	—	—	—	—	—	4,950	62	770	96	
43	Ystad.....	15,038	40	1,070	96	16,776	99	4,245	—	—	—	—	100	—	22,192	95	28,845	33	

särskilda städer: ekonomiska förhållanden.

10		11		12		13		14		15		16		17		18			
S:a Debet. (Summa af kol. 2, 8 och 9.)		K r e d i t.																Beloppet vid årets slut af donationer för skolväsendet.	
S:a Kredit. (Summa af kol. 11, 16 och 17.)		U t g i f t e r.														Tillgångar vid årets slut.			
		Skuld vid årets början.		Till lärares och lärarinnors afönning.		Till skollokaler och inventarier.		Till undervisnings- materiel.		Öfriga ntgifter.		Summa ntgifter.							
Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre		
580,222	10	42,760	73	409,254	50	16,821	57	19,060	12	86,887	81	532,024	—	5,437	37	—	—	1	
17,048	06	—	—	3,500	—	448	88	292	73	395	93	4,637	54	12,410	52	11,500	—	2	
28,836	84	17,376	75	5,950	—	666	76	93	83	2,289	62	9,000	21	2,459	88	1,641	84	3	
4,276	79	240	43	2,362	68	189	25	43	50	232	30	2,827	73	1,208	63	1,208	63	4	
1,411	61	—	—	1,258	16	49	85	48	50	39	20	1,395	71	15	90	—	—	5	
28,275	63	—	—	1,553	20	177	01	99	12	166	60	1,995	93	26,279	70	25,011	44	6	
130,565	53	20,346	29	29,467	—	7,832	30	344	40	12,174	66	50,318	36	59,900	88	42,460	—	7	
34,936	45	618	48	6,190	—	145	05	142	39	699	46	7,176	90	27,141	07	26,963	16	8	
46,822	73	6,000	—	10,075	—	2,236	17	881	89	2,081	42	15,324	48	25,498	25	—	—	9	
66,465	63	—	—	17,515	—	3,937	55	387	47	2,921	86	24,761	88	41,703	75	39,750	—	10	
40,061	86	—	—	3,475	—	861	22	194	—	586	—	5,116	22	34,945	64	31,533	95	11	
2,013	49	—	—	1,365	84	85	—	10	05	45	09	1,505	98	507	51	486	53	12	
38,241	40	—	—	15,600	—	116	—	1,123	75	3,423	44	20,263	19	17,978	21	13,127	13	13	
3,912	26	15	58	2,885	—	17	87	130	66	720	30	3,753	83	142	85	—	—	14	
744,889	26	431,063	43	75,455	79	5,635	42	2,634	58	43,241	50	127,067	29	136,758	54	80,840	13	15	
1,721	61	—	—	1,333	20	105	43	—	—	161	17	1,649	80	71	81	—	—	16	
3,069	17	—	—	2,570	40	281	10	3	50	214	17	3,069	17	—	—	—	—	17	
6,493	06	—	—	5,020	—	16	40	163	54	493	12	5,693	06	800	—	800	—	18	
56,290	55	—	—	24,900	—	4,976	37	1,697	80	10,716	38	42,290	55	14,000	—	11,500	—	19	
32,960	30	180	26	5,030	—	97	20	109	29	1,077	37	6,313	36	26,466	18	17,000	—	20	
5,250	37	—	—	2,232	62	45	—	73	80	295	23	2,646	65	2,603	72	2,493	89	21	
59,203	67	694	13	6,230	44	709	—	150	79	1,400	94	8,491	17	50,018	37	47,269	48	22	
137,159	38	105,700	—	14,981	19	1,797	37	211	90	10,161	75	27,152	21	4,307	17	6,950	—	23	
8,624	05	393	98	2,120	—	504	18	105	50	487	66	3,217	34	5,012	73	—	—	24	
13,773	87	—	—	6,934	—	820	43	14	25	60	—	7,378	68	5,895	19	5,233	92	25	
54,828	12	500	—	9,206	25	14,333	24	376	86	898	81	24,315	16	29,512	96	29,091	06	26	
3,784	48	342	73	2,992	38	227	58	45	98	175	81	3,441	75	—	—	—	—	27	
11,759	57	419	49	8,450	—	1,305	72	241	07	1,343	29	11,340	08	—	—	—	—	28	
205,676	01	84,762	37	21,029	70	2,143	84	533	17	11,709	70	35,416	41	85,497	23	28,158	36	29	
15,644	64	190	26	8,290	31	1,910	63	113	78	1,525	58	11,840	30	3,614	08	3,614	08	30	
29,340	09	23,077	66	3,176	76	352	—	190	02	1,837	81	5,556	59	705	84	—	—	31	
5,784	63	303	68	2,700	—	781	72	385	23	1,614	—	5,480	95	—	—	300	—	32	
63,401	64	310	03	11,647	74	3,155	47	920	93	7,007	49	22,731	63	40,359	98	16,386	54	33	
10,697	33	6,109	44	1,991	92	2,250	11	107	40	155	05	4,504	48	83	41	—	—	34	
5,132	80	999	84	2,850	—	720	73	65	27	491	25	4,127	25	5	71	—	—	35	
442,732	64	172,131	47	83,435	14	3,431	10	5,254	21	122,802	09	214,922	54	55,678	63	—	—	36	
6,145	17	3,750	—	832	16	195	20	44	50	371	80	1,443	66	951	51	—	—	37	
50,962	84	—	—	26,396	71	1,457	23	236	60	9,009	62	37,100	16	13,862	68	9,400	56	38	
44,119	79	2,120	39	22,548	33	1,877	95	1,120	57	4,562	86	30,109	71	11,889	69	11,300	—	39	
213,051	—	119,171	14	30,153	33	—	—	172	84	17,791	86	48,123	03	45,756	83	24,400	—	40	
5,143	15	2,141	65	1,402	34	151	64	67	87	325	89	1,947	74	1,053	76	—	—	41	
7,084	28	300	—	3,736	90	977	64	156	49	612	63	5,483	66	1,300	62	1,250	—	42	
66,076	68	29,644	19	15,800	46	1,161	62	229	60	4,574	07	21,765	75	14,666	74	14,586	66	43	

1		2		3		4		5		6		7		8		9		D e b e t.																	
																		I n k o m s t e r.														Skuld vid årets slut.			
																		Tillgångar vid årets början.		B i d r a g a f										Öfriga inkomster.				Summa inkomster.	
																				Räntor, arrenden o. d.		Skoldistriktet.		Staten.		Landsting, hushållnings- sällskap eller andra skoldistrikt.									
St ä d e r.		Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre														
Hallands län:																																			
44	Halmstad.....	10,891	38	665	20	28,550	—	5,550	—	—	—	9	—	34,774	20	—	—	—	—	—	—														
45	Falkenberg.....	—	—	—	—	3,600	—	1,050	—	—	—	—	—	4,650	—	—	—	—	—	518	—														
46	Kungsbacka.....	5,371	30	316	06	815	—	525	—	—	—	—	—	1,656	06	—	—	—	—	—	—														
47	Laholm.....	2,409	16	110	—	723	38	583	68	—	—	—	—	1,417	06	—	—	—	—	133	19														
48	Varberg.....	13,345	20	780	58	4,300	—	1,650	—	750	—	61	30	7,341	88	15,500	—	—	—	—	—														
Göteborgs och Bohus län:																																			
49	Göteborg.....	349,946	65	17,021	12	342,281	69	50,560	—	—	—	16,500	—	426,362	81	—	—	—	—	—	—														
50	Kungälv.....	1,006	86	443	22	349	—	550	—	120	—	235	62	1,697	84	—	—	—	—	—	—														
51	Marstrand.....	—	—	—	—	5,299	30	1,050	—	50	—	—	—	6,399	30	975	81	—	—	—	—														
52	Strömstad.....	1,262	—	15	—	4,551	35	1,200	—	60	—	108	75	5,935	10	—	—	—	—	—	—														
53	Uddevalla.....	118	62	—	—	13,360	—	3,937	50	370	—	50	50	17,718	—	—	—	—	—	—	—														
Elfsborgs län:																																			
54	Venersborg.....	33,918	81	1,283	22	6,449	76	3,125	—	—	—	2,867	64	13,725	62	1,555	78	—	—	—	—														
55	Alingsås.....	583	78	—	—	4,425	—	950	—	—	—	141	—	5,516	—	8,050	—	—	—	—	—														
56	Borås.....	3,382	79	208	91	10,606	78	2,550	—	350	—	200	—	13,915	69	65,323	74	—	—	—	—														
57	Ulricehamn.....	85	43	—	—	1,080	—	700	—	350	—	20	—	2,150	—	—	—	—	—	—	—														
58	Åmål.....	14,268	11	649	80	6,005	—	2,200	—	200	—	56	42	9,111	22	—	—	—	—	—	—														
Skaraborgs län:																																			
59	Mariestad.....	1,006	35	108	83	5,200	—	2,100	—	—	—	417	—	7,825	83	70	60	—	—	—	—														
60	Falköping.....	402	47	—	—	7,098	02	1,400	—	—	—	—	—	8,498	02	21,950	—	—	—	—	—														
61	Hjo.....	—	—	—	—	906	29	650	—	—	—	330	70	1,886	99	—	—	—	—	—	—														
62	Lidköping.....	8,547	26	43	75	10,504	62	2,800	—	—	—	—	—	13,348	37	—	—	—	—	—	—														
63	Skara.....	3,436	31	183	19	5,365	—	1,808	33	—	—	60	50	7,417	02	—	—	—	—	—	—														
64	Skövde.....	291	12	15	83	2,154	01	1,075	—	—	—	—	—	3,244	84	—	—	—	—	—	—														
Vermlands län:																																			
65	Karlstad.....	16	19	220	03	15,776	—	4,600	—	—	—	—	—	20,596	03	—	—	—	—	—	—														
66	Filipstad.....	19,148	63	1,438	—	3,702	38	1,800	—	—	—	450	—	7,390	38	—	—	—	—	—	—														
67	Kristinehamn.....	25,516	20	2,823	42	10,145	80	3,300	—	—	—	172	50	16,441	72	17,000	—	—	—	—	—														
Örebro län:																																			
68	Örebro.....	20,590	97	552	63	27,257	26	8,875	—	525	—	28	96	37,238	85	369	59	—	—	—	—														
69	Askersund.....	724	81	51	50	1,760	77	750	—	—	—	210	—	2,772	27	600	—	—	—	—	—														
70	Lindesberg.....	48	48	—	—	1,545	—	675	—	—	—	—	—	2,220	—	—	—	—	—	—	—														
71	Nora.....	27,736	45	1,442	95	2,150	—	1,175	—	75	—	10	—	4,852	95	134	32	—	—	—	—														
Vestmanlands län:																																			
72	Vesterås.....	1,254	74	86	52	15,269	—	3,450	—	—	—	3	—	18,808	52	42	18	—	—	—	—														
73	Arboga.....	6,460	—	422	23	9,530	—	2,850	—	150	—	5	—	12,957	23	—	—	—	—	—	—														
74	Köping.....	9,845	92	640	13	5,618	13	1,826	47	—	—	56	74	8,141	47	—	—	—	—	—	—														
75	Sala.....	5,049	30	158	98	9,530	—	3,300	—	—	—	—	—	12,988	98	—	—	—	—	—	—														
Kopparbergs län:																																			
76	Falun.....	142,353	88	563	72	19,617	36	3,575	—	—	—	538	45	24,294	53	113,432	58	—	—	—	—														
77	Hedemora.....	—	—	—	—	2,657	—	1,025	—	—	—	204	84	3,886	84	—	—	—	—	—	—														
Gefleborgs län:																																			
78	Gefle.....	53,904	49	5,204	08	56,100	—	13,250	—	150	—	988	05	75,692	13	—	—	—	—	—	—														
79	Hudiksvall.....	14,004	75	912	62	9,928	27	2,950	—	30	—	125	70	13,946	59	25,873	69	—	—	—	—														
80	Söderhamn.....	7,299	28	446	34	15,662	30	4,870	31	55	—	—	—	21,033	95	5,000	—	—	—	—	—														
Vesternorrlands län:																																			
81	Hernösand.....	21,750	—	696	25	8,693	85	2,175	35	—	—	278	50	11,843	95	—	—	—	—	—	—														
82	Sundsvall.....	2,061	86	—	—	14,920	—	2,900	—	—	—	300	—	18,120	—	—	—	—	—	—	—														
Jemtlands län:																																			
83	Östersund.....	710	75	90	32	7,599	—	1,800	—	200	—	353	—	10,042	32	—	—	—	—	—	—														
Vesterbottens län:																																			
84	Umeå.....	4,996	03	185	70	3,600	—	1,491	66	—	—	60	81	5,338	17	63	43	—	—	—	—														
Norrbottnens län:																																			
85	Luleå.....	130	—	—	—	5,729	19	1,550	—	600	—	532	50	8,411	69	192	62	—	—	—	—														
86	Haparanda.....	2,076	70	120	—	2,368	92	800	—	300	—	97	50	3,686	42	16	52	—	—	—	—														
87	Piteå.....	185	64	—	—	2,355	—	1,100	—	300	—	—	—	3,755	—	—	—	—	—	—	—														

10		11		12		13		14		15		16		17		18		
S:a Debet. (Summa af kol. 2, 8 och 9.)		K r e d i t.														Beloppet vid årets slut af donationer för skolväsendet.		
S:a Kredit. (Summa af kol. 11, 16 och 17.)		U t g i f t e r.												Tillgångar vid årets slut.				
		Skuld vid årets början.		Till lärarens och lärarinnors aflöning.		Till skollokaler och inventarier.		Till undervisnings- materiel.		Öfriga utgifter.		Summa utgifter.						
Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	
45,665	58	—	—	18,337	50	6,255	68	352	—	10,438	59	35,383	77	10,281	81	10,170	—	44
5,168	—	518	—	2,697	—	322	—	10	—	1,621	—	4,650	—	—	—	—	—	45
7,027	36	65	10	1,800	—	100	—	57	55	208	51	1,666	06	5,296	20	5,214	—	46
3,959	41	—	—	1,649	—	230	06	10	35	70	—	1,959	41	2,000	—	2,000	—	47
36,387	08	15,550	84	4,979	58	329	16	232	91	2,351	79	7,893	44	12,942	80	12,130	49	48
776,309	46	—	—	238,271	17	103,644	96	9,509	29	50,097	45	401,522	87	374,786	59	356,281	35	49
2,704	70	31	25	1,441	27	134	29	213	14	172	67	1,961	37	712	08	—	—	50
7,375	11	428	70	3,477	—	1,035	10	311	56	2,122	75	6,946	41	—	—	—	—	51
7,197	10	—	—	3,041	36	1,384	40	6	25	1,441	72	5,873	73	1,323	37	1,138	50	52
17,836	62	—	—	11,503	33	2,316	01	896	10	2,220	02	16,935	46	901	16	—	—	53
49,200	21	—	—	11,010	16	2,572	71	54	70	2,212	64	15,850	21	33,350	—	33,350	—	54
14,149	78	9,950	—	2,725	—	255	42	99	—	742	37	3,821	79	377	99	—	—	55
82,622	22	66,014	19	7,275	—	1,495	40	16	45	5,216	78	14,003	63	2,604	40	4,700	—	56
2,235	43	—	—	1,840	—	41	88	111	37	160	37	2,153	62	81	81	—	—	57
23,379	33	—	—	6,985	—	1,239	71	216	38	1,245	49	9,686	58	13,692	75	11,371	17	58
8,902	78	—	—	5,100	—	369	22	3	—	2,430	56	7,902	78	1,000	—	1,000	—	59
30,850	49	23,600	—	3,862	50	657	82	150	50	2,149	—	6,819	82	430	67	—	—	60
1,886	99	131	99	1,401	75	100	25	50	—	83	—	1,635	—	120	—	—	—	61
21,895	63	—	—	9,337	50	807	65	314	43	2,038	79	12,498	37	9,397	26	5,797	26	62
10,853	33	—	—	4,940	—	156	31	170	79	893	72	6,160	82	4,692	51	3,166	67	63
3,535	96	—	—	2,956	—	63	92	55	30	454	72	3,529	94	6	02	—	—	64
20,612	22	—	—	13,741	39	3,517	77	1,133	—	2,102	—	20,494	16	118	06	—	—	65
26,539	01	—	—	5,701	—	1,004	21	243	55	790	25	7,739	01	18,800	—	18,800	—	66
58,957	92	18,000	—	9,810	—	2,341	10	375	48	2,345	05	14,871	63	26,086	29	20,425	53	67
58,199	41	—	—	23,632	25	3,990	66	1,098	65	5,089	16	38,810	72	19,388	69	13,310	50	68
4,097	08	1,129	99	1,726	89	206	26	111	56	241	27	2,235	98	631	11	—	—	69
2,258	48	—	—	1,850	—	76	32	16	73	218	15	2,161	20	107	28	—	—	70
32,723	72	223	10	3,575	—	121	75	49	05	1,017	87	4,763	67	27,736	95	27,514	19	71
20,105	44	—	—	14,599	16	42	50	184	72	4,076	06	18,902	44	1,203	—	1,203	—	72
19,417	23	916	38	8,275	—	678	—	105	83	1,658	54	10,717	37	7,783	48	6,460	—	73
17,987	39	—	—	5,725	75	493	64	222	—	1,499	04	7,940	43	10,046	96	8,259	74	74
18,038	28	—	—	9,505	—	683	—	176	35	2,525	83	12,890	18	5,148	10	3,550	—	75
280,080	99	116,556	97	10,585	—	662	16	220	11	8,615	05	20,082	32	143,441	70	10,279	13	76
3,836	84	—	—	2,935	—	195	25	121	44	635	15	3,836	84	—	—	—	—	77
129,596	62	—	—	43,040	—	13,615	75	988	75	17,503	10	75,147	60	54,449	02	52,000	—	78
53,325	03	25,275	51	8,362	50	1,935	92	275	62	3,970	73	14,544	77	14,004	75	14,004	75	79
33,333	23	500	—	15,376	26	963	72	688	18	3,974	58	21,002	74	11,830	49	5,000	—	80
33,593	95	506	15	7,295	53	761	32	820	37	1,904	29	10,781	51	22,306	29	21,750	—	81
20,181	86	—	—	13,850	—	2,204	30	376	12	1,767	05	18,197	47	1,984	39	—	—	82
10,753	07	516	35	6,519	—	1,120	64	31	85	594	48	8,265	97	1,970	75	1,325	47	83
10,397	63	—	—	4,045	—	814	20	499	08	654	35	6,012	63	4,335	—	4,385	—	84
8,734	31	—	—	4,020	—	445	13	319	06	3,950	12	8,734	31	—	—	—	—	85
5,779	64	—	—	2,600	—	326	32	66	90	786	42	3,779	64	2,000	—	2,000	—	86
3,940	64	—	—	2,840	—	412	06	71	21	262	—	3,585	27	355	37	—	—	87

